

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SİĞINMACI VE TÜRK ASILLI ÇOCUKLARIN
OKULA UYUM SÜRECİNİN ANALİZİ (ÇABAÇAM ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şenay TÜRKER-ÜÇÜNCÜ

ÇANAKKALE
Temmuz, 2019

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Erken Çocukluk Döneminde Sığınmacı ve Türk Asıllı Çocukların Okula Uyum Sürecinin Analizi (ÇABAÇAM Örneği)

Şenay TÜRKER-ÜÇÜNCÜ
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Ebru AKTAN ACAR

ÇANAKKALE
Temmuz, 2019

Taahhütname

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Erken Çocukluk Döneminde Sığınmacı ve Türk Asıllı Çocukların Okula Uyum Sürecinin Analizi (ÇABAÇAM Örneği)” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

11/07/2019

Şenay TÜRKER-ÜÇÜNCÜ

İmza

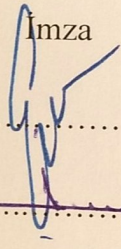
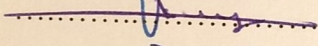
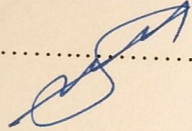
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Şenay Türker-Üçüncü tarafından hazırlanan çalışma, 11/07/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : 102-66527

Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza	
Prof. Dr.	Ebru AKTAN ACAR		Danışman
Dr. Öğr. Üyesi	İsa KAYA		Üye
Dr. Öğr. Üyesi	Fehime Sevil YALÇIN		Üye

Tarih: .....

İmza: .....

Prof. Dr. Salih Zeki Genç
Enstitü Müdürü

Annem için...

Önsöz

Dâhil olduğum Yüksek Lisans programı ve bu çalışma benim için büyük bir gurur kaynağı oldu ve şahsıma pek çok katkı sağladı. Bu çalışmanın gerçekleşmesinde bana her açıdan desteklerini eksik etmeyen, yardımlarını her daim yanımda hissettiğim danışmanım Prof. Dr. Ebru AKTAN ACAR'a çok teşekkür ederim. Aslı ÖZTÜRK, Tuba ÖZTÜRK, Öznur CENCİK, Çocuk Psikiyatri Uzmanı Merve ÇOLPAN, ÇABAÇAM ailesi, araştırmaya katılan ebeveynler, çocuklar ve eğitmen arkadaşlarıma bana ve literatüre katkılarından dolayı ayrıca teşekkür etmek isterim.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde her açıdan bana yol gösteren, bilgilerini paylaşan, yardımlarını esirgemeyen, ihtiyacım olduğu her zaman kıymetli zamanından bana ayıran değerli hocam Doç. Dr. Osman ÇEKİÇ'e ne kadar teşekkür etsem azdır. Hocalarım, Prof. Dr. Necmi AKŞİT, Prof. Dr. Mustafa Yunus ERYAMAN, Arş.Gör. Özlem ÇELEBİOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Fehime Sevil YALÇIN, Dr. Öğr. Üyesi İsa KAYA hocam ve çok uzaklardan bile olsa beni yalnız bırakmayıp değerli bilgilerini benimle paylaşan Dr. Öğr. Üyesi Gökçen GÖÇEN ÖZDEMİREL'e sonsuz teşekkürler ederim.

En zor günlerimde bile, pes etmek istediğim her an yanımda olan can dostum Deniz'e, değerli zamanını ve bilgilerini bana ayırdığı için ayrıca çok teşekkür ederim. Canım ağabeyim her şeyim olduğun için ve çok uzaklardan bile bana olan desteğin için sana da çok teşekkür ederim. Sevgili eşim Hasan Üçüncü'ye bu zorlu süreç de yanımda olduğu için ve ailesine annelik ve babalığın sadece kan bağı ile olmadığını bana gösterdikleri için minnettarım. Canım annem, sen cennette bile her an yanımdasın, seni ve babamı çok seviyorum. Son olarak sevgili kızlarım Hilâl ve Şevval, sizlerin hayatlarından aldığım zamanı en kısa zamanda telafi etmek dileği ile...

Çanakkale, 2019

Şenay TÜRKER-ÜÇÜNCÜ

Özet

Erken Çocukluk Döneminde Sığınmacı ve Türk Asıllı Çocukların Okula Uyum

Sürecinin Analizi (ÇABAÇAM Örneği)

Son yıllarda kitleler halinde ve uzun süreli yaşanan göçlerden biri de 15 Mart 2011’de başlayan Suriye’deki iç savaştır. Savaşın uzaması ve memleketini terk edip gelen sığınmacıların ülkelerine geri dönememelerinden dolayı birçok çocuk ülkelerinden uzakta farklı bir ülkede farklı kademelerde okula gitmeye başlamıştır. Sığınmacı çocukların acil olarak karşılanması gereken birçok ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaçların en başında da eğitim ihtiyacı gelmektedir. Bu araştırma, erken çocukluk döneminde okul öncesi eğitimi alan, sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum sorunlarını belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Çocukların dil engeli ve yaşadıkları travmanın okula uyumlarına etkisinin incelendiği bu çalışmada çocuk gözlemleri, ebeveyn ve öğretmen görüşleri alınmak suretiyle nitel araştırma modellerinden Durum Araştırması uygulanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Eğitimi Merkezi’nde (ÇABAÇAM) Ekim 2017- Mayıs 2018 tarihleri arasında en az bir dönem eğitim alan sığınmacı çocuklar ve özellikle gelişimsel olarak dezavantajlı ailelerden gelen Türk asıllı çocuklar oluşturmuştur. Çalışma grubunda 8 çocuk, 8 ebeveyn ve 11 öğretmen olmak üzere 27 katılımcı bulunmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden Ölçüt Örnekleme olarak nitelendirilen örneklem türü kullanılarak belirlenmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmış; açık uçlu sorular çerçevesinde yapılan görüşmeler öğretmen ve ebeveyn ismi verilmeden kodlanarak, doğrudan orijinal görüşler verilerek değerlendirilmiştir. Ortalama 30 hafta gözlenen çocukların gözlem sonuçları Statistical Package for the Social Sciences (SPSS. v22) programında analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda öğretmenlere yönelik olarak şu çözüm önerileri sunulmuştur; okul öncesi eğitimin eğlenceli kılınması, okula uyumu kolaylaştıracak müfredatların

hazırlaması, kültür paylaşım günlerinin düzenlenmesi, sınıflarda farklı kültürleri anlatan etkinlikler yapılması, ebeveyn ve öğretmenlerin çocuklar da ön yargı oluşturabilecek konuşmalardan kaçınması, grup çalışmaları ve ev ziyaretleri önerilmektedir.

Politika belirleyicilere yönelik öneriler, belediyeler, gönüllüler, devlet kurumları ve STK'ların Türkçe kursları açması, babaların aile katılımlarına dahil edilmesi, ebeveynlere kültürel uyum, hijyen vb. konularda eğitimler verilmesi, kız çocuklarının eğitimlerinin devamı için Türk eğitim mevzuatı, çocuk hakları ve kültürel farklılıklar konusunda eğitici seminerler düzenlenmesi, öğretmenlere çok kültürlü sınıflarda öğretmenlik yapabilmek için eğitimler verilmesidir.

Gelecekteki araştırmacılara ise, benzer çalışmaların okul öncesi, ilk, orta öğretim ve devlet okullarında da yapılması, “okula uyum modeli” geliştirilmesi, daha geniş bir çalışma grubu ile nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı çalışmalar yapılması, devlet okullarında belli süre görev yapmış öğretmenlere de uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okula uyum, sığınmacı çocuklar, erken çocukluk eğitimi, ÇABAÇAM

Abstract

Analysis of the School Adaptation Process of Asylum Seekers and Turkish Children in Early Childhood Period (ÇABAÇAM Case)

One of the largest emigration in recent years is due to the civil war in Syria that began in 2011. Because of the prolongation of the war, the asylum seekers who left their country could not return to their homes. Therefore, many children began to attend school at different grade levels away from their country. These asylum-seekers have many urgent needs and education is the most important necessity. The focus was to study their adaptation to school, the effect of the children's language barrier and past emotional trauma. The case study was conducted as a Qualitative Research Model based on the observations of the children and parents, as well as the educator's opinions.

The study group consisted of asylum-seeking children and developmentally disadvantaged families of Turkish children who attended school for at least one term between October 2017- May 2018 at ÇABA Multi-Purpose Early Childhood Education Center (ÇABAÇAM), Çanakkale Onsekiz Mart University. The group consisted of 27 participants: 8 children, 8 parents, and 11 educators. Participants were determined using the sampling type which is defined as Criterion Sampling. The Descriptive Analysis method was used for data analysis, the interviews for this research was conducted within the framework of open-ended questions. The participant's names were left anonymous. The parent's and the educator's original opinions were evaluated directly. The children were observed for an average of 30 weeks and the results were analyzed using the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS. v22) program.

The following recommendations were presented to the educators as a solution. Making preschool education fun, preparing curriculum to facilitate adaptation to the school

environment, organizing culture sharing days, organizing activities that explain different cultures in classrooms, avoiding speech that may create prejudices for children and parents, arranging group work and home visits.

Recommendations for policy-makers; rendering Turkish classes in municipalities, volunteers, government agencies, and NGOs. Encouraging the fathers to participate in family events, offering cultural adaptation classes for parents, educating children about hygiene and providing training on topics such as Turkish. Adding legislation for the continuation of girls' education, conducting academic seminars on children's rights as well as cultural differences. Finally, training teachers to teach in multicultural classes.

Recommendations for the future researchers; similar studies should be carried out in pre-schools, primary, secondary and public schools. A special "school adaptation model" should be developed, those studies ought to use a wider working group of qualitative and quantitative methods.

Keywords: School adaptation, asylum seekers, early childhood education, ÇABAÇAM

İçindekiler

Onay	i
Önsöz.....	iii
Abstract	vi
İçindekiler.....	viii
Tablolar Listesi.....	xi
Şekiller Listesi.....	xiv
Kısaltmalar	xv
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu	1
Problem cümlesi	4
Alt problemler	4
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi	5
Araştırmanın Sınırlılıkları	5
Varsayımlar	6
Tanımlar	6
Bölüm II: Kavramsal Çerçeve.....	8
Göç Kavramı	8
Uluslar Arası Koruma Kavramı Kapsamına Giren Kişilerin Tanımı.....	8
Uluslararası koruma çeşitleri	9
<i>Mülteci</i>	9
<i>Şartlı mülteci</i>	9
<i>Geçici koruma</i>	9
Göçün Nedenleri	10

Türkiye’de Sığınmacı Sorununun Başlama Sebepleri ve Dağılımı	11
Araştırmanın Yapıldığı İl Olan Çanakkale'nin Konumu.....	12
Türkiye'nin Göç Politikası.....	14
Göç ve Aile.....	15
Göç ve Çocuk	16
Türkiye’deki sığınmacı çocukların mevcut durumu	17
Sığınmacı çocukların eğitime dahil edilmesi hak ve eğitim ihtiyaçları.....	18
Göç, Sosyal Hizmet ve Sivil Toplum Kuruluşları.....	22
Erken Çocukluk Eğitimi Kavramı	23
Okula Uyum	25
Akran İlişkileri	28
Bölüm III: Yöntem	30
Araştırmanın Modeli	30
Çalışma Grubu.....	31
Çalışma grubundaki ebeveynlere ait demografik bilgiler.....	32
Çalışma grubundaki eğitelere ait demografik bilgiler	34
Çalışma grubundaki çocuklara ait demografik bilgiler.....	34
Veri Toplama Araçları	35
Ebeveyn ve görüşme formu	35
Eğitmen görüşme formu	36
Çocuk gözlem formu	37
Veri Toplama Süreci	39
Verilerin Analizi.....	39
Bölüm IV: Bulgular ve Yorum.....	41
Ebeveynler ile Yapılan Görüşmelerin Çözümlemesi	41

A) Ön görüşme.....	41
B) Son görüşme	45
Eğitmenler ile Yapılan Görüşmelerin Çözümlemesi	48
Çocuk Gözlemlerinin Çözümlemesi	56
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	104
Tartışma.....	104
Sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum süreçleri ile ilgili ebeveyn görüşlerine ilişkin tartışma.....	105
Sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum süreçleri ile ilgili eğitmen görüşlerine ilişkin tartışma.....	108
Sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum süreçleri ile ilgili çocuk gözlemlerine ilişkin tartışma.....	111
Sonuçlar.....	114
Ebeveyn görüşlerinden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar.....	114
Eğitmen görüşlerinden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar	115
Çocuk gözlemlerinden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar	116
<i>Sınıf içi iletişim bölümünde en sık karşılaşılan sonuçlar .....</i>	<i>116</i>
<i>Sosyal beceriler bölümünde karşılaşılan sonuçlar .....</i>	<i>116</i>
<i>Akademik beceriler bölümünde karşılaşılan sonuçlar .....</i>	<i>117</i>
Öneriler.....	117
Eğitmenlere yönelik öneriler	118
Politika belirleyicilere yönelik öneriler	118
Gelecekteki araştırmalara yönelik öneriler	119
Kaynakça.....	121
Ekler	132

Tablolar Listesi

Tablo

Numarası	Başlık	Sayfa
1	Göçün Çeşitleri.....	10
2	Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Bazı İllere Göre Dağılımı.....	11
3	2016 Yılında Türkiye’de İkamet İzni ile Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke).....	12
4	Sığınmacıların Yaşlara Göre Dağılımı.....	17
5	Sığınmacı Çocukların Karşı Karşıya Oldukları Risklerin Oranı.....	18
6	Katılımcı Eleyenlerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı.....	33
7	Katılımcı Eğitimcilerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı.....	34
8	Katılımcı Çocukların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı.....	35
9	Ö1 Kodlu Çocuğun ‘Sınıf İçi İletişim Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	56
10	Ö1 Kodlu Çocuğun ‘Sosyal Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	57
11	Ö1 Kodlu Çocuğun ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	58
12	Ö1 Kodlu Çocuğun ‘Öz bakım Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	59
13	Ö1 Kodlu Çocuğun ‘Duygusal değişim’ Tutumlarının Dağılımı.....	60
14	Ö2 Kodlu Çocuğun ‘Sınıf İçi İletişim Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	62
15	Ö2 Kodlu Çocuğun ‘Sosyal Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	63
16	Ö2 Kodlu Çocuğun ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	64
17	Ö2 Kodlu Çocuğun ‘Öz bakım Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	65
18	Ö2 Kodlu Çocuğun ‘Duygusal değişim’ Tutumlarının Dağılımı.....	66
19	Ö3 Kodlu Çocuğun ‘Sınıf İçi İletişim Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	68
20	Ö3 Kodlu çocuğun ‘Sosyal Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	69

21	Ö3 Kodlu Çocuğun ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı	70
22	Ö3 Kodlu Çocuğun ‘Öz bakım Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı	71
23	Ö3 Kodlu Çocuğun ‘Duygusal değişim’ Tutumlarının Dağılımı.....	72
24	Ö4 Kodlu Çocuğun ‘Sınıf İçi İletişim Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	74
25	Ö4 Kodlu Öğrencinin ‘Sosyal Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	75
26	Ö4 Kodlu Öğrencinin ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	76
27	Ö4 Kodlu Öğrencinin ‘Öz bakım Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	77
28	Ö4 Kodlu Öğrencinin ‘Duygusal değişim’ Tutumlarının Dağılımı	78
29	Ö5 Kodlu Öğrencinin ‘Sınıf İçi İletişim Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı	80
30	Ö5 Kodlu Öğrencinin ‘Sosyal Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	81
31	Ö5 Kodlu Öğrencinin ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	82
32	Ö5 Kodlu Öğrencinin ‘Öz bakım Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	83
33	Ö5 Kodlu Öğrencinin ‘Duygusal değişim’ Tutumlarının Dağılımı	84
34	Ö6 Kodlu Öğrencinin ‘Sınıf İçi İletişim Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı	86
35	Ö6 Kodlu Öğrencinin ‘Sosyal Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	87
36	Ö6 Kodlu Öğrencinin ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	88
37	Ö6 Kodlu Öğrencinin ‘Öz bakım Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	89
38	Ö6 Kodlu Öğrencinin ‘Duygusal değişim’ Tutumlarının Dağılımı	90
39	Ö7 Kodlu Öğrencinin ‘Sınıf İçi İletişim Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı	92
40	Ö7 Kodlu Öğrencinin ‘Sosyal Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	93
41	Ö7 Kodlu Öğrencinin ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	94
42	Ö7 Kodlu Öğrencinin ‘Öz bakım Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	95
43	Ö7 Kodlu Öğrencinin ‘Duygusal Değişim’ Tutumlarının Dağılımı	96
44	Ö8 Kodlu Öğrencinin ‘Sınıf İçi İletişim Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı	98
45	Ö8 Kodlu Öğrencinin ‘Sosyal Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	99

46	Ö8 Kodlu Öğrencinin ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı.....	100
47	Ö8 Kodlu Öğrencinin ‘Öz bakım Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı.....	101
48	Ö8 Kodlu Öğrencinin ‘Duygusal değişim’ Tutumlarının Dağılımı	102

Şekiller Listesi

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa
1.	Çanakkale'nin Suriye'ye Olan Uzaklığı	13
2.	Çanakkale'nin Yunan Adalarına Yakınlığı.....	13

Kısaltmalar

ASAM	: SGDD Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği
BM	: Birleşmiş Milletler
ÇABAÇAM	: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Eğitimi Merkezi
ÇHS	: Çocuk Hakları Sözleşmesi
GKY	: Geçici Koruma Yönetmeliği
ILO	: International labour Organization
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PICTES	: Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNICEF	: United Nations Children's Fund BM Çocuklara Yardım Fonu
UNHCR	: The UN Refugee Agency BM Sığınmacılar Yüksek Komiserliği
YÖBİS	: Yabancı Öğrenciler Bilgi Sistemi
YUKK	: Yabancılar ve Uluslar arası Koruma Kanunu

Bölüm I

Giriş

Problem Durumu

Son yıllarda kitleler hâlinde ve uzun süreli yaşanan göçlerden biri de 15 Mart 2011'de başlayan Suriye'deki iç savaştır. Can güvenliği sebebi ile ülkelerini terk etmek ve kabul edildikleri ülkelere göç etmek zorunda kalan sığınmacılara, Türkiye izlediği "Açık Kapı" politikası ile sınır kapılarını sonuna kadar açmıştır. Bu sebepten dolayı birçok çocuk ülkelerinden uzakta farklı bir ülkede farklı kademelerde okula gitmeye başlamıştır. Önceleri sığınmacı çocuklara dil eğitimi verilmemiş ülkelerinde ki kaosu bitip kısa sürede geri dönecekleri düşünüldüğü için uygulanan eğitim çocukların kayıt altına alınması ve bir diploma verilmesini temel alan misafir öğrenci uygulaması şeklinde olmuştur. Ardından, eğitim sorunu geçici bir sorun olmaktan uzaklaşmış sığınmacılar için kamplarda okullar açılmıştır. Bir süre sonra evlerine dönecekleri düşünülen sığınmacılar çatışmaların giderek şiddetini arttırması ve savaşın uzun süre devam etmesi sebebi ile ülkelerine dönememişlerdir. Böylece büyüyen eğitim sorununa çocukların devlet okullarına kaydıyla çözüm bulunmaya çalışılmıştır (Ergun, 2018).

Göç eden aileler sağlık, barınma, güvenlik, yabancılaşma, hayatlarını kazanabilme gibi birçok zor durumla mücadele etmek zorunda kalabilirler. Bütün bu durumlar en çok da henüz hiçbir şeyden haberi olmayan masum çocukları etkiler. Bulaşıcı hastalıklar, beslenme, çocuğun ruh sağlığı, istismar, çocuk işçiliği, suça meyil, olumsuz çevre koşulları ve dil engeli karşılanacak sorundan bazılarıdır. Ülkemizdeki okulların eğitim hedefleri, uygulanan eğitim sistemi, okullarda kullanılan dilin ve alfabenin farklı olması eğitim sisteminde birçok sorunu beraberinde getirmektedir (Öztürk, 2015). Bu bağlamda hem sığınmacı çocukların hem de Türk çocukların sığınmacı çocuklara uyum sağlanmalarında dikkat edilmesi gereken en önemli unsurlardan biri eğitimidir.

Erken çocukluk döneminde olan sığınmacı çocuklar maruz kaldıkları psikolojik travmanın yanında, karşılaştıkları ayrımcılık, toplumdan dışlanma, çocuk yaşta evlilik, cinsel sömürü, ekonomik sıkıntılar, evsizlik de olmak üzere daha birçok riske karşı ciddi biçimde savunmasızdırlar. Böyle bir durumdayken henüz dilini bile bilmedikleri bir ülkede çocukların yaşadıkları bir başka sorun da okula uyum sürecidir. Okula başlamak her çocuk için yepyeni bir dünyaya adım atmak sayılırken ve misafir oldukları ülkede ana dilinde okula başlayan çocuklar bile sorun yaşayabilirken, yaşadıkları bunca olumsuz durumla birlikte acaba sığınmacı çocuklar okula nasıl uyum sağlar?

Okula uyum çocukların karşılaştıkları yeni ortamdan hem sosyal hem de akademik anlamda yararlanmaları ve çocuğun okuluna, öğretmenlerine ve arkadaşlarına karşı pozitif bir tutum gösterme süreci olarak açıklanabilir (Kaya, 2014). Okul öncesi dönemde okula uyumun sağlıklı olması, ilköğretim dönemine başarılı bir başlangıç yapılması anlamına gelmektedir. Okula uyum sağlayan çocuk akademik, sosyal-duygusal ve davranışsal olarak olumlu gelişim gösterir. Okul öncesi eğitim alırken uyum problemi olmayan çocukların hayatları boyunca daha başarılı ve çevresi ile daha sosyal ilişkiler kurduğu tespit edilmiştir (Önder ve Gülay, 2010). Çocuklar okula uyum konusunda ne kadar başarılı olurlarsa, pozitif olan sosyal davranışlarının arttığı, akran şiddetinin, saldırganlığın, dışlanmanın, kaygılı ve korkulu olmanın, aynı zamanda çok hareketliliğin de azaldığı görülmüştür (Gülay, 2011). Okul öncesi eğitim alan çocukların ilköğretim kurumlarına uyumlarının, okul öncesi eğitim almamışlara göre daha yüksek olduğu Yeşil (2018) ve Tangüner (2017) tarafından ortaya konmuştur.

Okula uyum konusu sığınmacılar söz konusu olduğunda daha da önemli bir hâl almaktadır, çünkü okula uyumda sadece okul değil ebeveyn ve öğretmen faktörleri de büyük önem taşımaktadır. Kiuru vd. (2016) yaptıkları bir araştırmada, öğretmeniyle olan ilişkisinde pozitif bir bağ oluşturan çocukların uyum problemi yaşamadıklarını, ayrıca anne-çocuk arasındaki sevgi ile oluşan bağın uyum sorunlarını çözmede etkili olduğunu saptamıştır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde ülkemizde okula uyum ile ilgili Akış (2018), Kurt (2017), Topçu (2017), Tangüner (2017), Yalçın (2016) ve Zorbaz'ın (2016) çeşitli çalışmalar yaptığı görölmektedir. Bu araştırmalar da genellikle 1. sınıf çocukların okula uyumu, ebeveynlerin okula uyuma olan etkileri, okul öncesi eğitim almış olmanın ilk öğretime katkısı, okul uyumuna ilişkin eğitimci görüşleri ve uyumu etkileyen etmenler ele alınmıştır. 2017 yılında sığınmacı çocuklar ile ilgili bir çalışmanın gerekliliğine karar verip bu araştırmaya başlandığında, sığınmacı çocukların okula uyum sürecini kapsayan, çocuk gözlemlerine, ebeveyn ve eğitimcilerin görüşlerine birlikte yer verilen bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Oysaki sığınmacıların okula uyum sürecini incelemek konusu oldukça önemlidir, çünkü çocukların hem dile hem ortama alışmaları, ebeveynlerinden gördükleri, kültürleri, olumlu ya da olumsuz davranışları kendilerinin dışında Türk asıllı çocuklarında akademik başarısını etkilemektedir.

Erken çocukluk döneminde çocuğun ailesinden sonra hayatında en önemli rolü oynayan kişi hiç şüphesiz okul öncesi öğretmenidir. Öğretmenin sınıfı yönetebilme becerisi, çocukla olan ilişkisi, mesleki anlamdaki yeterliliği çocukların hem gelişimlerini hem de okula uyumlarını olumlu ya da olumsuz etkileyebilir (Polat, 2010). Göz ardı edilmemesi gereken bir diğer faktör de ebeveynlerdir, çünkü çocuğun ebeveyni ile olan ilişkisi onun okula uyumunda etkili rol oynar. Çocuklarına sevgi dolu bir yaklaşım ile bağlanan, onlara hayatı keşfetmek için yardımcı olan, problemleri kendi çözmek yerine onlara problem çözme becerisi kazandırabilen, güven duygusu veren ebeveynler çocuklarında uyum problemi gözlemlemezler. Sığınmacı çocukların okula uyum sürecinde, ebeveyn ve eğitimcilerin görüşlerini almak da bu açıdan önemlidir. Bu çalışmada sığınmacı ve Türk çocukların okula uyum sürecini gözlemlenmeye, ebeveynlerin ve eğitmenin bu sürece ilişkin görüşlerini belirlemeye ve grup üzerinde çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Problem cümlesi. Erken çocukluk döneminde sığınmacı ve Türk asıllı çocuklar okula uyum sürecinde neler yaşamaktadır ve bu sürece dair eğitimcilerin ve ebeveynlerin görüşleri nelerdir?

Alt problemler. Bu araştırmada aşağıdaki alt amaçlara ulaşılması hedeflenmektedir.

1. Sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum sürecine dair ebeveyn görüşleri nelerdir?
2. Sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum sürecine dair öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Sığınmacı ve Türk asıllı çocuklar okula uyum sürecinde neler yaşamaktadır?

Araştırmanın Amacı

Erken çocukluk dönemi; çocukların karakterlerinin, kişiliklerinin belirgin çizgilerinin, eğer varsa yeteneklerinin ve eğilimlerinin belirginleştiği, çocukların öğrenme potansiyellerinin en yüksek olduğu bir zaman dilimidir. Aynı zamanda göz ardı edilmemesi gereken okul öncesi eğitimin en temel amaçları "Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak ve çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır" (MEB, 2013, s.10). Bütün bu bilgiler ışığında, okul öncesi eğitim alan sığınmacı çocukların maruz kaldıkları bir çok sorunun yanında yaşadıkları psikolojik travma, toplumdan dışlanma, çocuk yaşta evlilik, cinsel sömürü, ekonomik sıkıntılar, evsizlik de olmak üzere daha birçok riske karşı ciddi biçimde savunmasız durumdayken dilini bile bilmedikleri bir ülkede okula uyum süreci önemlidir. Bu nedenle ebeveyn ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemeye ayrıca bu sürecin gözlemlenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Sığınmacı çocukların hangi sebeplerle, kimlerin refakatinde ve ne zaman geldiği göz önünde bulundurulmadan acil olarak karşılanması gereken birçok ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaç sıralamasının en başında da eğitim hakkı vardır. Bu çalışmanın temel amacı, sığınmacı ve Türk

asıllı çocukların okula uyum süreçlerini gözlemlemek, sürece ilişkin ebeveyn ve eğitimci görüşlerini almaktır.

Araştırmanın Önemi

Türkiye'nin de katılımcısı olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. maddesine göre sözleşmeye katılan devletler, çocuğun her türlü eğitim hakkını kabul etmiş sayılırlar ve bu hakları fırsat eşitliği temeli üzerinden kademeli bir şekilde gerçekleştirmek üzere gerekli tedbirleri almayı beyan ederler (Aydın, 2017). Çocukların eğitim imkanlarına erişiminin gerekliliğinin yanı sıra okula erken başlamaları da oldukça önemlidir. Henüz ilkokula başlama yaşı gelmemiş sığınmacı çocukların, buldukları ülkenin dilini öğrenebilmeleri, içinde buldukları toplumun kültürüne uyum sağlayabilmeleri ve ilkokula hazırlanabilmeleri için, okul öncesi eğitimlerine özen gösterilmelidir (Odman, 2008). Ülkemizde ki her çocuğun eğitim fırsatlarından eşit şekilde yararlanabilmesi, dil gelişimleri, sosyalleşmeleri, bilişsel ve fiziksel anlamda gelişebilmeleri için uygun ortamlar sağlanmalıdır. Her çocuk gibi sığınmacı çocuklarda eğitim sisteminin içine alınmalı, geleceğe hazırlanmaları için ihtiyaçları karşılanmalıdır (Roxas, 2010). Sığınmacı çocukların, ebeveynlerinin ve eğitimcilerin karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi, aynı zamanda araştırmada elde edilen verilerin eğitim sistemi ile ilgili kişi ve kurumlar için yararlı bir çalışma olması beklenmektedir. Tespit edilen sorunların çözümüne ilişkin öneriler sağlanması, ortaya çıkan sorunlar konusunda araştırmacıların ve yetkililerin dikkatinin çekilmesi, sığınmacı ve Türk çocukların eğitiminde duyarlılık yaratılması düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Çanakkale il merkezinde ikamet eden ve 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Çanakkale ili, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Eğitimi Merkezinde (ÇABAÇAM) okula devam eden 4 sığınmacı-4 Türk asıllı çocuk, ebeveynleri ve orada görev yapan 11 eğitimci ile sınırlıdır. Araştırma 2017-2018 eğitim-

öğretim yılında eğitim alan çocuklarla yapılmış olmasından dolayı zaman ile algıların değişeceği göz önünde bulundurulmuş ve sonuçlar o dönem ile sınırlandırılmıştır.

Varsayımlar

Araştırmada kullanılan 11 öğretmen ve 8 ebeveyn için hazırlanan görüşme sorularına samimi ve doğru cevaplar verildiği varsayılmıştır.

Tanımlar

Eğitmen: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin enstitüleri, fakülte ve yüksek okullarında öğrenim gören yüksek lisans, lisans ve ön lisans öğrencileri arasından Aday Eğitim sürecini tamamlamış kişidir (ÇOMÜ, 2016).

Erken Çocukluk Dönemi: “Doğumdan 8 yaşına kadar olan çocukluğun ilk yıllarını kapsamaktadır” (Schweinhart, 2017, s.2).

Göç: “Bireyin kendi bölgesini terk etme hakkı” (Richard, vd., 2013, s.21).

Göçmen: “Uluslararası düzeyde kabul edilmiş bir tanımı olmamakla beraber, göçmen kelimesi, kişinin şahsi rahatı için herhangi bir zorlamaya maruz kalmadan, kendi iradesi ile karar verdiği bir olgudur. Kişinin sosyal durumlarını geliştirmek, kendisinin ya da ailesinin gelecek beklentileri, maddi olanaklar için başka bir yere göç eden kişi ve aileyi kapsamaktadır” (Richard, vd., 2013, s.37).

Koruma: “İlgili hukuk dallarına (İnsan Hakları Hukuku, Uluslararası İnsancıl Hukuku, Göç Hukuku ve Mülteci Hukuku) uygun olarak kişilerin bireysel haklarına saygı gösterilmesini sağlamak için gerçekleştirilen faaliyetlerin bütünüdür” (Richard, vd., 2013, s.49).

Mülteci: “Bir başka ülkeye sığınan Birleşmiş Milletler korumasından yararlanmaya hak kazanan kişidir” (Richard, vd., 2013, s.52).

Okul Öncesi Eğitim: “Çocuğun doğumundan ilkokula başlayıncaya kadar süren döneme 'okul öncesi dönem', bu dönemdeki eğitsel etkinliklerin tümüne de okul öncesi eğitim denir” (Oktay, 2013 s.151).

Okula Uyum: Sadece okul ve öğretmenlerin değil, çocuğun ailenin ve okulun birlikte hareket ettiği, devamlılık gösteren, farklı farklı kademelerde ortaya çıkan bir süreçtir (MEB, 2018).

Sığınmacı: “Eziyet veya çeşitli zararlardan korunmak amacıyla, güvenliğini başka bir ülkede sağlamaya çalışan ve ulusal ya da uluslararası belgeleri ile mültecilik statüsü verilmesi için yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi” (Richard, vd., 2013, s.8).

2013 yılında yürürlüğe giren kanunda ifade edildiği gibi, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 62. Maddesinde şartlı mülteci kavramı detaylı olarak açıklanması ile birlikte sığınmacı ile mülteci kelimelerinin arasındaki anlam farkı ortadan kalkmıştır (Zayimoğlu, 2018). Bütün tanımların ardından, bu çalışmanın genelinde sığınmacı kelimesi, Türkiye’de yaşayan ve geçici koruma altındaki kişileri ifade etmek için kullanılmıştır.

Sınır/hudut:“Bir devletin karada ya da denizde olan sınırlarını diğer devletlerinkinden ayıran çizgidir” (Richard, vd., 2013, s.10).

Bölüm II

Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırma konusu çerçevesinde ilgili literatür genelden özele bir sıra ile verilmiş, ardından alanla ilgili yurtiçi ve yurt dışında yapılan çalışmalara değinildikten sonra araştırmanın amacı ve önemi açıklanmıştır.

Göç Kavramı

Göç, tarih öncesi dönemlerden bu yana insanların hayatları ile iç içedir. İlk insanlardan bu yana beslenme ve güvenlik ihtiyacı, köylerden kentlere ve daha birçok şekilde günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Göç, genel olarak insanların kendi ülkelerinden başka bir yere kalıcı olarak yerleşmeleri için kullanılan bir terimdir (Senker, 2008). Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğündeki ifadeye göre göç, siyasal, toplumsal ya da ekonomik sebeplerden dolayı toplulukların ya da kişilerin kendi ülkelerinden farklı bir ülkeye ya da yaşadıkları yerleşim yerinden başka bir yere gitmeleri, hicret etmek ya da taşınma anlamına gelmektedir (TDK, 2018). Bir başka tanımda göç kavramı “Bir kişinin ya da kişilerin bir devlet içinde veya uluslararası bir sınırı geçmek suretiyle süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun yer değiştirdiği nüfus hareketlerini tanımlar” (Çiçekli, 2013, s.35). Yakın ya da uzak yerlere, kısa veya uzun zamanlı, mevsimlik, yıllık, zoraki birçok sebepten, insanların hayatlarında büyük izler bırakan göç aslında hükümetler içinde son derece endişe vericidir ve kaygıları göz ardı edilemez. Uluslararası toplu göçler zaman zaman terörist saldırılarını, kaçak göçmen ya da suç örgütlerini de beraberinde getirebilir ve ülkelerin her daim doğru ve gerekli adım atmaları kolay olmayabilir (Kneebone, 2009).

Uluslararası Koruma Kavramı Kapsamına Giren Kişilerin Tanımı

Bu bölümde son yıllarda sıkça duymaya başladığımız dilimize yeni giren ve çoğu zaman yanlış kullanılan kavramların tanımları verilmiştir. Uluslararası koruma, devletlerin kendi vatandaşlarını koruyamadıkları durumlarda, diğer ülkelere sığınma talebinde bulunan kişilerin

güvenliklerini sağlama, tehlikeden uzaklaştırmak ve genel olarak insan haklarından yararlanma anlamına gelir (UNHCR, 2019). Uluslararası koruma kalıcı bir çözüm değil, geçici bir çözümdür.

Uluslararası koruma çeşitleri. Uluslararası koruma çeşitleri aşağıdaki gibidir.

Mülteci. “Eziyet, çatışma, saldırı veya toplum huzurunu ciddi şekilde bozan durumlarda, geldikleri ülkelerin dışında bulunan ve bunun sonucu olarak da ‘uluslararası koruma’ talebinde bulunan kişilerdir” (McConnel, 2016).

Şartlı mülteci. Şartlı mülteci; Avrupa sınırları dışında yaşanan olaylar sebebi ile, mülteci tanımında ki şartlara uygun olduğunu savunarak üçüncü bir ülkeye sığınma talep etmek için Türkiye'den uluslararası koruma isteğinde bulunan kişidir (SGDD-ASAM, 2017). Şartlı mülteci olabilmek için Avrupa ülkeleri dışında bir ülkeden müracaat etmek gereklidir.

Kişi; soyu, kabul ettiği dini, mensup olduğu bir grup ya da siyasi görüşünden dolayı zulüm göreceğinden korktuğu için ülkesinde güvende olamayacağını düşünmesi sebebi ile daha önce yaşadığı veya mensubu olduğu ülkenin dışında bir ülkede kalmayı talep edebilir. Bütün bu sebeplerden dolayı vatansız kalan kişiye üçüncü bir ülkeye yerleşinceye kadar şartlı mülteci sayılan kişinin Türkiye’de yaşamasına izin verilir.

Geçici koruma. Ülkesinden başka bir ülkeye gitmesi için zorlanmış, önceden yaşadığı ülkeye geri dönemeyen, yığınlar halinde sınırlara kadar gelen veya buldukları sınırları geçen ve kendilerine bireysel olarak koruma statüsü verilemediği için acil bir şekilde geçicide olsa sığınmacılara verilen korumayı ifade eder (Richard, vd., 2013, s. 64).

Geçici koruma genellikle kitleler halinde yapılan göç durumlarında uygulanır. Böyle durumlarda göç eden kişilerin acil bir şekilde kendilerini kabul edecek ülkeler bulup sığınmaları gerekir ve gidilen ülkelerin bütün evrakları bir anda tamamlaması, herkese aynı anda gerekli statüyü vermesi bir anda mümkün değildir. Böyle durumlarda "Geçici koruma" göçmenlerin yaşamını ve bazı hakları güvence altına alır.

Göçün Nedenleri

Son yıllarda televizyonlarda ve haberlerde sık sık duymaya başladığımız mülteci, sığınmacı, göç ve zorla göçmenler hakkındaki tarihi ve akademik araştırmalar 1980'li yıllardan oldukça önce başlamıştır (Skran ve Daughtry, 2007). Örneğin, ilk insanların bütün dünyaya Afrika'dan yayıldığına kabul edilmesi, Memlukluların, Hun ve Osmanlı imparatorluklarının da çeşitli kitlesel göçler gerçekleştirmesi gibi. Hıristiyanlığın ilk çıkışında Hıristiyanların evlerini terk ederek mağaralarda yaşamak zorunda kalmaları, Yahudilerin Mısır'a sürülmeleri ve Müslümanların Medine'ye Hicreti gibi insanlık tarihinde büyük önem taşıyan göçler bunlara birer örnektir. Tablo 1'de göçün çeşitleri verilmiştir:

Tablo 1
Göçün Çeşitleri

Nedenlerine Göre Göç	Olayın Gerçekleştiği Yere Göre Göç	Süreye Göre Göç	Büyüklüğüne Göre Göç	Zamana Göre Göç
Gönüllü	Dış	Devamlı	Bireysel	Kısa Süreli
Zorunlu	İç	Geçici	Aile	Uzun Süreli
			Toplu	

Tablo 1'de göçün nedenleri, olayın gerçekleştiği yere göre göç çeşitleri, göç süresi, göçün büyüklüğü ve göçün yayıldığı zaman gösterilmektedir (Castles ve Miller, 2003).

Deprem bölgesi olan bir yerde yaşamak, heyelan, kuraklık ya da bir volkanın her an patlama düşüncesi göçe sebep olabilir. Bunların dışında sosyal nedenlerde göçü tetikleyebilir, hayali kurulan bir okula kabul edilmek, emeklilik için tercih edilen bir sahil kasabası, inançlar, kabul edilen dinin ya da sağlık koşullarının kişiyi mecbur tuttuğu bir coğrafya da göç kararına etki edebilir.

Siyasal nedenler sebebi ile göç etmek ise biraz daha korkutucu gelebilir kulağa, çünkü bu kelimenin ardından savaş, terör, etnik baskılar ya da iltica gelir. Ekonomik nedenler ise göçün yaratacağı olumsuz duyguları biraz daha hafifletebilir, daha iyi yaşam koşulları ve daha

çok fazla kazanmak gibi. Doğal kaynaklara yakın olmak, çeşitli iş olanakları ya da ulaşımın hayatı kolaylaştırması gibi sebeplerden göç tercih edilebilir. Göç düşünülenin tersine çok uzak diyarlara gitmek yerine yakın yerlere ve kısa zamanlı ya da mevsimlik de olabilir.

Türkiye’de Sığınmacı Sorununun Başlama Sebepleri ve Dağılımı

2010 yılı Aralık ayında Muhammed Bouazizi isimli gencin Tunusta kendini yakmak istemesi ile başlayan olaylar çok kısa ve hızlı bir biçimde Arap dünyasını sarmalayarak, Mısır, Libya, Suriye, Cezayir, Ürdün, Bahreyn ve Yemen gibi Arap ülkelerini de etkisi altına almıştır. Mart 2011’de başlayan karışıklıklar yüzünden çatışma ortamından kaçan Suriyeliler, ilk defa 2011 yılında Nisan ayının 29’unda, 260 kişilik bir grup olarak Hatay’da bulunan Yayladağı ilçesinden Türkiye’ye girmişlerdir (AFAD, 2017). Bu süreçte Türkiye, açık kapı politikası uygulamış ve Suriye ile arasındaki sınır kapısını sığınmacılar için açmıştır. Sürecin uzaması ve bu arada uluslararası kamuoyunun da uzun vadeli bir çözüm bulma aşamasında sessiz kalması nedeniyle Suriye’de çatışmalar gün geçtikçe artmış ve göç akımı da durması beklenirken çoğalarak devam etmiştir (Emin, 2016). Tablo 2’de geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin bazı illere göre dağılımı verilmiştir:

Tablo 2

Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Bazı İllere Göre Dağılımı

İl	En yüksek (%)	En Düşük (%)
Kilis	89,74	
Hatay	27,98	
Şanlıurfa	23,08	
Giresun		0,03
Artvin		0,03
Bayburt		0,04
Çanakkale	Nüfus 530,417 Suriyeli sığınmacı 4,368 nüfusa oranı: 0,82	

Tablo 2 incelendiğinde, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin, en çok %89,74 oranı ile Kilis ilini tercih ettikleri, en az tercih edilen ilin ise %0,04 oranı ile Bayburt olduğu gözlemlenmektedir (Özdemir 2019). Çanakkale ilinin nüfusunun 530,417 olduğu ve 4,368

sığınmacıya ev sahipliği yaptığı görülmektedir. Tablo 3'te 2016 yılında Türkiye'de ikamet izni ile bulunan yabancıların ilk on ülkeye göre dağılımı verilmiştir:

Tablo 3

2016 Yılında Türkiye'de İkamet İzni ile Bulunan Yabancılar (İlk 10 Ülke)

Uyruk Adı	Toplam
Irak	55,983
Suriye	48.738
Azerbaycan	39.184
Türkmenistan	24.253
Rusya federasyonu	21.006
Afganistan	20.148
Gürcistan	18.511
Özbekistan	18.270
İran	16.000
Ukrayna	14.031
Diğer	185.093

Tablo 3 incelendiğinde 2016 yılında ülkemizde ikamet izni olan yabancıların ilk 10 ülke arasında dağılımında 55,983 kişi ile Irak'ın birinci sırada olduğu gözlemlenmektedir. Suriye 48,738 kişi ile ikinci sırada yer alırken, Azerbaycan 39,184 kişi ile üçüncü sıradadır. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Ukrayna 14,031 kişi ile ilk on ülke sıralamasında sonuncu sırada yer almaktadır (Türkiye Göç Raporu, 2016, s.40).

Araştırmanın Yapıldığı İl Olan Çanakkale'nin Konumu

Çanakkale, Anadolu yarımadasının kuzeybatısında bulunmaktadır. 9.933 km² alana sahip olan şehrin oldukça büyük bir kısmı Güney Marmara bölümünde, Edremit körfezi kıyısında bulunan küçük bir kısmı da Ege Bölgesi'nin hudutlarında bulunmaktadır. Çanakkale'nin Suriye'ye olan uzaklığı 1627 kmdir ve yaklaşık 20 saat uzaklıktadır (Orta Atlas 2013). Gaziantep, Malatya, Osmaniye, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Adana yada Şanlıurfa, gibi geçici barınma merkezleri kurulmuş olan illerin dışında ve binlerce kilometre uzaklıkta olmasına rağmen, T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel müdürlüğü'nün 22.11.2018 tarihinde bildirdiği sayı 4.368 dir. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

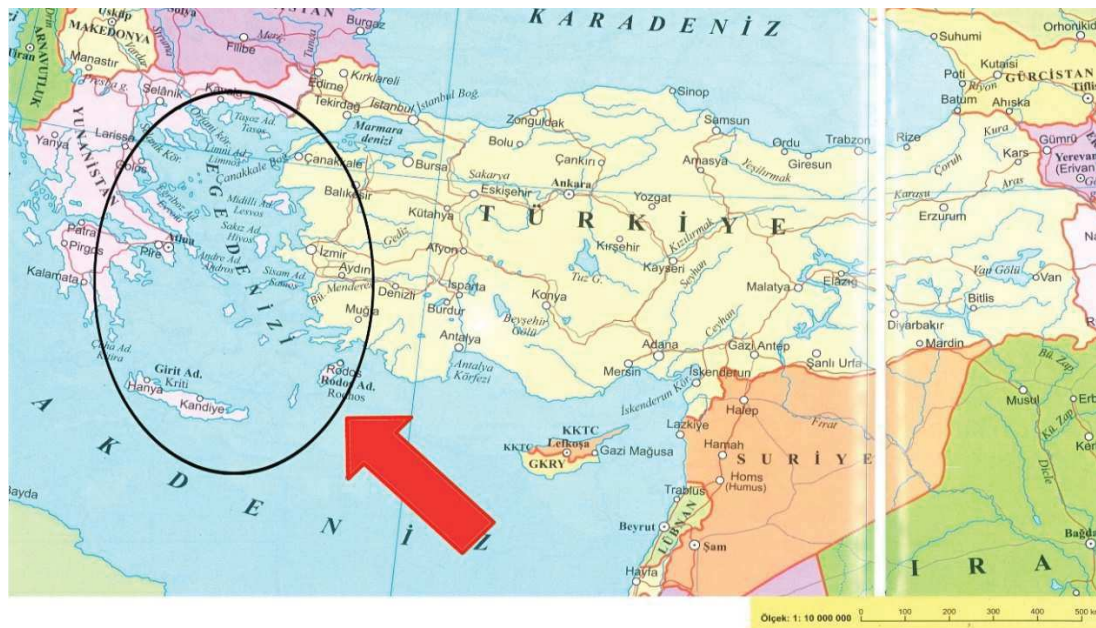
grafisinde bazı iller gibi 100 binli rakamlara henüz ulaşılmamış olsada, Çanakkalede bulunan sığınmacı sayısı gün geçtikçe çoğalmaktadır.

Şekil 1. Çanakkale'nin Suriye'ye olan uzaklığı

Orta Atlas (2013)

Özellikle Çanakkale'nin Yunanistan adalarına yakın olması sebebi ile kaçak yollarla gelen göçmenler, Çanakkale'ye iki saat uzaklıkta olan Balıkesir'in Ayvalık ilçesinden Yunan adalarına geçmeye çalışmaktadırlar.

Şekil 2. Çanakkale'nin Yunan Adalarına yakınlığı

Orta Atlas (2013)

Balıkesir'in Ayvalık ilçesinden Yunanistan'ın Midilli adasına şişme bot ile geçmek isteyen sığınmacıların haberlerini gazetelerde hergün okumak mümkündür. Çanakkale ve kıyıları sığınmacılar tarafından Yunan adalarına ve Avrupa'ya açılan bir kapı olarak görülmektedir ve sık sık kayıtlı ya da kayıtsız sığınmacı tarafından tercih edildiği için Çanakkalede kaçak göç ve sığınma faaliyetleri artmaktadır.

Türkiye'nin Göç Politikası

Türkiye'nin Avrupa ve Asya kıtalarına yakınlığı, tarihsel olarak göçmenler için, geçiş yeri olmuştur. Son dönemde yaşanan politik bölgesel sorunlar ve krizler, giderek artan çatışmalar, savaş, yoksulluk ve felaketler Türkiye'nin daha fazla geçiş ülkesi haline gelmesine sebep olmuştur. Bütün bunların yanında Suriye'de çıkan savaşın başlaması ve çok uzun sürmesi 10 milyon insanın ülkelerini terk etmek zorunda olması, 5 milyondan fazla kişinin ise yakın ülkelere sığınmak zorundan kalması ile artık bu sadece Suriye'yi ilgilendiren bir sorun değil, ülkemizin de büyük bir sorunu haline gelmiştir. İstatistikler Türkiye'nin izlemiş olduğu "açık kapı" politikası sebebi ile sığınmacıların çok büyük bir çoğunluğunun Türkiye'de yaşadığını göstermektedir. Suriye ile arasındaki sınır kapısının açılması ile önceleri "misafir" olarak kabul edilen ve misafirliklerinin geçici olduğu düşünülen göçmenlerin, savaşın uzaması ve ülkelerine dönememelerinden dolayı kitleler halinde ve uzun süreli olan bu göç Türkiye'yi de göç politikası ile ilgili yeni planlamalar yapmaya zorlamıştır (T.C. Kamu Denetçiliği Kurumu 2018).

İçişleri Bakanlığı'nca 1994 Yönetmeliği'nin 10. maddesi gereği; ülkemize gelen Suriyeliler, geçici koruma statüsü altındadır. Ayrıca Türkiye'ye toplu halde gelen Suriye Vatandaşlarının Kabulüne ve Barındırılmalarına İlişkin Yönerge ile Geçici Koruma altında oldukları kabul edilmiştir (Oytun ve ark., 2014). 2011 yılı itibari ile, Türkiye sınırına gelen Suriyelilerin pasaportuyla gelme dahi girişlerine onay verilmiş ve geçici barınma merkezlerine yerleştirilmişlerdir.

Göç ve Aile

Suriye'den kaçan mülteci nüfusunun çoğunun en savunmasız olanlarını koruyucuları olan eşlerini ve babalarını kaybeden kadınlar ve çocuklar oluşturmaktadır. Sığınmacılar memleketlerini bırakıp dilini, kültürünü bilmediği başka bir ülkeye taşınmak zorunda kalmakta ve tüm bu olumsuz şartlar içerisinde yeni bir çevreye adapte olmakta oldukça zorlanmakta ve göçün ardından daha iyi yaşam şartları uman aileler eğer umduklarını bulamazlarsa uyum bozuklukları, depresyon ve psikolojik sıkıntılar yaşayabilmektedirler. Böyle bir ortamda yaşayan çocuklar ise çevresi ile iletişim kurmakta zorlanırlar ve okul başarıları ciddi oranda düşebilir.

Bir yerden bir yere göç etmek çoğu zaman psikososyal strese, sosyal bağların azalmasına, ailelerin parçalanmasına sebep olmakla birlikte bu durum her türlü ruhsal sağlık sorunlarının temelini de oluşturabilir (Hovey ve Magana, 2002). Başka bir ülkeye uyum sağlama süreci kaygı ve depresyonu da tetikleyebilir ve eğitim engeli, dil sorunu, ekonomik sorunlar ise bütün bu etmenlerle birlikte etkisini daha da arttırabilir (Hiott ve Grzywacz, 2008).

Ayrıca sığınmacı ailelerin en büyük sorunlarından biride hiç şüphesiz dışlanmaktır. Okullarda ebeveynler ya da öğretmenler, hastanelerde muayene olmak için sıra bekleyen hastalar, resmî kurumlarda ya da işyerlerinde insanlar memnuniyetsizliklerini ister istemez belli ederler. Kiraların artışı, işçi ücretlerinin azalması, hastanelerde kuyrukların artması, iş olanaklarının azalması, hırsızlık, gürültü ve dilencililiğin artması gibi pek çok sebepten dolayı sığınmacılar hor görülmetedir (Baş ve Molu, 2017). Bu tür tavır ve davranışlar sığınmacıların geldikleri yeni ülkelere entegrasyonunu zorlaştırmaktadır. Sığınmacı aileleri bekleyen güçlükler bunlarla da sınırlı değildir. Zulüm ve çatışmalardan kaçarlarken aileler birbirinden ayrılabilmekte, birbirini kaybedebilmekte ya da farklı farklı ülkelerde kalmak gibi yıkıcı sonuçlar doğuran zor kararlar vermek zorunda kalabilmektedirler.

Göç ve Çocuk

Göç, sebepleri ne olursa olsun bir yerden bir yere uzun ya da kısa zamanlı yer değiştirmenin yanı sıra beraberinde çok ciddi sorunlar getirmektedir. Bunlardan en önemlisi 2000’li yıllardan bu yana göç tartışmalarının içine giren çocuklardır. Göç konusu ele alınırken çocukların korunmaya muhtaç oldukları göz önünde bulundurulmalı ve konu ciddiyetle ele alınmalıdır. Düzensiz göç süreci içinde yaşayan çocuklar sağlık ve eğitim hizmetlerinden mahrum olmakla birlikte çocukluğunun en temel hakkı olan oyundan da uzak bir hayat sürmek zorunda kalmaktadırlar.

Bazı durumlarda çocuklar aileleri ile birlikte göç etme şansını yakalasalar da her çocuğun böyle bir şansı olmayabilir. Ailesini savaşta kaybetmiş, ya da bazı akrabalarını geride bırakmak zorunda kalan çocukların psikolojileri de göz önünde bulundurulmalıdır. Bütün bu sebeplerden dolayı, göçmen çocukların, suça daha meyilli oldukları, şiddet, kaygı, depresyon, kötü arkadaş ilişkileri, okul başarısızlığı, gibi durumlara akranlarından daha sık düştükleri görülmektedir. Ekonomik sıkıntı içinde bulunan, bambaşka bir ülkede var olmaya çalışan ebeveynler çocuklarını evini, yurdunu, odasını, eşyalarını, arkadaşlarını, okulunu ve tüm sevdiklerini bırakıp gitmeye zorlayabilmekte ve dolayısı ile büyümeye, birey olmaya, kimlik kazanmaya çalıştıkları bu dönemde çocukların yaşadıkları bütün bu travmalar onların sadece sosyal yaşamlarını değil her türlü gelişimlerini sekteye uğratabilmektedir.

Çocukluğun ilk altı yılı bireyin gelişimindeki temel taşları oluşturur. Temel bilgi ve beceri bu erken yaşlarda kazanılır ve küçük bir çocuk için oldukça önemli bir zaman dilimidir. İlk 72 ayda çocuğun kişiliğinin oluşması açısından, bu dönemde kendisine uyarıcı bir çevre sunan, sevgi veren ve sağlıklı gelişimini sağlayan bir anne ve babaya oldukça fazla ihtiyaç duyar (Elibol, 2018). Bir birey olma ve kimliklerini kazanmaya çalıştıkları çocukların hayatında büyük önem taşıyan bu dönemde, savaşın ve şiddetin travmasını yaşayan sığınmacı çocuklar göç sırasında cinayet, askere alınma, tecavüz, kaçırılma, insan tacirlerinin eline düşme,

susuzluk, beslenememe, göç ederken boğulma gibi tehlikelerle karşı karşıya gelmektedir. Göç ettikleri yerde ise yabancı düşmanlığına ve ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar (UNICEF, 2016). Göçmen çocukların yaşadıkları bir diğer sıkıntı ise, ailelerin yeni geldikleri ülkenin lisanını çocukları kadar çabuk öğrenememelerinden dolayı, çocukların çalışmak zorunda kalmasıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization, ILO), çocuk işçiliğini şu şekilde tanımlamıştır. “Çocukları çocukluklarını yaşamaktan alıkoyan, potansiyellerini ve saygınlıklarını eksiltten, fiziksel ve zihinsel gelişimleri açısından zararlı işler olarak tanımlanır” (ILO, 2015). Geçmişte çocuk işçiliği sadece yoksul kesimi etkileyen bir sorunken son yıllarda göçmen çocukları da içine alan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’deki sığınmacı çocukların mevcut durumu. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından 16 Mayıs 2019 tarihinde açıklanan ülkemizde geçici koruma altındaki sığınmacıların çeşitli değişkenlere göre demografik özelliklerine bakıldığında, çocuk yaşta olan sığınmacıların oranlarının çok yüksek olduğu görülmektedir. Tablo 4’te Türkiye’de yaşayan sığınmacıların yaşlara göre dağılımı verilmiştir:

Tablo 4

Sığınmacıların Yaşlara Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Erkek	Kadın	Toplam
0-4	277.609	259.211	536.820
5-9	255.156	240.190	495.346
10-14	199.897	185.248	385.145
15-18	149.959	123.269	273.228
19-24	318.151	229.553	547.684
25-29	205.428	146.589	352.017
30-34	169.589	124.533	294.122
Toplam	1.953.126	1.653.611	3.606.737

Tablo 4’te Türkiye’de yaşayan sığınmacıların yaşlara göre dağılımı incelendiğinde, 10 yaşın altındaki Suriyeli sayısı 1 milyon 32 bin 166 kişidir ve bu rakam Suriyelilerin %28,36’sının 10 yaşın altında olduğunu göstermektedir (Özdemir, 2019). Veriler, çocuk oranının küçümsenmeyecek kadar yüksek olduğunu göstermektedir ve bundan dolayı

çocukların eğitimi ve okul ihtiyacının devlet ve sivil toplum kuruluşları tarafından öncelikle ele alınması gerekmektedir. Sığınmacı çocukların karşı karşıya oldukları risklerin oranını Tablo 5'te verilmiştir:

Tablo 5

Sığınmacı Çocukların Karşı Karşıya Oldukları Risklerin Oranı

Doğum Kayıt	Yüzde	(%)
Çocuk Evliliği	1	1
Evsiz	2	2
Refakatsiz Çocuk	1	1
Çocuk istismarı	2	2
Aile İçi Şiddet	3	3
Çocuk İşçiliği	11	11
Psikolojik Endişe	1	1
Eğitim Bırakma	25	25

Tablo 5'te sığınmacı çocukların karşı karşıya kaldıkları riskler arasında en büyük sorunun %25 oranında eğitimi bırakma ve %11 oranıyla da çocuk işçiliği olduğu görülmektedir (Harunoğulları, 2016). Sığınmacı alan ülkelerin eğitimde fırsat eşitliği ilkesine önem vermeleri, özellikle erken çocukluk eğitimine destek vermesi çocukların eğitimlerini yarıda bırakmamaları ve küçük yaşta çalışmak zorunda kalmamaları açısından oldukça önemlidir.

Sığınmacı çocukların eğitime dahil edilmesi hak ve eğitim ihtiyaçları. 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS), oybirliği ile kabul edilmiştir. Sözleşme 54 maddeden oluşmaktadır her bir hakkı ayrı ayrı özetlemiştir. Bu haklar katılma hakkı, gelişme hakkı, korunma hakkı ve hayatta kalmak üzere 4 gruba ayrılmıştır (UNICEF, 2007).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) "Geçici Koruma" başlıklı 91. maddesine göre hazırlanması gereken bir yasal düzenleme olan Geçici Koruma Yönetmeliği (GKY) 22 Ekim 2014 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik sığınmacılar için oldukça önemlidir ve bu sayede yasal olarak statü kazanmalarını sağlamıştır. Daha önceleri sadece misafir statüsünde olan sığınmacılar yasal düzenleme ile geçici korumadan yararlanabilecek duruma gelmişlerdir. (Bozbeyoğlu, 2015).

Göç sırasında en savunmasız olan grup çocuklardır. Pek çok insan korkunç sahneler ve ağır şiddete maruz kalmıştır ve böyle korkunç bir travma yaşayan çocukların hayatlarını normale döndürmenin en güzel yolu okuldur. Okula giden çocuklar kendilerini bütün olumsuzluklardan soyutlayıp normal bir çocuk olma hissi kazanırlar, kendilerini güvende hissederler ve aldıkları hasarları iyileştirme sürecine girerler (Charles ve Denman, 2013). Çocukların gelecekteki akademik, fiziksel ve ruhsal anlamda başarılı olmaları açısından okul bütün çocuklar için son derece önemlidir.

Arap Baharı esnasında, Türkiye'nin izlemiş olduğu "açık kapı" politikası nedeniyle, Suriye'den gelen sığınmacılar ülkemizdeki eğitim sistemini de etkilemiştir. Dolayısı ile çok kültürlü eğitimin en önemli yapı taşları olan, eğitimde fırsat eşitliği, eğitimde farklı fikirleri analiz etme, kültürel farklılıkları hoş karşılama, kültürel çeşitliliğin olduğu eğitim ortamları yaratma gibi konulara ağırlık vermeye ihtiyaç doğmuştur (Cırık, 2008). Çok kültürlü eğitim ortamları sığınmacı çocukların eğitim sürecine dahil edilmesiyle her geçen gün etkisini biraz daha arttırarak çocukların, eğitimcilerin ve ebeveynlerin hayatlarında yerini almaya başlamıştır.

Türkiye'de bulunan sığınmacıların tespit edilen sayının oldukça üzerinde olduğu düşünülmektedir ve toplumda birçok ekonomik ve toplumsal sorunun "günah keçisi" olarak nitelendirilmektedirler. Bir çok insanın ucuz işçilik yaptıkları için işimizi çaldı diye değerlendirdiği, toplumun bir kısmının da 'hırsızlık ve taciz' olaylarına karışıyorlar diyerek yargıladığı, içinde hep bir negatiflik barındıran göç olayı nasıl olacak da sığınmacı çocukları eğitime sorunsuz bir şekilde dahil edebilecek?

Türkiye 1951 Cenevre Komisyonununun 22. maddesinde mültecilerin eğitim hakkı düzenlenmiştir. Bu maddeye göre taraf devletler mültecilere temel eğitim konusunda, kendi vatandaşlarına yaptıklarına uygulamaların aynısını uygulamak zorundadır.

Sığınmacı çocuklar devlet okullarına gitme hakkına sahip olsalar da akranlarına yetişmek için çok büyük çaba göstermek zorundalar ya da okullara bir alt sınıftan başlamaları

gerekmektedir. Çocukların bundan sonraki hayatlarında karşılaştıkları müfredat bugüne kadar kullandıklarından elbette farklı olacak ve karşılarına çıkan dil sorunu ile yepyeni müfredat bir araya geldiğinde sığınmacı çocuklar için büyük engeller oluşturacaktır. Bu durum çocukların okula gitmek istememesine ve çoğu zamanda okulu bırakmalarına sebep olmaktadır. Ebeveynlerinin buldukları ülkelerde hemen istihdam edilememeleri ya da ailenin başında baba gibi eve para getirecek, ailesine bakacak bir figürün olmayışından dolayı çocuklar okula gitmek yerine ailelerine destek olabilmek için çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Sığınmacı kız çocuklarının okuma oranının düşük olmasının bir başka nedeni ise, kendi ülkelerinde daha muhafazakâr bir şekilde yaşadıklarından dolayı ilk ve orta okullarda kız ve erkek çocuklarının ayrı eğitim almasıdır. Bu nedenle, çoğu muhafazakâr sığınmacı aile, özellikle babalar, kızlarının karma okullara gitmelerine karşı çıkmaktadır (Charles ve Denman, 2013).

New York'ta yayınlanan İnsani Gelişim Rapor'unda, Beşerî Sermaye Teorisi eğitimin ekonomik yararını yalnızca kişiye değil topluma da yarar sağlayan bir yatırım olarak değerlendirir ve öyle inceler. Eğitimin çalışanların verimliliğini arttırdığı ve bu sebepten dolayı daha gelişmiş bir toplum ve iyi vatandaşlar yetiştirdiği kabul edilmektedir. Teoriye göre, bir kişi ne kadar eğitim alırsa, o kadar çok kazanır (UNDP, 2010). Dolayısıyla ile, sığınmacılar için eğitim kaybı bireyin gelecekteki üretkenliği, hayatını kazanması ve yaşam kalitesini olumsuz etkileyecek ve bu etki kız çocukları üzerinde ki farkını fazlası ile hissettirecektir.

Sığınmacıların kısa sürede en hızlı karşılanması gereken ihtiyaçları, yeme, barınma ve korunma ihtiyaçları iken orta ve uzun dönemde en büyük yararı sağlayacak olan eğitim ihtiyacı da göz ardı edilmemelidir. Dünyada okula gitme oranının en düşük olduğu ikinci ülke olan Pakistan da yaşayan ve bir eğitim savunucusu olan Malala Yousafzai, 9 Ekim 2012'de arkadaşları ile okuldan eve dönerken Taliban tarafından, eğitim hakkını savunduğu için vurulmuştur ve ciddi şekilde yaralanmıştır. Bu saldırıdan hayata kalmayı başaran Malala 10 Aralık 2014'te Nobel barış Ödülü almıştır. Malala Irak'ın kuzeyindeki Hasansam kampında

mülteci çocuklara ait bir okul ziyaretinde UNHCR nin her zaman sığınmacıların yanında olduğunu güvenlik, barınma ve çocukların okul ihtiyaçlarını desteklediklerini söylüyor ve sözlerine şu şekilde devam ediyor, “Dünya liderlerini mülteci çocukların eğitimini ihmal etmenin uzun vadeli sonuçlarını ciddiye almaya çağırıyorum. Sürdürülebilir barış, refah ve istikrar onlarsız yapılamaz” (Yar, 2017).

PICTES Projesi. Sığınmacı çocukların eğitim ihtiyaçları belirli kanunlarla korunmaya ve bir şekilde karşılanmaya çalışılmıştır. Kamplara kurulan okullardan devlet okullarına, gönüllü öğretmenlerden sığınmacı çocukların diline hâkim öğretmenlere kadar birçok yol denenmiş ve geçici politikaların sığınmacı çocukların eğitim ihtiyacını çözemeyeceğinin anlaşılmasının ardından *Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi* isimli PICTES projesi 03.10.2016 tarihinde hayata geçirilmiş ve süresi ise iki yıl ile sınırlandırılmıştır. Projenin süresinin dolmasının ardından 20.12.2018 tarihinde PICTES 2 sözleşmesi imzalanmış ve 3 yıl daha eklenerek 2021 yılına kadar uzatılmıştır. Çocukların eğitime ulaşmalarına ve topluma entegrasyonlarına katkı sağlamak amacı ile projeye 400 Milyon Avroluk iş birliği sözleşmesi imzalanmıştır. Böylece sığınmacı çocukların okullarını bırakmaya gerek kalmadan, sokaklarda çalışmadan özellikle meslek okullarına giderek aile bütçelerine katkıda bulunabilecek ya da en azından ailenin yükü hafifleyecek ve çocuklar bütün ihtiyaçları karşılanarak eğitime dahil edileceklerdir (MEB, 2019).

Yabancı öğrenciler bilgi sistemi. Yabancı Öğrenciler Bilgi Sistemi (YÖBİS) 2014 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hayata geçirilmiş olan proje sayesinde Türkiye'de okula giden geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sığınmacılar ve diğer yabancı uyruklu öğrencilerin, okul kayıtları, ne kadar başarılı oldukları, okula devam edip etmedikleri e- okul sistemine benzer bir sistem ile takip edilebilmektedir. Bu sistem sayesinde okulunu tamamlayan çocuklar mezun olduklarına dair diploma almaya hak kazanacaklardır (YÖBİS, 2018).

Göç, Sosyal Hizmet ve Sivil Toplum Kuruluşları

T.C İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre tüm Türkiye de 2019 itibarı ile 116.192 Çanakkale de ise 986 adet faal dernek vardır (STK, 2019). Savaştan ve zulümden kurtulmak amaçlı ülkelerinden kaçan sığınmacıları kabul ederek milyonlarca insanın can güvenliğini sağlamaya çalışarak ülkemiz, çok önemli bir görevi üstlenmiştir. Bununla birlikte gelen sığınmacıların sayısının fazla olması ve akın halinde gelmeleri sebebi ile yardım hizmet boşluğunu dolduracak ulusal ve uluslararası Sivil Toplum Kuruluşlarına (STK), gönüllülere ve belediyelere büyük görevler düşmektedir.

Afad, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD- ASAM), Kızılay, Mazlum-der, Türk Tabipler Birliği, Unicef, Yeryüzü Doktorları gibi destek veren STK'lardan bazıları sığınmacılara destekte öne çıkmaktadır. Bu STK'lar sadece yurt içinde değil hâlâ Suriye'de olan Suriyelilere de yardımlar göndermektedir.

Çanakkale'de ise Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bünyesinde kurulan ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Eğitimi Merkezi (ÇABAÇAM) sığınmacı ve gelişimsel olarak dezavantajlı ailelerden gelen çocuklar, ebeveynleri ve çocuğa dokunan tüm bireyler için hizmet vermektedir.

ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Eğitimi Merkezi (ÇABAÇAM)

Son yıllarda erken çocukluk eğitimi oldukça yaygınlaşmıştır ve dezavantajlı grupların faydalanabilmesi için yalnızca devlet kurumları değil, dernek ve vakıflarda çocukların yararı için birbirinden farklı çalışmalar yapmaktadırlar. Bunlardan bir tanesi de Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Eğitimi Merkezidir (ÇABAÇAM) ve ilk sınıfını 2008 yılında ÇOMÜ Eğitim Fakültesi bünyesinde açmıştır. Sabancı Vakfı tarafından 2016 yılında 'Fark Yaratan' olarak seçilen ÇABAÇAM, Çanakkale ve ilçelerinde herhangi bir sebepten dolayı okul öncesi eğitim alamayan çocuklara (4-5 yaş) sosyal ve zihinsel gelişimlerini desteklemek amacı ile erken müdahale programlarından yardım alarak eğitim

vermektedir. Bu sürece Anne- Baba Eğitimi Seminerleri ile ebeveynleri de katarak ailelere de destek vermektedir.

Bunun yanı sıra ÇABAÇAM, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin yüksek okul, fakülte ve enstitülerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının, pratik ve teoriyi birlikte kullanabilmeleri, yaparak-yaşayarak öğrenebilmeleri, farklı bakış açıları kazanabilmeleri ve araştırmacı yönlerini geliştirebilmeleri için destek vermektedir. Böylece, eğitimci adayları, Aday Eğitimci olarak teorik bilgileri uygulamaya dönüştürme, mesleklerinde tecrübe kazanma, alanında çalışma yapan kişilerle iş birliği yapma, yenilikleri takip edebilme fırsatını bulmaktadırlar ve Aday Eğitimci sürecini tamamlayanlar ise bu merkezde Eğitimci olarak görev yapma imkanına sahip olabilmektedirler.

Proje kapsamında ÇABAÇAM, SGDD-ASAM iş birliği ile Çanakkale de yaşayan çocukların dışında Irak, Afganistan ve Suriye olmak üzere birçok ülkeden gelen çocuklara da erken çocukluk eğitimi vermektedir. Prof. Dr. Ebru Aktan Acar'ın erken çocukluk eğitimindeki toplumsal eşitsizliğin giderilmesi hayalinden yola çıkarak doğan ÇABAÇAM, okul öncesi çocukları, öğretmen adayları ve ebeveynleri de bünyesine dahil eden alternatif bir model olarak insanların hayatlarına dokunmaktadır. Türk ve sığınmacı çocukların yanı sıra düzenlenen eğitimci seminerlere ailelerde dahil olmaktadır. ÇABAÇAM proje kapsamında bugüne kadar 4-6 yaş arasında toplam 177 çocuk, ebeveyn ve 350'ye yakın hizmet öncesi öğretmen adayına eğitim sağlamıştır (ÇOMÜ ÇABA, 2016).

Erken Çocukluk Eğitimi Kavramı

“Erken çocukluk” kavramı çeşitli ülkelerde farklı yaşları temsil etmesine rağmen Türkiye'de genel olarak okul öncesi kavramı ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. 0-6 yaş çocukların gelişimlerini sağlamak amacı ile sistemli, planlı ve organize bir şekilde verilen her türlü eğitime genel olarak okul öncesi eğitim denilmiş ve alışlagelmiş bu kavramın yerini son yıllarda erken çocukluk eğitimi kavramı almıştır (Ural ve Ramazan, 2017). Bu tanım yerini

çocuğun doğumundan 8 yaşına kadar olan zaman dilimine bırakmıştır. Erken çocukluk eğitimi ise bu zaman diliminde uzmanlar tarafından çocuklara sağlanan çocuk bakım hizmeti ve eğitim olarak tanımlanmıştır (Katrancı, 2018). Ülkemizde erken çocukluk döneminin tarihi Osmanlı İmparatorluğuna kadar dayanır. II. meşrutiyetten önce erken çocukluk dönemine ilişkin başarılı çalışmalar yapılmıştır. İstanbul da Satı Bey zamanında kurulan çocuk yuvası tarihte bir dönüm noktasıdır (Güven ve Azkeskin, 2010). İlk defa 1914 yılında İstanbul'da on okulun yapılması planlanmış ve Eğitim Bakanlığı Erken Çocukluk Eğitimi için para ayırmıştır (Sakin, 2010). Çeşitli yasalar ile erken çocukluk eğitimi desteklenmiş olsa da her defasında farklı problemler ile karşılaşmıştır.

Yaşamın ilk yılları, insan gelişimi için çok önemlidir. Çocukların beyni yaklaşık dört yaşına kadar, akran ilişkileri, sosyal beceri, duygusal kontrol, sayı ve semboller, anlama, dil, hazır cevaplık, görme ve işitmenin temelini şekillendiren deneyimlere en duyarlı olduğu zamandır (Wyslowska, 2017). Eğitim, insan hayatının olmazsa olmazlarından biridir ve insanların bütün yaşamların da sürekliliği olan ve olması da gereken çok önemli bir kavramdır. Eğitim formal ve informal olarak ikiye ayrılmıştır. Formal eğitim deyince önceden planlanmış hedeflere ulaşabilmek için programlı ve planlı bir şekilde konunun uzmanları tarafından verilen eğitim akla gelir. İnfomal eğitimde ise kişi her şeyi çevresinde öğrenir ve plan ve programa ihtiyaç duymaz. Okul öncesi eğitim ise eğitimi planlı olarak yapılandırır ve belirli bir program dahilinde düzenler ve oldukça önemlidir (Çalışandemir, 2018). Erken çocukluk döneminde hem formal hem de informal eğitime ihtiyaç duyulmaktadır.

Çocuklar ilköğretime başlamadan önce yani 0-6 yaşları arasında karakterini, kişiliğinin belirgin çizgilerini, eğer varsa yeteneklerini ve eğilimlerini yavaş yavaş bu yıllarda göstermeye başlarlar. Erken çocukluk eğitimi 1800'lü yıllardan itibaren anaokullarının keşfedilmesi ile başlayan ve asırlardır eğitimcilerin ilgilendiği bir konudur. Sadece dünyada değil ülkemizde de büyük ilerlemeler kaydetmiş ve toplumun öncelikle ilgi gösterdiği bir konu olmayı başarmıştır

(Kerem ve Kamaraj, 2010). Birçok araştırmacı için bu dönemde çocuk oldukça yüksek öğrenme potansiyeline sahiptir ve gerekli fiziksel çevre ve ihtiyaçları sağlandığında çocukların bu dönemde en yüksek verime ulaşmaları mümkün olacaktır. Erken çocukluk döneminde okul öncesi öğretmenleri, çocuğa bakan kişiler ve ebeveynlerin olumlu davranışları çocuğun geleceğini şekillendirebilmek açısından oldukça önemlidir.

Türk milli eğitimin genel amaçları okul öncesi eğitimine de rehberlik yapmaktadır. Okul öncesi eğitimin genel amaçları Türk Milli Eğitim'in temel ilkelerine ve genel amaçlarına uygun olmak şartı ile, çocukların duyu, beden ve zihin gelişimlerini ve güzel alışkanlıklar edinmelerini sağlamak, şartları elverişli olmayan ailelerden ve çevrelerden gelen çocuklara eşit bir yetişme ortamı sağlamak, çocukları ilköğretime hazırlamak ve onların Türkçeyi güzel ve en doğru şekilde konuşmalarını sağlamaktır (Akduman ve ark., 2011). Böylece sığınmacı çocuklar da dahil olmak üzere, çocukların her türlü gelişimleri eşit bir eğitim ortamında ve Türkçeyi en doğru şekilde konuşmaları sağlanarak ilköğretime hazırlanacaktır.

Okula Uyum

Son yıllarda gelişen ülkelerde kadınlar iş yaşamında daha aktif roller almaya başladılar. Eskiden annelerin çalışmadığı, çoğunlukla büyükanneler ve büyükbabaların da yaşadığı ve çocuklara baktığı evler yerini şimdi küçük evlere ve çekirdek ailelere bıraktı. Boşanmaların artması, maddi olanaksızlıklar, zorunlu eğitim ya da okul öncesinin çocuklara getirilerinin farkına varılması gibi sebeplerden dolayı çocukların okul öncesi eğitime katılmalarında eskiye göre gözle görülebilir bir artış vardır. Millî Eğitim Bakanlığının açıkladığı verilerine göre okullaşma oranı 2001-2002 eğitim-öğretim yılında yüzde 11'den 2016-2017 eğitim-öğretim yılında 5 yaş grubunda yüzde 67,17'ye ulaşmıştır (MEB,2016).

Yeni bir dünyaya açılan bir kapı olan okul, küçük bir çocuk için; ailesinden ayrılmak zorunda kaldığı ve ailesinin dışındaki bireylerden farklı bir ortama ilk defa girdiği, hiç bilmediği bir mekânda tanımadığı insanlar ve çok sayıda çocuk ile bir sürü kuralın ve başarılması

beklenen birçok görevin olduğu bir yerdir. Başka bir deyişle okul, çocuğun ev ortamından sonra tecrübe kazandığı bir üst sosyal çevredir (Cairns, 2013). Çocuğun gözünde ise okul; hiç bilmediği bir mekânda, tanımadığı insanlar ve çok sayıda çocuk ile bir sürü kuralın ve başarılması beklenen birçok görevin olduğu bir yerdir.

Okulun ilk günleri her çocuk için aynı olmayabilir, bazı çocuklar korkabilir, kaygılanabilir bazıları ise duygularını ağlayarak dile getirirken bazıları içinse okula başlama bir mutluluk ve heyecan sembolüdür. Bu süreçte çocukların arkadaşları ve öğretmeni ile sağlıklı ilişkiler kurabilmesi eğitim hayatının devamı ve akademik başarı için son derece önemlidir ve bu da okula uyum ile mümkündür. Okula uyum süreci, ileriki dönemlerde yaşanacak okul başarısı için “hassas dönem” olarak adlandırılmakta ve gelişimin temeli olarak düşünülmektedir (Rimm-Kaufman ve Pianta, 2000). Sonuç olarak okula uyum, sadece çocuğun okula ilk günkü başlangıcı olarak değerlendirilmemeli, bütün okul hayatı boyunca etki edecek bir olgu olarak ele alınmalıdır.

Hamilelik sürecinden başlayarak çocukların okula başlamasına kadar aileler birbirinden farklı süreçler yaşarlar. Yeni bebeğe uyum sağlama, diş çıkarma, yürüme, konuşma ve yepyeni bir uyku süreci. Çocuklar dünyaya ve ailelerine, aileler ise bu yeni yaşam şartlarına uyum sağlamaya çalışır. Çocuğun okula başlaması ise yepyeni bir uyum sürecini de beraberinde getirmektedir ve çocukların okula uyum süreci ile tanıştıkları ilk ortam, okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Okula başlamak sadece çocuklar için bir zorluk değildir, aileler ve öğretmenlerini de etkileyecek bazen uzun bazen de kısa sürebilecek bir süreçtir. Okula uyum, çocukların okullarına, öğretmenlerine ve arkadaşlarına karşı pozitif bir tutum sergileme aynı zamanda akademik ve sosyal yönden gelişim gösterme sürecidir (Kaya, 2014). Bu süreçte çocuğun annesinden üzülmeye ayrılması, kurallara uyması, öz bakım ve akademik beceriler ve güzel arkadaşlık ilişkileri kurması beklenir.

Çocukların hayatlarında önemli başlangıçlardan birisi olan okul, onların sadece öğretmenleri ile olan ilişkilerini değil aynı zamanda arkadaşlık ilişkilerini de etkileyecek bir aşamadır. Kısacası öğretmen, ebeveyn ve çocukları bekleyen stresli bir süreçtir. Babasını işe gönderdikten sonra neredeyse bütün gününü annesiyle geçiren bir çocuk için evden ve anneden ayrılmak çok zor olabilir. Özellikle anne çok koruyucu ve çocuğuna aşırı düşkün bir tutum sergiliyorsa, okula uyum hem aile hem öğretmen hem de çocuk için tam bir kabusu dönüşebilir. Bazı çocuklar evde kardeşlerini bıraksalar bile anneleri de işe gittiği için durum biraz daha farklı olabilir ama annesini, kardeşini, evdeki oyuncaklarını, odasını, en sevdiklerini bırakıp okula gitmek küçük bir çocuk için büyük bir ıstıraba dönüşebilir.

Bu açıdan değerlendirildiğinde bazı çocukların okula uyum sağlamaları zor ve bitmek bilmeyen bir süreç haline dönebilir ve bu durum çocuktan çocuğa değişiklik gösterebilir. Bazı durumlarda ise çocuklar uyum sağlamış gibi gözükse de zamanla sorunlar yaşamaya başlar. Okula uyum sağlayan çocuğun hastalanması, okulun uzun bir tatile girmesi, sevdiği birinin vefat etmesi, kardeş gelmesi, öğretmenin değişmesi ve göç de okula uyum sağlanmış bile olsa çocuklar üzerinde olumsuz etkilerini gösterebilir.

Hiç şüphesiz okula başlama sadece çocuk için değil ailenin de hayatlarında iz bırakacak önemli bir süreçtir. Çocuk kendisine ailesinden birini model alarak sosyal bir birey olmayı öğrenmektedir. Çocuğun yaşadığı çevre, ailenin kültürü, yaşam biçimi, davranışları, çocuk yetiştirme tarzları ve ailenin tutumu çocuğun okula uyum sürecinde etkili olmaktadır. Her anne ve baba çocuk yetiştirme konusunda farklı bir anlayışa sahip olurken, iki kardeşe uyguladıkları tutumlarda bile farklılıklar gösterebilir. Çocuk ailesinden öğrendiği davranışları okuluna, sınıfına, öğretmen ve arkadaşlarına yansıtabilir. Sonuç olarak ise, annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun okula uyum sağlaması arasında yakın bir ilişki vardır. Ratelle, vd., (2017) yaptıkları araştırmada aile yapısının ve ebeveyn desteğinin çocukların duygusal ve akademik uyumlarında etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Çocuğun okula uyumunu etkileyen en önemli faktörlerden biri de öğretmendir. Öğretmenin çocuklar için hazırladığı sınıf ortamı, onlara sevgi dolu yaklaşımı çocuğun farklı bir ortama ve orada bulunan bireylere uyumunu kolaylaştırmaktadır. Öğretmen çocuğun ailesinden sonra hayatında en önemli rol oynayan kişidir ve çocuklarla olan ilişkisi, sınıf yönetimi, mesleki yeterlilikleri, çocuğun hem gelişimini hem de okula uyumunu etkileyebilmektedir (Polat, 2010). Öğretmen çocuğun okulu sevmesinde ya da nefret etmesinde en büyük rolü oynayan kişidir.

Bir sınıfta okula uyum sorunu olan bir çocuğun olması hem kendisini hem de sınıf arkadaşlarını olumsuz yönde etkiler, dolayısı ile sınıf öğretmeni de kendisini yetersiz ve mutsuz hissedebilir. Okula uyum sağlayan çocuk ileriki hayatında hem sosyal hem de akademik açıdan başarı gösterirken, okula uyum sağlayamayan çocuk da ise bu sorun okulu terk etmeye kadar gidebilir ki bu da çocuğun bütün hayatına etki eder. Gülay (2010) yaptığı araştırmada okula uyum sağlayamamış çocukların akademik başarılarının düşük olduğunu ve okulu bırakma eğiliminde olduklarını tespit etmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin okula uyumu etkileyen faktörlerin farkında olması ve çocukları anlayarak yol göstermesi gerekmektedir.

Akran İlişkileri

Ailelerin küçülmesi, okul öncesinin bir tercih değil ihtiyaç olduğunun bilincine varılması, çocukları çok erken yaşta akranlarıyla da etkileşimde bulunmaya zorlar. Bu nedenlerden dolayı çocukların akran ilişkilerinin önemi de gündeme gelen konulardan biridir. “Akran ilişkileri, aynı yaşta ya da gelişim ve olgunluk düzeyinde olan; benzer geçmiş, değer, yaşantı, yaşam tarzı ve sosyal bağlamı paylaşan kişiler arasında karşılıklı ve devamlılık gösteren etkileşimlerin bütünüdür” (Gülay, 2011, s. 83). Hiç şüphesiz erken çocukluk döneminin en etkili konularından biride akran ilişkileridir.

Akran ilişkileri çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal anlamda gelişmeyi arttırması, çocukların bilgi alışverişine girip bilgilerini sınamalarına olanak tanınması, çocukta güven

duygusunun oluşması açısından önemlidir (Erwin, 2000). Sanıldığı gibi aksine, arkadaşlık ve akran ilişkileri birbirlerini etkiler ama genel olarak aynı kavram olarak düşünülse de aslında birbirlerinden farklı olduklarını görülmektedir. Akran ilişkileri, çocuğun akranları ile olan farklı ilişki türlerini içerir. Arkadaşlık ise çocuğun bir ya da birkaç akranı ile kurduğu duygusal bağı içermektedir. Akran ilişkilerinde düzenli bir şekilde etkinlikler yapılır, arkadaşlıkta durum biraz daha farklıdır, oyun arkadaşı olarak seçilen çocuk ile akran etkinliklerinin dışında da zaman geçirilebilir (Doll, Murphy ve Song, 2003).

Sonuç olarak, akran ilişkisi hiç olmayan ya da bu konuda başarılı olamayan çocuklar sosyal becerileri öğrenmede geri kalırlar ve bu öğretmen ve aileler için göz ardı edilmemesi gereken önemli bir konudur. Başarısız akran ilişkisi sadece sosyalleşme açısından çocukların ileriki hayatlarında ilişkilerini etkilemekle kalmaz mesleki alanlarda da başarısız olmalarına sebep olabilir.

Bölüm III

Yöntem

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın modeline, çalışma grubunun özelliklerine, verilerin toplanması ve verilerin analizine yönelik bilgiler başlıklar halinde sunulmuştur. Bu araştırma erken çocukluk dönemindeki sığınmacı çocukların okula uyum sorunlarını belirlemek amacıyla, sığınmacı çocuk gözlemleri, ebeveyn görüşleri ve bu çocuklara eğitim veren eğitmen görüşleri alınmak suretiyle yapılmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma modellerinden biri olan Durum Araştırması uygulanarak yapılmıştır. Nitel durum araştırması, bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Durum araştırması, incelenen güncel bir durum hakkında nasıl ya da neden soruları ile başlayan sorulara cevap arar, dolayısı ile araştırmacıya derinlemesine ve zengin veri toplamak için olanak sağlar. Ayrıca, verilerin yaşantılar ve deneyimler yolu ile elde edildiği bir araştırma türüdür (Akar, 2017). Hangi konuda araştırma yapılıyor olursa olsun, durum çalışması aslında karmaşık bir toplumsal olayı anlama isteğinden kaynaklanmaktadır. Verilerin özenle ele alınması, adil bir biçimde okuyucuya sunulması en önemli unsurdur ve durum çalışmalarının sonuçları evrene genelleştirilemez sadece bilgi ve öneriler verilebilir.

Durum çalışması yıllar geçtikçe tanımsal olarak değişiklik gösterse de aslında genel olarak herhangi bir olay ve bağlam arasındaki sınır çizgisi belirgin olmadığı durumlarda, olayı gerçek yaşam alanında yani otantik ortamında incelemektir (Yin, 2014). Bir durum ya da örnek olayı sadece bir birey, bir kurum ya da bir topluluk oluşturabilir. Örneğin, bir okul, ya da okulun bir bölümü, bir aile, sosyal bir sınıf ya da bir şirket. Bunun yanında grup yani bir sınıftaki öğrenciler, şehirdeki okullar, okullardaki yöneticiler, öğretmenler olarak da ele alınabilir. Bu araştırma yaklaşımın en belirgin özelliği çeşitleme yapmaktır, çünkü aranan sonuca ulaşmak için tek bir veri kaynağı yeterli olmamaktadır (Akar, 2017).

Hitchcock ve Hughes'e (1995) göre, durum çalışmasının takip etmesi gereken özellikler şu şekildedir. Olaylar canlı ve zengin şekilde tanımlanırken, bu yaşanan olayların kronolojik olarak hikâyelendirilmesi, olaylar anlatılması ve analizi yapılırken içsel bir tartışma yapılması, katılımcıların ve durumun belirgin özellikleri üzerine odaklanması, araştırmacının aktif katılımı, araştırmadaki özel durumun zengin biçimde anlatılmasıdır.

Çalışma Grubu

Son yıllarda kitleler halinde ve uzun süreli yaşanan göçlerden biri de 15 Mart 2011'de başlayan Suriye'deki iç savaşın başlamasıyla ülkelerini terk etmek ve kabul edildikleri ülkelere göç etmek zorunda kalan sığınmacılara Türkiye, izlediği açık kapı politikası ile kapılarını açmıştır ve dolayısı ile binlerce çocuk birbirinden farklı kademelerde okullara gitmeye başlamıştır. Sonuç olarak, erken çocukluk döneminde olan sığınmacı sayısının azımsanmayacak derecede olması, bu grup üzerinde çalışma yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Erken Çocukluk Döneminde Sığınmacı ve Türk Asıllı Çocukların Okula Uyum Sürecinin Analizi (*ÇABAÇAM Örneği*) isimli araştırmanın Çalışma Grubunu; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Eğitimi Merkezinde (ÇABAÇAM) eğitim alan 4 sığınmacı çocuk, 4 Türk asıllı çocuk ve onların ebeveynleri ve 11 eğitmen olmak üzere toplam 27 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan eğitmen, çocuk ve ebeveynler amaçlı örnekleme yöntemlerinden Ölçüt Örnekleme olarak nitelendirilen örneklem türü yardımı ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde en önemli kısım daha önce hazırlanmış bir grup ölçütü karşılamakta olan bir örneklem ile çalışılmasıdır. Ölçüt örneklemede, örneklem problem ile alakalı olarak belirlenmiş niteliklere sahip nesnelere, olaylar, kişiler ya da durumlardan oluşur (Büyükoztürk, vd., 2012). Araştırmanın uygulama yapılacağı kurumun seçimi, araştırmacı tarafından belirlenen temel ölçüt Çanakkale ilinde, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Eğitimi Merkezi

(ÇABAÇAM) da en az bir dönem eğitim alan sığınmacı çocuklar ve özellikle gelişimsel olarak risk altında olan dezavantajlı Türk ailelerin çocuklarının okula uyum süreci kapsamında karşılaştırılmasıdır. Bu kriterler ve kurum seçimi ile çocukların seviyeleri birbirlerine eşit tutulmaya çalışılmıştır. Araştırma bulgularının okuyucuya aktarılmasında katılımcıların korunması ve kimliklerinin ortaya çıkmaması amacıyla her bir katılımcıya rumuzlar verilmiştir.

Çalışma grubundaki ebeveynlere ait demografik bilgiler. Aşağıda çalışma grubunda yer alan katılımcıların özellikleri tablo halinde sunulmuştur. Tablo 6'da katılımcı ebeveynlerin demografik özelliklerine göre dağılımı verilmiştir:

Tablo 6
Katılımcı Ebeveynlerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

		Frekans (f)	Yüzde (%)
Katılımcı	Anne	5	62,5
	Baba	1	12,5
	Dede	1	12,5
	Babaanne	1	12,5
Uyruğu	Afgan	1	12,5
	Irak	1	12,5
	Suriye	2	25,0
	Türk	4	50,0
Yaşı	29	1	12,5
	33	2	25,0
	35	1	12,5
	41	1	12,5
	42	1	12,5
	51	1	12,5
	52	1	12,5
Meslek	Şoför	1	12,5
	İşçi	1	12,5
	Ev hanımı	5	62,5
	Çalışmıyor	1	12,5
Eğitim Durumu	Okuryazar	2	25,0
	İlkokul	1	12,5
	Ortaokul	3	37,5
	Lise	1	12,5
	Önlisans	1	12,5
Çocukların Sayısı	1	2	25,0
	2	4	50,0
	4	2	25,0
Okula giden çocuk sayısı	1	5	62,5
	2	2	25,0
	4	1	12,5
Okul öncesi eğitimi aldı mı?	Evet	1	12,5
	Hayır	7	87,5

Tablo 6 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan ebeveynlerden 4'ünün Türk (%50,0), 1'inin Afgan (%12,5), 1'inin Iraklı (%12,5), 2'sinin ise Suriyeli (%25,0) oldukları görülmektedir. Araştırmaya 5 anne (%62,5), 1 baba (%12,5), 1 Dede (%12,5), 1 Babaanne (%12,5) olarak toplamda sekiz kişi katılmıştır. Sığınmacı çocukların bir tanesinin annesinin ve babasının geçimlerini sağlamak için çalışması gerektiğinden çocuğun her şeyi ile dedesi ilgilenmektedir. Çocukların okula uyum süreçlerinde fark yaşayabilecekleri ihtimali düşünülerek Türk ebeveynlerden yine anne ve babası çalışan ve çocuğa babaannesinin baktığı bir öğrenci seçilmiştir.

Çalışma grubundaki eğitmenlere ait demografik bilgiler. Araştırmaya katılan

eğitmenlere ait demografik bilgiler Tablo 7'de verilmiştir:

Tablo 7

Katılımcı Eğitimcilerin Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Cinsiyet	Kadın	10	90,9
	Erkek	1	9,1
	Toplam	11	100
Yaş	21	2	18,2
	22	4	36,4
	23	3	27,3
	24	1	9,1
	28	1	9,1
Eğitim durumu	Üniversite	11	100
Branş	Okul Öncesi Eğitimi	7	63,6
	Fen Bilgisi	1	9,1
	İngilizce	3	27,3

Tablo 7 incelendiğinde üç farklı mesleki branşı temsil eden eğitimcilerden 10'unun kadın (%90,9), 1 tanesinin ise Erkek (%9,1) olduğu görülmektedir.

Çalışma grubundaki çocuklara ait demografik bilgiler. Tablo 8 katılımcı

çocukların demografik özelliklere göre dağılımını göstermektedir:

Tablo 8

Katılımcı Çocukların Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Sıra No	İsim	Cinsiyet	Yaş	Uyruğu	Kardeş Sayısı	Savaş Gördü mü?
1	Ö3	Kız	6	Afganistan	1	Evet
2	Ö8	Kız	5	Türk	1	Hayır
3	Ö1	Kız	5	Irak	1	Evet
4	Ö5	Kız	5	Türk	0	Hayır
5	Ö2	Erkek	4	Suriye	3	Evet
6	Ö4	Erkek	4	Türk	0	Hayır
7	Ö6	Erkek	5	Suriye	3	Evet
8	Ö7	Erkek	6	Türk	1	Hayır

Tablo 8'e bakıldığında çalışma grubunda 4-6 yaş arası 8 çocuktan 4 tanesinin Türk asıllı, 1 tanesinin Afgan, 1'inin Irak, 2'sinin Suriye ve 4 kız, 4 erkek çocuktan oluştuğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem formları ile toplanmıştır. Bu araştırma için hem gözlem hem de görüşmeler de kullanılmak üzere Ebeveyn Görüşme Formu, Eğitimci Görüşme Formu ve Çocuk Gözlem Formu olmak üzere 3 farklı form hazırlanmıştır.

Ebeveyn görüşme formu. Bu çalışmada gözlem formları ile birlikte veri toplama yöntemi olarak nitel araştırmalardaki temel veri toplama araçlarından Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği kullanılmıştır. Bu yöntem aslında ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katıdır ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnektir, ikisi arasında bulunmaktadır (Karasar, 2016). Araştırmacıya sağladığı bu yarar sebebi ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği katılımcılardan özgül veriler toplanmasına yardımcı olur ve katılımcıların sözlerine göre çeşitli ve detaylı sorular sorabilme imkânı verir aynı zamanda soruları esnek olabilir (Merriam, 2013). Görüşme yönteminden yararlanılmasının nedeni ise yapısal geçerliliği sağlayabilmek için yöntemsel çeşitleme yapabilmektir. Ayrıca, bu teknik sayesinde ebeveynlerin okula uyum haftasında, çocuklarla ve

aileleri ile ilgili yaşantılarını anlatmalarına imkân tanımak duygu ve düşüncelerini derinlemesine incelemektir.

Çocuğu daha yakından tanıyabileceğimiz ve ebeveynlerin endişelerini anlayabileceğimiz sorulardan oluşan formlar 15 sorudan oluşmaktadır (Ek. 1). Ebeveynlere yöneltilecek sorular çocuklar okula başladıklarında yani dönemin başında ve yıl sonunda eğitim öğretim dönemini tamamladıkları zaman tekrar görüşme yapmaya olanak sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Ebeveynlerin beklentilerini, kaygılarını ve düşüncelerini derinlemesine öğrenmek için tercih edilen görüşme yönteminde veri kayıplarını önlemek amacıyla ses kayıt cihazı ve not alma tekniği birlikte kullanılmıştır. Kayıt cihazının görüşmeleri ve ebeveyn tutumlarını etkilememeleri, sorulara içtenlikle cevap vermekten kaçınmamaları için kayıtların kendileri tarafından tekrar dinlenebileceği ve istedikleri takdirde bazı kısımların çıkarılabileceği belirtilmiştir. Görüşmeler bireysel olarak ÇABAÇAM'da yapılmış ve Türk asıllı ebeveynlerle yapılan görüşmeler yaklaşık 20 ile 30 dakika arası sürmüştür. Sığınmacı ebeveynler ile ise SGGD-ASAM'da buluşmuş ve tercüman eşliğinde görüşülmüştür. Tercümanın soruları uygun dile çevirmesi ve bazı ebeveynlerin tedirginliklerinden dolayı 35-45 dakika arası sürmüştür.

Eğitmen görüşme formu. Çalışmada öğretmenler için sığınmacı ve Türk asıllı çocuklarla ilgili 18 sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır, güvenilirliği arttırmak amacı ile branşlar arası farklılıklardan yararlanılmıştır (Ek.2). Bu bölümde de ebeveyn görüşme formlarında olduğu gibi, veri toplama yöntemi olarak nitel araştırmalardaki temel veri toplama araçlarından Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği kullanılmıştır. Görüşme yönteminden yararlanılmasının sebebi ise öğretmenlerin okula uyum haftasında, sınıflarında bulunan çocuklarla ilgili düşüncelerini anlatmalarına imkân vermek ve bu süreci derinlemesine inceleyebilmektir. Öğretmenlerin kaygılarını, beklentilerini, öğrencileri hakkındaki

düşüncelerini öğrenmek için görüşme yöntemi tercih edilmiş ve veri kayıplarını önlemek için ses kayıt cihazı ve not alma tekniği aynı anda kullanılmıştır.

Ebeveynlerle görüşmede olduğu gibi kayıt cihazının görüşmeleri ve eğitmen tutumlarını etkilememeleri, sorulara içtenlikle cevap vermekten kaçınmamaları için kayıtların kendileri tarafından tekrar dinlenebileceği istedikleri takdirde bazı kısımların çıkarılabileceği belirtilmiştir. Görüşmeler bireysel olarak ÇABAÇAM'da buluşularak gerçekleştirilmiştir.

Çocuk gözlem formu. Hazırlanan gözlem formlarında gözlem yapacak kişinin bilgileri tarih, zaman ve gözlem yapılacak çocuğa ait bilgiler bulunmaktadır. Çocuğun sınıf içinde sergileyebileceği davranışlardan oluşan gözlem formu 16 soruyu kapsamaktadır (Ek. 3). Sorular sınıf İçi İletişim (4 Soru), Sosyal Beceriler (10 soru), Akademik Beceriler (4 soru), Öz bakım becerileri (4 Soru) ve Duygusal Gelişim (16) adı altında beş bölümden oluşmaktadır.

Gözlem çalışmalarında, gözlemci ve gözlenenin bulunduğu iki taraf vardır. Bu tekniğinin en önemli özelliği ve avantajı, araştırmacının gözlenecek olan canlının kendisini doğal ortamında gözleme şansı bulmasıdır. Bu sebepten dolayı gözlenmek istenen davranış objektif olarak en iyi bu şekilde incelenebilir. Herhangi bir canlıdan özellikle insanlardan veri toplamak çoğu zaman kişilerin aslında oldukları gibi değil toplumun ya da onların görünmek istediği gibi davranma çabalarına sebep olabilir. Bunun yanında heyecanlanma ve istenen bilginin unutulması gibi faktörlerde etkisini gösterebilir. Hayatta karşılaştığımız bazı durumlarda bize gerekli olan bilgileri ancak gözlem yaparak elde edebiliriz. Örneğin, kuşların yumurtadan çıkması, vahşi hayvanların kurdukları yaşam düzeni, gözleri görmeyen bir çocuğun herhangi bir güçlük karşısında gösterdiği davranışlar gibi (Karasar, 2005). Bütün bu sebeplerden dolayı bu bölümde çocuklara müdahale etmeden, tamamen doğal ortamda Yapılandırılmış Alan Çalışması (araştırmacının dışarıda kaldığı) kullanılmıştır. Araştırmacı 4 sığınmacı ve 4 Türk çocuktan oluşan araştırma grubunu sınıf ortamlarında, gözlem camlarından

daha önce araştırma konusu ile ilgili ulusal ve uluslararası alan yazın taraması yapılarak geliştirilmiş formlar eşliğinde gözlemlemiştir.

Öğretmenin bir konuyu öğrencilerine etkili bir şekilde öğretebilmesi için onlarla sağlıklı bir iletişim kurması önemli ve gereklidir, aynı zamanda çocuğun akranları ile arkadaşlık kurabilmesi, onlara da kendisini rahatça ifade edebilmesi gerekliliğinden yola çıkarak sığınmacı çocukların Türkçeyi çok iyi konuşamama ihtimalide dikkate alınarak bu bölüm hazırlanmıştır.

Hazırlama aşamasında formlardaki (Ebeveyn, Eğitimci, Gözlem) soruların geçerliliğinin artırılması için araştırma konusu ile ilgili ulusal ve uluslararası alan yazın taraması yapılmıştır ve formlarda yer alması düşünülen maddeler belirlenmiştir. Oluşturulan gözlem formları Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı, Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınarak (Ek. 4) Devlet Anaokulları olan Ali Ağaoğlu Anaokulu, Atatürk Anaokulu, Hüseyin Akif Terzioğlu Anaokulu, Zübeyde Hanım Anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenleri tarafından incelenmiştir. Son olarak Bilkent Üniversitesi'nden bir öğretim üyesinin, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nden iki öğretim üyesi ve bir araştırma görevlisinin formları incelemelerinin, görüşlerinin alınması ve formlarda ki soruların geçerliliğinin sınanmasının ardından gözlem formları son hâlini almıştır.

Son olarak hazırlanan formların sunuma uygun olup olmadıkları bir çocuk psikoloğu tarafından değerlendirilmiştir (Ek.5). Psikolog onayının ardından görüşme formları için pilot görüşmeler yapıldıktan sonra eksiklikleri giderilerek görüşme formlarına son şekli verilmiş ve veri toplama sürecine geçilmiştir. Veri toplama sürecinde ilk olarak görüşmeler öncesi ebeveynler ve eğitimcilere araştırma hakkında genel bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmak isteyen kişilerle görüşme yeri ve zamanı belirtilmiştir. Her bir katılımcı ile ortalama 20 dakika süren görüşmeler yabancı ebeveynlerle tercüman kullanıldığı için 35-45 dakika vakit almıştır. Görüşmeler bireysel olarak yapılmış ve ses kayıt cihazı ile kayıt altına alındıktan sonra kayıtların yazılı dökümleri çıkarılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma öncesinde Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli araştırma izinleri alınmış ve veri toplama süreci üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Çocuk gözlemleri, Eylül 2017- Mayıs 2018 tarihleri arasında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde bulunan ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Eğitimi Merkezinde (ÇABAÇAM) yapılmıştır. Ekim ayı içinde ve Şubat tatilinin hemen ardından çocukların okula uyum süreci ile ilgili sıkıntılar yaşayacakları düşünülerek gözlemler sıklaştırılmıştır. Geri kalan zamanda haftada 2-3 gözlem olmak üzere iki dönem boyunca çocukların okula uyum süreçleri gözlemlenmiştir. Açık uçlu sorular ile hazırlanmış Ebeveyn Görüşme Formları dönemin başında ve sonunda iki oturumda gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler için hazırlanan görüşme formları ise tek oturumda okullar açıldığında tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yönteminde, veriler okuyucuya aktarılırken bilgilerin alındığı kişiden alıntılara yer verilir, değiştirme yapmadan elde edildiği gibi sunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Gözlemler ya da görüşlerin çarpıcı olması açısından doğrudan alıntılara sık sık yer verilebilir.

Bu çalışmada analiz süreci üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Öncelikle araştırmacı araştırma sorularından yola çıkarak verilerini hangi temalar ile düzenleyip sunacağını belirlemek için bir şema oluşturmuştur. Birinci aşamada açık uçlu sorular ile öğretmenler ile yapılan görüşmeler E1, E2 E3.....E11 şeklinde kodlanarak gerekli yerlerde doğrudan alıntılara yer vermiştir. İkinci aşamada açık uçlu sorular çerçevesinde ebeveynler ile gerçekleştirilen görüşmeler V1, V2, V3, V4...V8 olarak kodlanmış ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Üçüncü aşamada çocukların gözlem sonuçları Ö1, Ö2, Ö3.....Ö8 olarak değerlendirilmiştir ve ortalama 30 hafta gözlenen çocukların gözlem sonuçlarının verileri de bilgisayar ortamına aktarılmış ve analizinde SPSS.22 programı kullanılarak frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır.

Son olarak ise araştırmacı tanımlamış olduğu bulguları açıklamış, ilişkilendirmiş ve anlamlandırmıştır. Bulgular tema başlıklarında betimsel bir anlatım ile sunulmuş ve katılımcılardan doğrudan alıntılar yapılarak yorumlanmıştır.

Bölüm IV

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde erken çocukluk döneminde sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum sürecinin incelenmesi için cevaplanan ebeveyn ve eğitimci görüşme formları ile birlikte çocuk gözlem formları sonuçlarından elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Ebeveynler ile Yapılan Görüşmelerin Çözümlemesi

Araştırmanın amacına uygun olarak cevabı aranan sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum sürecine dair ebeveynlerin görüşleri nelerdir? sorusuna dair bulgular aşağıda verilmiştir. Gizlilik esasına dayanılarak katılımcıların isimleri verilmeden kodlanarak aktarılmıştır. Bu araştırmada katılımcıları 2 Suriyeli, 1 Afgan,1 Iraklı sığınmacı çocuk ve 4 Türk asıllı çocuğun ebeveyni olmak üzere toplam 8 ebeveyn oluşturmuştur. Gizlilik esasına dayanılarak katılımcıların isimleri verilmeden kodlanarak aktarılmıştır ve ebeveynler için V1, V2,.....,V8 kodları kullanılmıştır. V1,....,V4 kodları sığınmacı ebeveynleri temsil etmektedir.

Araştırmanın amacına uygun olarak ebeveynlere yöneltilen 15 soru ve ebeveynlerin bu sorulara verdikleri cevaplar; ön görüşme ve son görüşme şeklinde aşağıda sıralanmıştır.

A) Ön görüşme. Ön görüşme bulguları şunlardır.

1. Çocuğunuz daha önce hiç okula gitti mi?

Araştırma kapsamında verilen cevaplar çerçevesinde 8 çocuktan sadece bir tanesi çok kısa bir süre okul öncesi eğitimi almıştır.

2. Çocuğunuzun anaokuluna gitmesi ona ne gibi katkılar sağlayacak?

Sekiz ebeveyn den çocuklarının anaokuluna gitmesi açısından en çok katkının çocuklarının sosyalleşmesi (5 adet) Türkçe dil eğitimi (4 adet) ve iletişim (4 adet), uyum (2 adet) ilk öğretime hazırlık (2 adet), çocuğun özgüveninin gelişmesi (2 adet), evde öğrenemeyeceği şeyleri öğrenmesi (1adet), paylaşım (1 adet), uyum ve el becericilerinin gelişmesi (1 adet) olarak belirtilmiştir.

Bulgular, araştırma kapsamında verilen cevaplar genel olarak çocukların okul becerileri, sosyalleşme ve özgüven gelişimi olmasına rağmen, sığınmacı ebeveynlerin tamamı anaokulunun çocuklarına Türkçe dil gelişimi konusunda katkı sağlamasını temenni etmektedir.

3. Çocuğunuzun alacağı eğitime ilişkin okuldan beklentileriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?

Cevaplarda öncelikli olarak Türkçe dil eğitimi (3 adet), iletişim (3 adet), sosyalleşme (3 adet), okuma yazmayı öğrenme (1 adet), davranış eğitimi (1 adet), çocuğa iyi davranılması (1 adet), çocuğa eşit davranılması (1 adet), el becerileri kazanması (1 adet), özgüven (1 adet), paylaşım (1 adet), saygı sevgi (1 adet), öz bakım becerileri kazanması (1 adet), iyi eğitim (1 adet), müzik aleti çalabilmesi (1 adet) ve çocuğunun kıskançlığı bırakması (1 adet) gibi okulla alakalı beklentilerini ifade etmişlerdir.

Arap'tır Türk'tür herkese aynı seviyede yaklaşılmasını istiyorum. Eşit davranılmasını istiyorum. İstedikimiz, Türkçeyi doğru bir şekilde öğrenmesi. Televizyon dil öğreniminde pek bir şey ifade etmez dilini öğreneceği insanlarla karışmak daha etkili olur. (V4)

Bulgular, verilen cevaplar sorunun "eğitime" ilişkin olmasına rağmen sığınmacı ebeveynlerin öncelikli olarak Türkçe dil eğitimi ve çocuklarına ayrımcılık yapılmaması cevabını öne çıkmıştır.

4. Çocuğunuz okula uyum sürecinde ne gibi zorluklar yaşayabilir? Neden?

Anneden ayrılınca ağlama (4 adet), dil bilmeme sorunu (3 adet), para konusunda sıkıntı olması (1 adet), akran zorbalığı (1 adet), tuvalet ihtiyacını karşılayamaması (1 adet), çocuğun yemek yiyememesi (1 adet), ortamın yabancı olması (1 adet), eğitmen ve arkadaşlarına alışamaması (1 adet) cevapları verilmiştir.

Bulgular, sığınmacı ebeveynlerin daha çok maddi kaygılar, dil ve akran zorbalığı konusunda endişelendiğini göstermektedir. Türk ebeveynlerin ise daha çok öz bakım ve güvenli bağlanma endişeleri taşıdıkları görülmektedir.

5. Çocuğunuzun okula uyum sürecinde eğitimden bilgi edinmek istediğiniz konular nelerdir?

Öncelikle çocuğın zekasını bir test edip daha sonrasında çocuğın daha çok neye meyli varsa, ilgisi neyse ona yönelik eğitim verilmesini isterim. Çünkü sevmediği bir şey zorla yapıldığı zaman onu ister istemez düzgün bir şekilde yapmayacaktır. O yüzden kendi istediği bir şeyi yaparsa daha güzel ve düzgün yapacaktır. (V1)

Soramam ben öyle şey. Benden rahatsız olmalarını istemem benden sıkılmasınlar diye soramam. (V2)

Bulgular, bu soru sadece bir ebeveynin çocuğının yeteneklerini bilmek istediğini göstermiştir. Diğer katılımcılar bilgi istemediklerini belirtirken bir ebeveyn ise eğitimden rahatsız olacağını düşünmesinden dolayı bilgi almak istemediğini söylemiştir. Sorulan bu soruda ebeveynlerin genel olarak çekingen bir tutum sergilendikleri gözlemlenmiştir.

6. Çocuğunuzun okulda Türkçeyi (İngilizceyi) öğreneceğini düşünüyor musunuz?

Bulgular, verilen cevaplar ebeveynlerin çocuklarının Türkçeyi ve İngilizceyi en iyi okulda öğreneceği konusunda aynı fikirde olduklarını göstermektedir.

7. Okulun düzenlediği aile katılım etkinlikleri konusunda düşünceleriniz nelerdir? Size nasıl katkı sağlar?

Bulgular, araştırma kapsamında sorulan bu soruda bir ebeveyn kültürlerinde kadının evden fazla çıkmaması gerektiği için, aynı zamanda engelli bir çocuğu ve hamile olması sebebi ile katılamayacağını belirtmiştir. 1 ebeveyn ise çocuklarının okula alışmasının ailesinden birilerini okulda görmesi ile daha zor olacağını düşündüklerinden dolayı bu soruya hayır cevabını verirken 6 ebeveynin cevabı ise olumlu olmuştur.

8. Çocukların eğitimden ile olan iletişimde zorluk çekeceğinizi düşünüyor musunuz?

Bulgular, bu soruda sığınmacı ve Türk asıllı ebeveynlerin fikir ayrılığına düştükleri tespit edilmiştir. 5 ebeveyn çocuklarının eğitimden ile olan iletişimlerinde zorluk çekmeyeceğini, 3 ebeveyn ise çocuklarının iletişim kurarken zorluk çekeceklerini belirtmiştir.

9. Çocukların arasında çatışma yaşanacağını düşünüyor musunuz?

Bulgular, ebeveynler yarı yarıya fikir ayrılığı gösterse de çocukların aralarında çatışma yaşayabileceklerini düşünenler kültür farklılığı sebebi ile bir çatışma beklemediklerini ama çocukça problemler olabileceğini ifade etmişlerdir.

10. Çocukların okula devam edeceğini düşünüyor musunuz?

Bulgular, bir ebeveyn hariç katılımcıların hepsi çocuklarının okula devam edecekleri konusunda olumlu beyanda bulunmuşlardır.

11. Çocuklar arasında adil olunacağını düşünüyor musunuz?

Aslında ASAM vesile oldu burayı bulmamıza önce toplantıya çağırmışlardı ÇABAÇAM'da ben korkularımdan dolayı gitmedim. Sonra daha okul açılmamıştı onlar aradılar, gel okulu gez dediler ve gördüm ki endişelenecek bir şey yok. Adil olacaklarına bizden daha çok ilgileneceklerine şüphem kalmadı. (V4)

Bulgular, sığınmacı ya da Türk asıllı ebeveynlerin çocuklarına adil davranılacağı konusunda endişeleri olmadığını göstermektedir.

12. Çocuklar arasında gruplaşma yaşanacağını çocuğunuzun dışlanacağını düşünüyor musunuz? Neden?

Bulgular, çocuklar arasında gruplaşma yaşanacağını düşünen sadece iki ebeveyn olduğunu göstermektedir. Diğer katılımcılarda ise böyle bir endişelerinin olmadığı tespit edilmiştir.

13. Aile katılımının çocuğunuza yarar sağlayacağını düşünüyor musunuz?

Bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun aile katılımının çocuklarına yarar sağlayacağı konusunda hem fikir olduklarını göstermektedir. Hayır cevabını veren V1 kodlu ebeveynin evde biri özürlü olmak üzere iki çocuğu daha olmakla birlikte annede hamiledir. V4 kodlu ebeveyn ise çocuğun ailesinden birini her gördüğünde kendi ayakları üzerinde durmayı başaramayacağından ve okula uyum sağlayamayacağından korkmasından dolayı katılım göstermeyi tercih etmemiştir.

14. Çocuğa verilen eğitimin onun gereksinimlerine uygun olacağını düşünüyor musunuz?

Okulun içerisinde açıkçası ne verileceğini tam olarak bilmiyorum. Bilmem de mümkün değil. Çalışma saatlerim sebebi ile ilgilenemeyeceğimden dolayı net bir cevabım yok. Eğitimin Türkçe olup bazı şeylerin Arapça açıklanmasını isterdim. Mesela işte bu masa bunun Arapça açıklanmasını isterdim ama Arapça bilen öğretmen ya da tercüman olması Türkçeyi öğrenmesini geciktireceğinden dolayı istemezdim. (V1)

Bulgular, bir ebeveynin endişelerinin olması dışında katılımcıların hepsi sorulan bu soruda çocuğa verilecek olan eğitimin onun gereksinimlerine uygun olacağını ifade etmişlerdir.

15. Çocuğun sınıf kurallarını benimseyeceğini düşünüyor musunuz?

Bulgular, bir ebeveyn dışında katılımcıların hepsi çocuklarının sınıf kurallarını benimseyeceğini belirtmiştir.

B) Son görüşme. Araştırma kapsamında eğitim öğretim yılı sonunda yapılan son görüşmelerde katılımcılara yöneltilen 15 soruda ebeveynlerin verdiği cevaplar aşağıda sıralanmıştır.

1. Çocuğum iyi ki okula gitmiş diyebilir misiniz?

Bulgular, bu soru bütün ebeveynlerin çocuklarının ÇABAÇAM'a gitmelerinden memnun olduklarını gösterirken, bir ebeveyn ise aynı zamanda çocuğunun psikolojisinin de düzeldiğini belirtmiştir.

2. Çocuğunuzun okul öncesi eğitim alması ona ne gibi katkılar sağladı?

Cevaplar öncelikli olarak dil gelişimi (4 adet) sosyalleşme (8 adet), ailede verilemeyen kazanımların verilmesi (5 adet), özgüven (4 adet) olarak belirtilmiştir.

Bulgular, araştırma kapsamında sorulan bu soruda verilen cevapların çocukların okul öncesi eğitimi almasının çeşitli kazanımlar sağladığını göstermektedir.

3. Çocuğunuzun aldığı eğitim beklentilerinizi ne düzeyde karşıladı?

Bulgular, ebeveynlilerden genel olarak olumlu cevaplar alınmış, bir ebeveyn çocuğunun kardeş kıskançlığını yenememesi sebebi ile beklentilerinin karşılanmadığı tespit edilmiştir.

4. Çocuğunuz okula uyum sürecinde hangi problemleri yaşadı?

Verilen cevaplarda korku (4 adet), okula gitmek istememe (4 adet), ağlama (4 adet), uyanamama (1 adet), diğer çocukların oynamak istememesi (1adet), gibi problemler belirtilmiştir.

Bulgular, okula uyum sürecinde üç ebeveyn problem yaşamadıklarını belirtirken, beş ebeveynin ise çeşitli sıkıntılar yaşadığı gözlemlenmiştir.

5. Uyum sürecinde bilgi edinmek istediğiniz konularda cevap bulabiliniz mi? Yararlı oldu mu?

V1, ..., V8 kodlu katılımcıların cevabı bu soru için evet olmuştur.

Bulgular, okula uyum sürecinde bütün ebeveynlerin bu soruya olumlu cevap verdikleri bilgi edinmek istedikleri konularda yardım aldıkları görülmüştür.

6. Çocuğunuz Türkçeyi (İngilizceyi) öğrenebildi mi?

Bulgular, bütün ebeveynlerin cevaplarının evet olduğu, sığınmacı çocukların Türkçeyi öğrendikleri, Türk asıllı çocukların ise İngilizce konusunda başarı gösterdikleri tespit edilmiştir.

7. Okul-aile iş birliği konusunda neler düşünüyorsunuz? Size hangi anlamda katkısı oldu?

Bulgular, bu soruda üç ebeveyn yapılan etkinliklere katılmadığını dile getirirken beş ebeveyn ise çok fayda gördüklerini belirtmiştir. Dönem başında yapılan görüşmelerde okul aile iş birliği konusunda destek vermek istediklerini belirten V2, V3 kodlu katılımcıların yapılan programlara katılım gösteremedikleri tespit edilmiştir.

8. Çocuğunuz eğitmen ve arkadaşları ile iletişimde zorluk çekti mi?

Arkadaşları ile iletişim kurarken bazı çocuklardan korktuğu oldu. (V1)
Yabancı olduğu için istenmediği zamanlar oldu. (V3)

Bulgular, sorulan bu soruda da Türk ve sığınmacı ebeveynlerin fikir ayrılığına düştükleri tespit edilmiştir. Genel olarak sığınmacı çocuklar için evet cevabının verildiği, Türk çocuklar için ise hayır cevabının tercih edildiği gözlemlenmiştir.

9. Çocukların arasında çatışma yaşandı mı?

V1, V3 kodlu katılımcılar çatışma değil de bazen yabancı oldukları için oynamak istemeyen oldu cevabını vermiştir.

Bizim çocuğumuz onlara duygusal davrandı, ötelemekten ziyade daha duygusal davrandı. Dil konusunda sıkıntı oldu ama ilk başlarda oldu. Söyleneni anlamadığı için sorun oluyordu, benimde desteğim ile onu da atlattı ben ona bazı çocukların bizim dilimizi konuşmadığını, yardıma ihtiyaçları olduğunu anlattım. (V8)

Bulgular, dil ve iletişim kurulamamasından dolayı zaman zaman çatışmalar yaşandığı gözlemlenmektedir.

10. Çocuğunuz okula düzenli olarak devam etti mi?

Bulgular, iki sığınmacı ve bir Türk çocuğın hastalık ve çeşitli sebeplerden dolayı devamsızlık yaptığını göstermektedir.

11. Çocuklar arasında adil olduğunu düşünüyor musunuz?

V1, V2, V3, V5, V6 evet cevabını vermiştir.

Adilinde üstünde. (V4)

Evet ama gözümle görmedim. (V7) şeklinde tedirgin bir cevap vermiştir.

Adil olduğunu düşünmüyorum açıkçası. (V8)

Bulgular, ebeveynlerin bir tanesi hariç, çocuklara adil davranıldığını düşündükleri görülmektedir.

12. Çocuklar arasında gruplaşma yaşandı mı çocuğunuz dışlandı mı?

V1, ..., V8 kodlu katılımcıların cevabı bu soru için hayır olmuştur.

Bulgular, bütün katılımcıların çocuklar arasında gruplaşma yaşanmadığı cevabını verdiklerini göstermektedir.

13. Aile katılımının faydalarını gördünüz mü? katılımı buldunuz mu?

Bulgular, iki ebeveyn hariç bütün ebeveynlerin aile katılımında bulduklarını göstermektedir.

14. Verilen eğitim çocuğunuzun gereksinimlerini karşıladı mı?

V1, ..., V8 kodlu katılımcıların cevabı bu soru için evet olmuştur.

Bulgular, sorulan bu soruda bütün ebeveynler çocuklarına verilen eğitimin gereksinimlerini karşıladığı konusunda fikir birliğindedirler.

15. Çocuğunuz sınıf kurallarını benimseme de zorluk çekti mi?

Bulgular, üç sığınmacı ve bir Türk asıllı öğrencinin okul kurallarını benimseme de zorlandığı, üç Türk asıllı ve bir sığınmacı çocuğun ise zorluk çekmediği tespit edilmiştir.

Eğitmenler ile Yapılan Görüşmelerin Çözümlemesi

Araştırmanın amacına uygun olarak cevabı aranan sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum sürecine dair eğitmen görüşleri nelerdir? sorularına dair bulgular aşağıda verilmiştir. Gizlilik esasına dayanılarak katılımcıların isimleri verilmeden kodlanarak aktarılmıştır. Eğitmenlerin sınıf mevcudu 18'dir ve araştırmaya 2 Suriyeli, 1 Afgan, 1 Iraklı sığınmacı ve 4 Türk asıllı çocuk olmak üzere toplamda 8 çocuk katılmıştır.

Araştırmanın amacına uygun olarak yöneltilen 19 soru ve eğitmenlerin bu sorulara verdikleri cevaplar aşağıda sıralanmıştır.

1. Sınıfınızda kaç çocuk var?

Araştırma kapsamın da sorulan bu soru için eğitmenlerin cevabı 18 olmuştur.

2. Sınıfınızda ki çocukların kaç sığınmacı?

2 Suriyeli, 1 Afgan, 1 Iraklı sığınmacı çocuk olmak üzere toplam 4

3. Sığınmacı çocuklara eğitmenlik yapabilmek için özel bir eğitim aldınız mı? Açıklayınız?

Bu soruya E1, ..., E11 kodlu eğitmenlerin cevabı "*Hayır*" olmuştur.

Bulgular, araştırmaya katılan eğitimcilerin hiçbiri çok kültürlü bir sınıfa ya da sığınmacı çocuklara eğitmenlik yapabilmek için özel bir eğitim almamışlardır.

4. Çocuklara sorunsuz bir eğitim verebileceğinizi düşünüyor musunuz? Ne açıdan zorlanacağınız düşünüyorsunuz?

Bu soruya verilen cevapların farklılık arz ettiği görülmektedir.

E1 kodlu eğitimci, çocukların yaşları bir de kendisinin branşının İngilizce olması gereği sorun yaşanmayacağını belirtmiştir. Sığınmacı çocuklar olmasa da yabancı dil öğrettiğini ve bu konuda çok sıkıntı yaşamayacağını diğer eğitimcilere göre işinin daha kolay olacağını sözlerine eklemiştir.

E10, E11, kodlu eğitimci sorunların mutlaka olacağını ama zorlanacağını düşünmediğini belirtirken, E2, E4, E3, E8 kodlu eğitimcilerin cevabı bu soru için kısmen olmuştur ve yaşanabilecek sorunların genel olarak iletişim ile alakalı olabileceği belirtilmiştir. E5 kodlu eğitimci için, çocuklarla daha fazla zaman geçirmek önemli iken, E6, E7 kodlu eğitimci sığınmacı çocukların derslerine girmek için özel bir eğitim almanın sorunsuz bir yıl geçirmeye yardımcı olacağını belirtmiştir.

E9 kodlu eğitimci çocukların geldiği yere göre bu durumun değişeceğini, örneğin, çocuk Suriye'den geliyorsa savaş ortamından gelebileceğini ve çocuğun psikolojik sorunları olabileceğinden, başka ülkelerden geliyorsa yabancı bir çocukta olsa dil sorunu dışında sorunsuz bir yıl geçireceğini ifade etmiştir.

Bulgular, araştırma kapsamında eğitimcilere sorulan bu soruda dil farkı, çocuklarla daha fazla zaman geçirmek, özel bir eğitim almak gibi etkileyici unsurlar bulunsa da eğitimcilerin sığınmacı çocuklara sorunsuz bir eğitim verebileceklerini düşündüklerini göstermektedir. Genel olarak dil sorununun olabileceği ama yaşanabilecek sorunların çabuk çözüme ulaşabileceğini belirtilmiştir. Verilen cevaplara göre dil sorununun yanı sıra, çocuğun savaş ortamı görmüş olması ve yaşadığı psikolojik sıkıntıların sorunsuz bir eğitim verme konusunda etkili olacağı yönünde olmuştur.

5. Çocuklarla iletişimde zorluk çekeceğinizi düşünüyor musunuz? Neden?

Bu soruya verilen cevaplar benzerlik göstermektedir.

E2, E3, E5, E6, E7, E8, E9, E10, E11 kodlu eğitimciler dil konusunda zorluk çekeceklerini belirtmişlerdir. E1 ve E4 kodlu eğitimciler ise dil konusunda arkadaşları ile hem fikir olmakla birlikte işaretler ve vücut diliyle bu sorunu çözebileceklerini ifade etmişlerdir.

Bulgular, bu soruda verilen cevaplar eğitimcilerin hepsinin en büyük kaygılarının dil konusunda olduğunu göstermektedir.

6. Çocukların yeterli sürede Türkçeyi (İngilizceyi) öğreneceklerine inanıyor musunuz?

Bu soruya verilen cevaplarda benzerlik göstermektedir.

Eğitmenlerden E1, E2..., E11 kodlu olanlar bu soruya Evet çocuklar yeterli sürede Türkçeyi öğrenebilir. cevabını vermişlerdir.

Bulgular, sığınmacı çocukların okul öncesi eğitim alıyor olmaları ve yaşlarının küçük olmasını göz önünde bulundurarak verdikleri cevaplar da katılımcıların sığınmacı çocukların çabuk ve yeterli sürede Türkçeyi öğrenecekleri doğrultusunda olmuştur.

7. Çok gerekli olursa bir çevirmen bulabilir misiniz?

E1, E2, E3, E4, E5, E7, E8, E9, E11 kodlu eğitimciler bu soruya evet cevabını verirken, E6 kodlu eğitimciler bir bilgisi olmadığını, E10 kodlu eğitimci ise bir sözlük bulabileceğini belirtmiştir.

Bulgular, verilen cevaplar bir kişi hariç eğitimcilerin ihtiyaç olduğunda çevirmen ya da çözüm bulabileceklerini göstermektedir.

8. Çocukların Türkçeyi (İngilizceyi) doğru ve güzel konuşmalarına yeterli desteği verebilecek misiniz? Nasıl?

Bu soruya verilen cevaplar eğitimcilerin dil sorununu çözebilmek için hazırlıklı olduklarını göstermektedir.

E1, E2, E3, E4, E5, E7, E8, E9, E10, E11 kodlu eğitimciler çocukların Türkçeyi güzel ve doğru konuşmalarına resimler, şarkılar, hikayeler, drama, işaret dili, oyunlar ve daha birçok şekilde destek verebileceklerini belirtmişlerdir. E6 kodlu eğitimci ise sınıflarda Türkçeyi

düzenli kullanmaya çalıştıklarını, dili düzenli ve anlaşılabilir kullanmanın da öneminden bahsederek etkinliklerle dili pekiştirebileceğini savunmuştur.

Bulgular, öğretmenlerin sığınmacı çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına yeterli desteği verebileceğini göstermektedir.

9. Kullandığınız müfredat sığınmacı ve Türk çocukların ihtiyaçları için yeterli olacak mı?

Nasıl?

E1, E3, E4, E5, E7, E8, E9, E10, E11 kodlu öğretmenler müfredatı hem yabancı hem de Türk asıllı çocuklar için en iyi şekilde uygulamaya çalışacaklarını ifade etmişlerdir.

Sığınmacı çocuklar dil bilmedikleri için görseller yardımıyla, işaret diliyle daha iyi anlıyor bende müfredatımı bunu da göz önünde bulundurarak hazırlarsam her iki tarafta anlamış olur. (E2)

E6 kodlu öğretmen ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını belirtmiştir.

Bulgular, öğretmenlerin sığınmacı ve Türk çocuklar için aynı müfredatı kullanmalarının çocukların yararına göre müfredatı uyarlayabilmeleri açısından önemli olduğunu göstermektedir.

10. Sığınmacı ve Türk çocukların aralarında çatışma yaşayacağını düşünüyor musunuz?

Neden?

Sorulan bu soruda verilen cevaplar da yine dil sorunu karşımıza çıkıyor.

Düşünmüyorum. Çünkü onların dünyası çok farklı kendi aralarında konuşmalar bile anlaşabiliyorlar. Engelli grupların engelsiz gruplarla birlikte olduğu bir ortamda çalışan bir öğretmeni de dinledim. Bence hiç problem olacağını sanmıyorum. Onların çok farklı dünyaları var. şeklinde olmuştur. (E1)

Düşünmüyorum çünkü çocuklar zaten genelde okul öncesi çocukları genelde oyun çağında belli bir iletişim değil de belli bir oyun o yüzden sıkıntı olmaz diye düşünüyorum. (E8)

Açıkçası hayır, çünkü çocuklar bu tür duygular beslemiyorlar diye düşünüyorum. Tabi kavga olabilir aralarında ama bu sığınmacı ya da Türk olacağı için olmaz, (E10) şeklinde duygularını ifade etmiştir.

E2, E3, E4, E6, E9, E11 kodlu öğretmenler çatışma yaşanmayacağını ifade ederken, E5 ve E7 kodlu öğretmenler dil problemi yüzünden zaman zaman anlaşamayacakları için sıkıntı yaşanabileceğini belirtmişlerdir.

Bulgular, verilen cevaplar çıkabilecek sorunların yine dil konusunda olabileceğini, zaman zaman birbirlerini anlamada güçlük çekseler de genel olarak çocukların aralarında çatışma yaşamayacaklarını göstermektedir.

11. Çocukların okula devamı için öğrenmeyi eğlenceli kılabilir misiniz? Nasıl?

E1, E2, E3, E6, E7, E8, E9, E10, E11 kodlu öğretmenler şarkılar, oyunlar, eğlenceler, doğum günleri, açık hava etkinlikleri ve çeşitli aktivitelerin öğrenmeyi eğlenceli kılmaya yeteceğini belirtmiştir.

Çocuklar kostümleri çok seviyorlar, kostüm partisi yaptığımızda çok eğlenirler. (E4)

Etkinlikleri biraz daha canlandırabiliriz ya da kostüm filan kullanabiliriz dikkat çekici şeyler yaparız. Onları da yapamazsam çocukların ilgisini çeken konulara yoğunlaşırım bir süre o konular üzerinden gitmeye gayret gösteririm. (E5)

Bulgular, öğretmenlerin çocukların okula devamını sağlayabilmek ve öğrenmeyi çeşitli yollarla eğlenceli kılmak için çok çeşitli fikirleri olduğunu göstermektedir.

12. Sığınmacı ve Türk çocukların arasında adil olabileceğinizi düşünüyor musunuz?

E1, E2, E3, E8, E10, E11 öğretmenlerin cevabı bu soruya evet olmuştur.

Adil olurum herkes eşit. Asla sevgi birine daha az diğerine daha çok olmuyor. Diğer çocuklar beni daha iyi anlayabildikleri için iletişimimiz daha kuvvetli olabilir tabii ki. cevabını vermiştir. (E4)

Adil olabilir miyim?... Olurum ya olmaya çalışırım. Olmam gerektiğini düşünüyorum çünkü. Ayrım yapmamam gerek. O beni anlamadığında mesela onu bir kenara çekip diğer gruba anlattığımda onunla özel olarak ilgilenirim. En fazla o şekilde sağlayabilirim. Dışlamam. (E5)

Evet. Sınıfta zaten hiçbir şekilde birbirinden ayıramayız çocukları hepsine aynı davranmak zorundayız. (E6)

Evet onlarda çocuk sonuçta ayrımcılık yapmak doğru değil belki pozitif ayrımcılık olabilir onlar kendilerini anlatamadığı için bazı konularda. (E7)

Evet, zor olacağını zannetmiyorum. Dediğim gibi çocukta ayrımcılık yapılacaksa öğretmen olmamak gerektiğini düşünüyorum. (E9)

Bulgular, sebebi ne olursa olsun eğitmenlerin bu soruya verdikleri cevapların olumlu oldukları görülmüştür. Türk ve yabancı asıllı çocuklar arasında adil olacaklarını dile getirmişlerdir.

13. Sınıfınızda çocuklar arasında ayrımcılık ve gruplaşma yaşanacağını düşünüyor musunuz?

E1, E2 kodlu öğretmenler ayrımcılık olacağını düşünmediklerini dile getirmişlerdir.

E3, E4, E5, E6, E7, E8, E9 kodlu öğretmenler ise aynı dili konuşan çocukların daha çabuk kaynaşabileceğini düşünmektedir.

Şimdi ayrımcılık olarak olacağını düşünmüyorum ama çocuklar kendilerini daha yakın hissedebilirler, yani kendi kültüründen milletin de yetişmiş olan kişi ile, aradaki buzları daha çabuk eritir diye düşünüyorum. (E10)

Çocuklar o yaşta ayrımcılığı bilmiyorlar. Aslında hepsini birbirlerine katıp ortak şeyler yapabilecekleri ortam hazırlarsak hepsi birlikte kaynaşırlar. Bireysel yada ikili çalışmalar değil de herkesin bir arada yapacağı çalışmalar yaptırabilirim. Oyunlarla onları kaynaştırabilirim, yakınlaştırabilirim. (E11)

Bulgular, öğretmenler çocukların aralarında gruplaşma olabileceğini ama birbirlerini dışlama ya da olumsuz bir manada bir gruplaşmaktan çok, aynı dili konuşmaları açısından bir yakınlaşma olabileceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

14. Sınıfınızda gruplaşma ve ayrımcılık yaşanmasına hazırlıklı mısınız?

E1, E2, E3, E4, E5, E6, E7, E8, E10 kodlu öğretmenler gruplaşma ve ayrımcılığın olabileceğini ama hazırlıklı olduklarını ve aşılamayacak bir sorun olmadığını belirtmişlerdir.

Daha çok dil gerektirmeyen oyun etkinliği, resim belki de oyuncularla oynama, sınıfta birlikte vakit geçirmelerini sağladığımda çocuklar o eşitliği görebilir. (E9)

Evet olur bence çünkü ailede de başlıyor bazı şeyler bence buradan çıkınca eve gidiyorlar sonuç olarak aileyi de katmamız gerekiyor. (E11) şeklinde duygularını ifade ederken konuya bambaşka ama çok da önemli bir yerden bakış açısını belirtmiştir.

Bulgular, bir önceki soruda “Sınıfınızda çocuklar arasında ayrımcılık ve gruplaşma yaşanacağını düşünüyor musunuz?” sorusunda yedi öğretmen hayır cevabı vermişken, gruplaşma ve ayrımcılık yaşanmasına hazır mısınız sorusunda katılımcıların hepsinin cevabının evet olduğu görülmüştür.

15. Sığınmacı ve Türk çocukları kaynaştırabilecek fikirleriniz var mı?

Hepsine eşit davranıldığı bir ortam zaten onların kaynaşması için bir başlangıç, hepsine eşit söz hakkı verirsem yine bence kaynaşırlar çünkü birbirlerinden farklı olmadıklarını anlayacaklardır. Diyelim ki ülkelerden bahsedeceğim o zaman orda bu ülkelerin farklılık

olduğunu değil de zenginlik. Bak farklı insanlar ne kadar güzel rengarenk demek. Yani öğretmene bağlı. Böyle bir şeyle karşılaştığında da öğretmenin müdahalesi önemli. Nasıl müdahale ettiği çok önemli Türk olan öğrenciye de kızıp bağırılmamalı. Bu sefer oda kendini dışlamış hissedecek. Daha yumuşak bir dille öğrenmeli. (E1)

E2, E3, E4, E5, E6, E8, E9, E10, E11 kodlu eğitimciler, özel bir plan yapmasalar da grup çalışmalarında, drama ve orff gibi çalışmalarla çocukları kaynaştırabileceklerini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

E7 kodlu eğitimci, şu anda bir planının olmadığını belirtmiştir.

Bulgular, katılımcılardan çoğunun sığınmacı ve Türk asıllı çocukları kaynaştırabilecek fikirlerinin olduğu sadece bir katılımcının herhangi bir planının olmadığını göstermektedir.

16. Ebeveynlerin etkin katılımını sağlayabileceğinizi düşünüyor musunuz?

E1, E2, E3, E4, E6, E7, E9, E10, E11 kodlu eğitimciler ebeveyn katılımının mutlaka olması gerektiğini düşündüklerini ifade ederken, dil konusunda da endişelerini belirtmişlerdir.

Onlarla iletişime geçebilir miyim, iletişime geçebiliysem de ne kadar sağlıklı olur bunları yaşamadan şimdi bilemiyorum. Yapmaya çalışırım ne kadar elimden gelirse. (E5)

Tabii çevirmen olması gerekiyor bence çünkü bizde yeterli düzeyde ne Arapça nede İngilizce var açıkçası, çevirmen olduğu sürece daha rahat anlaşacağımızı düşünüyorum. (E8)

Bulgular, katılımcıların çoğunun kaygıları da olsa ebeveyn katılımının önemli olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

17. Çocukların sınıf kurallarınıza uyacaklarını düşünüyor musunuz? Neden?

E1, E2, E3, E4, E5, E6, E7, E8, E9, E11 kodlu eğitimciler görseller vücut dili, uygulamalı gösterme ve daha birçok yol kullanılarak çocukların kurallara uymalarını sağlayacaklarını ifade etmişlerdir.

Benimseyeceğini düşünüyorum tabi ki sonuçta yani nereli olduğu fark etmiyor bu kuralları bizim verip veremememiz uygulatabilmemiz önemli olan. Sonuçta mesela işte diyelim ki orda bir bardak var o bardağa dokunmaması gerekiyor bunu mimiklerle gösterebiliriz vücut dilini kullanarak. (E10)

Bulgular, bu soru eğitimcilerin çeşitli yollarla deneyerek çocukların sınıf kurallarına uymalarını sağlayacaklarını göstermektedir.

18. Çocukların öz denetim ve öz bakım becerilerini geliştirebileceğinizi düşünüyor musunuz? Nasıl?

E1, E2, E3, E5, E6, E7, E8, E10 kodlu öğretmenler öz denetim ve öz bakım becerilerin de zorlanılsa da kazanılabilir cevabını vermişlerdir.

Öz bakım çok rahat ancak öz denetim daha zor, yapma deseniz de dinlemeyebilirler. (E4)

Kazandırabilirim. Bilemiyorum nasıl ama girdiği ortamda mesela kahvaltı yapıyoruz gidip herkes ellerini yıkayıp o bizden gördüğü zaman alışır. Alışmadığı zaman da biraz özel ilgiyle göstererek mikropları filan anlatarak. (E5)

Olayın ben dil sorunun çözülesiye kadar olduğunu düşünüyorum açıkçası. Bu noktada da ne olur belki ilk başlarda tercüman mesela 3-4 günde bir tercüman desteği alırsam, yaptığı hareketleri davranışları gözlemleyip doğru yanlış tercümana aktarıp doğruluğunu ve yanlışlığını iletmesini isterim.(E9)

Olabilir eğer bir davranış görürsem bende onlara örnek olarak mesela, hapsürürken ağzımı kapatırım ellerimi yıkarken onlara örnek olabilirim, bu şekilde onlara yardımcı olabilirim. (E11)

Bulgular, katılımcıların çocuklara öz bakım ve öz denetim kazandırma konusunda olumlu olduğunu göstermektedir. Bir öğretmen ise öz denetimin zor olabileceğini ama öz bakım konusunda sıkıntı yaşanmayacağını belirtmiştir.

19. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumunun sizi etkileyeceğini düşünüyor musunuz?

Neden?

Kesinlikle, çünkü kültürel bir değişiklik var söz konusu olan. Sığınmacı ebeveynlerde daha çok olabileceğini düşünüyorum. Onların ailelerinin yaşadığı ortam ile bizim ailelerimizin yaşadığı ortam farklı ve kabul ettiği normlar farklı olduğu için. Evde böyle yetiştirildiği için bize geldiklerinde şaşırabilirler bu normal bir şey. (E1)

Etkilemez diye düşünüyorum. Okulda çocuk farklı olur, o okulun kuralı ve çocukta okulda uyar. (E7)

Ebeveynler bazen çocuğa çok fazla değer veriyorlar. Bütün ailelerin yetiştirme tarzı çok farklı. Sığınmacı ailelerin çocukları Türkçeyi anlamadıkları için direk anne ile ya da baba ile konuşmak isteyeceklerdir bir sıkıntı olacaktır muhakkak. Daha sonra yavaş yavaş olacak bir süreç ağlayan burada durmak istemeyen çocuklar olacaktır. İki ailede de yabancı ya da Türk fark etmez yetiştirme tarzı bizi etkiler. (E8)

Evet kesinlikle. İş kaygısı olanın çocuğa enerjisi kalmıyor ve çocuklar gerçek anlamda anne babalarına hasret kalıyorlar. O ilgiyi de göremeyince bu sefer işte az önceki sınıf kurallarına dönüyor olay, ne kadar sınıf kurallarını da bilse ebeveyninden sevgi ve ilgi hissedemediği için bir şekilde dikkat çekmek istiyor. (E9)

Evet aileye göre çocukların davranışları ve düşünceleri değişik olabiliyor bizi de etkiler tabi ki bu durum. Sınıfa girince ebeveynlerinden gördüğü şeyleri de sınıfta yapabilir. (E11)

E2, E3, E4, E5, E6, E10 öğretmenler, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumunun öğretmenleri etkileyeceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir

Bulgular, araştırma kapsamında sorulan bu soruya bir öğretmen hariç ebeveynin çocuk yetiştirme tutumunun sınıf içi etkileşimde önemli rol oynayacağı sonucuna varılmıştır. Bir öğretmen ise ne olursa olsun çocukların okulda kurallara uyacağını düşünmektedir.

Çocuk Gözlemlerinin Çözümlemesi

Bu bölümde, Ö1 kodlu sığınmacı çocuğun, ÇABAÇAM'da eğitim gördüğü süreç boyunca, değişen ve gelişen sınıf içi iletişim becerileri, sosyal becerileri, akademik becerileri, öz bakım becerileri ve duygusal gelişim parametreleri izlenerek aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Ö1 kodlu çocuğun sınıf içi iletişim becerileri tutumlarının dağılımı Tablo 9'da gösterilmektedir:

Tablo 9

Ö1 Kodlu Çocuğun 'Sınıf İçi İletişim Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Sınıf İçi İletişim Becerileri	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışıyor	Evet	30	83
	Hayır	6	17
2. Çocuk akranlarıyla iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	32	89
	Hayır	4	11
3. Çocuk öğretmeniyle iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	31	86
	Hayır	5	14
4. Çocuk aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kuruyor	Evet	14	39
	Hayır	22	61

Tablo 9'da Ö1 kodlu çocuğun *Sınıf İçi İletişim Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; Ö1, %83 oranında sınıf içinde kendini ifade edebilirken, %17 oranında

zorlandığı görülmüştür. %89 oranında akranlarıyla iletişimde dil sorunu yaşarken, %11 oranında sorun yaşamadığı, öğretmenleri ile olan ilişkilerinde %86 oranında dil sorunu yaşarken, %14 oranında dil problemi olmadığı gözlemlenmektedir. Çocuğun aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla %39 oranında iletişim kurduğu, aynı dili konuşmadığı arkadaşlarını %61 oranında tercih ettiği tespit edilmiştir. Ö1'in Türkçe bilmediği için iletişim sorunu yaşamasına rağmen, okula uyumda akranlarına oranla, aynı dili konuşan arkadaşlarıyla daha yüksek oranda iletişim kurduğu ve her şeye rağmen kendini ifade etmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Tablo 10 Ö1 kodlu çocuğun sosyal beceriler tutumlarının dağılımını göstermektedir:

Tablo 10

Ö1 Kodlu Çocuğun 'Sosyal Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Sosyal Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1. İşbirlikçi katılım gösteriyor	Evet	28	78
	Hayır	8	22
2. Sınıf kurallarına uyuyor	Evet	35	97
	Hayır	1	3
3. Bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabiliyor	Evet	6	17
	Hayır	30	83
4. Sorumluluğunu yerine getiriyor	Evet	34	94
	Hayır	2	6
5. Sorunlarını çözebiliyor	Evet	9	25
	Hayır	27	75
6. Çocuk kendine güveniyor	Evet	5	14
	Hayır	31	86
7. Çocuk paylaşmayı tercih ediyor	Evet	35	97
	Hayır	1	3
8. Dürtülerini kontrol edebiliyor (Vurma vs)	Evet	36	100
	Hayır	0	0
9. Herhangi bir duruma sessizce odaklanabiliyor	Evet	36	100
	Hayır	0	0
10. Ebeveyninden rahatlıkla ayrılıyor	Evet	26	72
	Hayır	10	28

Tablo 10'da Ö1 kodlu çocuğun *Sosyal Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; çocuğun %78 oranında işbirlikçi katılım gösterdiği fakat %22 oranında aksi bir tutum sergilediği gözlemlenmiştir. %97 oranında sınıf kurallarına uyarken %3 oranında uyum gösterememiştir. %17 oranında bir olay ya da durumla ilgili duygularını açıklamaya çalışırken %83 oranında duygularını ifade etmekten kaçınmıştır. %94 oranında sorumluluklarını yerine getirirken %6 oranında sorumluluklarını yerine getirmeyi başaramadığı görülmüştür. Çocuğun %25 oranında sorunlarını çözdüğü fakat %75 oranında çözemediği, %14 oranında kendine güvenirken %86 oranında güvenmediği, %97 oranında paylaşmayı tercih ederken %3 oranında paylaşmak istemediği gözlemlenmektedir. Dürtülerini kontrol etmek ve bir duruma sessizce odaklanabilmek konusunda %100 başarı göstermiştir. Ebeveynden %72 oranında rahatlıkla ayrılabilirken sadece %28 oranında ayrılamamıştır. Ö1'in Sosyal Beceriler Bölümünde en çok, bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabilmekte, sorumluluğunu yerine getirmekte, sorunlarını çözmekte, kendine güvenme konularında zorluk yaşadığı tespit edilmiştir. Ö1 kodlu çocuğun akademik becerilerinin dağılımı Tablo 11'de verilmiştir:

Tablo 11
Ö1 Kodlu Çocuğun 'Akademik Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Akademik Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk etkinliklere aktif olarak katılıyor	Evet	22	61
	Hayır	14	39
2. Çocuk gerektiğinde bağımsız olarak çalışabiliyor	Evet	23	64
	Hayır	13	36
3. Çocuk ihtiyaç duyduğunda öğretmeninden ve arkadaşlarından yardım istiyor	Evet	17	47
	Hayır	19	53
4. Çocuk öğretmenin verdiği yönergelere uyuyor	Evet	36	100
	Hayır	0	0

Tablo 11’de, Ö1 kodlu çocuğun *Akademik Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde çocuğun %61 oranında etkinliklere katıldığı %39 oranında katılmak istemediği, %64 oranında bağımsız çalışabilirken %36 oranında çalışmadığı, %47 oranında ihtiyaç duyduğunda eğitmeni ve arkadaşlarından yardım isterken %53 oranında iletişim kurmaktan kaçındığı fakat eğitmenin verdiği yönergelere %100 oranında uyduğu tespit edilmiştir. Ö1 kodlu öğrencinin okulun ilk haftalarında Akademik beceriler konusunda sıkıntı yaşadığı ama çaba gösterdiği gözlemlenmiştir. Tablo 12 Ö1 kodlu çocuğun öz bakım becerileri ile ilgili tutumlarının dağılımını göstermektedir:

Tablo 12
Ö1 Kodlu Çocuğun ‘Öz bakım Becerileri’ Tutumlarının Dağılımı

Öz Bakım Becerileri	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk kendi kendine yemek yiyebilir	Evet	36	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk tuvalet gereksinimini kendisi karşılayabilir	Evet	36	100
	Hayır	0	0
3. Düğmesiz ve bağımsız giysileri yardımsız çıkarabilir	Evet	36	100
	Hayır	0	0
4. Çocuk ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilir.	Evet	36	100
	Hayır	0	0

Tablo 12’de, Ö1 kodlu çocuğun *Öz Bakım Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde %100 oranında kendi kendine yemek yiyebildiği, tuvalet gereksinimini kendisinin karşıladığı, düğmesiz ve bağımsız giysileri yardımsız çıkarabildiği, ellerini kendisinin ve yardımsız yıkayabildiği gözlemlenmektedir. Ö1 öz bakım becerileri konusunda ilk haftalardan itibaren tutarlı bir şekilde başarı göstermiştir. Tablo 13’te Ö1 kodlu çocuğun duygusal gelişim tutumlarının dağılımı gözlemlenmektedir:

Tablo 13
Ö1 Kodlu Çocuğun 'Duygusal Değişim' Tutumlarının Dağılımı

Duygusal Değişim	Cevap Dağılımı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1. Çocuk okula geldiğinde hasta olduğunu söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
2. Çocuk okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
3. Çocuğun istediği olmadığında öfke nöbeti geçiriyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
4. Eğitmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiyor, karşı koyuyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
5. Çocuk ayrılık kaygısı yaşıyor ebeveyninden ayrılmıyor	Evet	11	31
	Hayır	25	69
6. Ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam ediyor	Evet	10	28
	Hayır	26	72
7. Çocuk arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ediyor	Evet	13	36
	Hayır	23	64
8. Çocuk sınıf kurallarına uymakta zorluk çekiyor, asi davranışlar sergileyebiliyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
9. Çocuk istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vuruyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
10. Çocuk sık sık arkadaşlarını ısırıyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
11. Çocuk kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağıyor ya da vuruyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
12. Çocuk kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağıyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
13. Çocuk her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
14. Çocuk her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
15. Çocuk sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını soruyor	Evet	0	0
	Hayır	36	100
16. Çocuğun gözü ya kapıda ya pencerede	Evet	6	17
	Hayır	30	83

Tablo 13'te, Ö1 kodlu çocuğun *Duygusal Gelişim Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde, Çocuk %100 oranında okula geldiğinde hasta olduğunu ya da karnının ağrıdığını söylemediği, istediği olmadığında öfke nöbeti geçirmediği ve eğitmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullendiği gözlemlenmiştir. %31 oranında ayrılık kaygısı yaşayıp ebeveyninden ayrılmazken, %69 oranında ebeveyninden rahatlıkla ayrılmıştır. %28 oranında ebeveyninden ayrıldıktan sonra ağlamış %72 oranında ise ebeveyninden ağlamadan ayrılmıştır. %36 oranında yalnız oynamayı tercih etmiş %64 oranında ise arkadaşları ile oynamıştır. Ö1 %100 oranında sınıf kurallarına uymuş, asi davranışlar sergilememiş, arkadaşlarına vurma, bağırma ve ısırma eğilimi göstermemiş, aynı zamanda kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağırmanın, her kapı açılışında "annem mi geldi?", her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye ve sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını sormamıştır. %17 oranında kapıyı ve pencereyi gözlerken %83 oranında kapı ve pencereden ebeveyn beklentisi kalmamıştır. Ö1 kodlu öğrencinin okulun ilk haftalarında ayrılık kaygısı yaşadığı, ebeveyninden ayrılmakta zorluk çektiği, ebeveyninden ayrıldıktan sonra bir süre ağlamaya devam ettiği, gözlemlenmiştir. Ö1 genel olarak yalnız oynamak yerine daha çok arkadaşları ile oynamayı tercih etmiştir.

Bu bölümde; Ö2 kodlu sığınmacı çocuğun, ÇABAÇAM'da eğitim gördüğü süreç boyunca, değişen ve gelişen sınıf içi iletişim becerileri, sosyal becerileri, akademik becerileri, öz bakım becerileri ve duygusal gelişim parametreleri izlenerek aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Tablo 14 Ö2 kodlu çocuğun sınıf içi iletişim becerileri tutumlarını göstermektedir:

Tablo 14

Ö2 Kodlu Çocuğun 'Sınıf İçi İletişim Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Sınıf İçi İletişim	Cevap	Frekans	Yüzde
	Dağılımı	(f)	(%)
1. Çocuk sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışıyor	Evet	22	96
	Hayır	1	4
2. Çocuk akranlarıyla iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	4	17
	Hayır	19	83
3. Çocuk öğretmeniyle iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
4. Çocuk aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kuruyor	Evet	7	30
	Hayır	16	70

Tablo 14'te, Ö2 kodlu çocuğun *Sınıf İçi İletişim Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; Ö2, %96 oranında sınıf içinde kendini ifade etmeyi başarmıştır ve sadece %4 oranında ifade sorunu yaşamıştır. %17 oranında akranlarıyla iletişimde dil sorunu yaşarken, %83 oranında bu sorunla karşılaşmamıştır. %4 oranında öğretmenleriyle iletişim kurarken dil sorunu yaşamış, %96 oranında dil sorun olmamıştır. %30 oranında çocuğun aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla iletişim kurduğu gözlemlenirken, %70 oranında diğer arkadaşlarını da tercih ettiği görülmektedir. Ö2 kodlu öğrenci dil sorunları yaşamış fakat hem akranları hem de öğretmenleri ile iletişim kurmaya çalışmıştır. Tablo 15 Ö2 kodlu çocuğun sosyal beceriler tutumlarının dağılımını göstermektedir:

Tablo 15
Ö2 Kodlu Çocuğun 'Sosyal Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Sosyal Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. İşbirlikçi katılım gösteriyor	Evet	22	96
	Hayır	1	4
2. Sınıf kurallarına uyuyor	Evet	4	17
	Hayır	19	83
3. Bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabiliyor	Evet	20	87
	Hayır	3	13
4. Sorumluluğunu yerine getiriyor	Evet	23	100
	Hayır	0	0
5. Sorunlarını çözebiliyor	Evet	19	83
	Hayır	4	17
6. Çocuk kendine güveniyor	Evet	21	91
	Hayır	2	9
7. Çocuk paylaşmayı tercih ediyor	Evet	21	91
	Hayır	2	9
8. Dürtülerini kontrol edebiliyor (Vurma vs)	Evet	23	100
	Hayır	0	0
9. Herhangi bir duruma sessizce odaklanabiliyor	Evet	23	100
	Hayır	0	0
10. Ebeveyninden rahatlıkla ayrılıyor	Evet	22	96
	Hayır	1	4

Tablo 15'te, Ö2 kodlu çocuğun *Sosyal Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; Ö2 %96 oranında iş birlikçi katılım gösterirken %4 oranında iş birliği yapmak istememiştir. %17 oranında sınıf kurallarına uyarken %83 oranında sınıf kurallarına uymada zorlandığı görülmektedir. %87 oranında bir olay ya da durumla ilgili duygularını açıklamaya çalışırken %13 oranında duygularını ifade edememiştir fakat sorumluluklarını %100 oranında yerine getirmeyi başarmıştır. Çocuğun %83 oranında sorunlarını çözerken %17 oranında

çözemediği, %91 oranında kendine güvenirken %9 oranında güvensizlik gösterdiği, %91 oranında paylaşmayı tercih ederken %9 oranında paylaşmak istemediği gözlemlenmektedir. %100 oranında dürtülerini kontrol edebilmiş ve bir duruma sessizce odaklanabilmiştir. %96 oranında ebeveyninden rahatlıkla ayrılabilirdiği gözlemlenirken %4 oranında ayrılamamıştır. Ö2 kodlu öğrencinin en çok sınıf kurallarına uymakta zorluk çektiği tespit edilmiştir. Tablo 16 Ö2 kodlu çocuğun akademik beceriler tutumlarının dağılımını göstermektedir:

Tablo 16
Ö2 Kodlu Çocuğun 'Akademik Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Akademik Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk etkinliklere aktif olarak katılıyor	Evet	22	96
	Hayır	1	4
2. Çocuk gerektiğinde bağımsız olarak çalışabiliyor	Evet	22	96
	Hayır	1	4
3. Çocuk ihtiyaç duyduğunda eğitmeninden ve arkadaşlarından yardım istiyor	Evet	20	87
	Hayır	3	13
4. Çocuk eğitmeninin verdiği yönergelere uyuyor	Evet	23	100
	Hayır	0	0

Tablo 16'da Ö2 kodlu çocuğun *Akademik Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde çocuğun %96 oranında etkinliklere katıldığı %4 oranında katılmadığı, %96 oranında bağımsız çalışabilirken %4 oranında çalışamadığı, %87 oranında ihtiyaç duyduğunda eğitmeni ve arkadaşlarından yardım istediği %13 oranında yardım almadığı gözlemlenmiştir. Eğitmenin verdiği yönergelere ise %100 oranında uyum göstermiştir. Ö2 kodlu öğrenci okulun ilk haftalarında akademik becerilerde az da olsa sorun yaşadığı ama çabuk uyum sağladığı tespit edilmiştir. Tablo 17 Ö2 kodlu çocuğun öz bakım becerileri tutumlarının dağılımını göstermektedir:

Tablo 17
Ö2 Kodlu Çocuğun 'Öz bakım Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
Öz Bakım Becerileri		(f)	(%)
1. Çocuk kendi kendine yemek yiyebilir	Evet	22	96
	Hayır	1	4
2. Çocuk tuvalet gereksinimini kendisi karşılayabilir.	Evet	23	100
	Hayır	0	0
3. Düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabilir	Evet	22	96
	Hayır	1	4
4. Çocuk ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilir	Evet	23	100
	Hayır	0	0

Tablo 17'de, Ö2 kodlu çocuğun *Öz Bakım Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde %96 oranında kendi kendine yemek yiyebildiği, %4 oranında yiyemediği fakat %100 oranında tuvalet gereksinimini kendisinin karşıladığı gözlemlenmiştir. %96 oranında düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabilmiş %4 oranında yardım istemiştir, çocuğun %100 oranında ellerini kendisinin ve yardımsız yıkayabildiği görülmüştür. Ö2 kodlu çocuk okulun ilk haftalarında, kendisi yemek yerken ve giysilerini giyip çıkarırken yardıma ihtiyaç duymuş fakat çabuk uyum sağlamayı başarmıştır. Tablo 18 Ö2 kodlu çocuğun duygusal değişim tutumlarının dağılımını göstermektedir:

Tablo 18
Ö2 Kodlu Çocuğun 'Duygusal Değişim' Tutumlarının Dağılımı

Duygusal Değişim	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk okula geldiğinde hasta olduğunu söylüyor	Evet	2	9
	Hayır	21	91
2. Çocuk okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylüyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
3. Çocuğun istediği olmadığında öfke nöbeti geçiriyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
4. Öğretmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiyor, karşı koyuyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
5. Çocuk ayrılık kaygısı yaşıyor ebeveyninden ayrılmıyor	Evet	2	9
	Hayır	21	91
6. Ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam ediyor	Evet	2	9
	Hayır	21	91
7. Çocuk arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ediyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
8. Çocuk sınıf kurallarına uymakta zorluk çekiyor, asi davranışlar sergileyebiliyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
9. Çocuk istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vuruyor	Evet	2	9
	Hayır	21	91
10. Çocuk sık sık arkadaşlarını ısırıyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
11. Çocuk kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırıyor ya da vuruyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
12. Çocuk kendisi ile iletişim kurmak isteyen öğretmene bağırıyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
13. Çocuk her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye soruyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
14. Çocuk her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye soruyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
15. Çocuk sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını soruyor	Evet	1	4
	Hayır	22	96
16. Çocuğun gözü ya kapıda ya pencerede	Evet	1	4
	Hayır	22	96

Tablo 18'de, Ö2 kodlu çocuğun *Duygusal Gelişim Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde, %9 oranında okula geldiğinde hasta olduğunu söylerken %91 oranında hastalık bahanesi olmamıştır, %4 oranında okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylemiş %96 oranında böyle bir sorunla karşılaşılmamıştır, %4 oranında istediği olmadığında öfke nöbeti geçirmiş %96 oranında öfke problemi gözlemlenmemiştir. %4 oranında eğitmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmediği fakat %96 oranında karşı koymadığı tespit edilmiştir. %9 oranında ayrılık kaygısı yaşamış ve ebeveyninden ayrılmamış, %91 oranında böyle bir kaygısı olmamıştır. %9 oranında ebeveyninden ayrıldıktan sonra ağlaması devam etmesine rağmen %91 oranında ebeveyninden rahatlıkla ayrılmayı başarabilmiştir. Sadece %4 oranında yalnız oynamış %96 oranında ise arkadaşları ile oynamayı tercih etmiştir. Çocuğun %4 oranında sınıf kurallarına uymakta zorluk çektiği %96 oranında ise kurallara uyduğu gözlemlenmiştir. %4 oranında asi davranışlar sergilerken %96 oranında uyumlu davranışlar göstermiştir. %9 oranında istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vurduğu %91 oranında vurma davranışı olmamıştır. %4 oranında arkadaşlarını ısırıldığı %96 oranında bu davranışı tekrar etmediği gözlemlenmiştir. %4 oranında kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırması vurmuş ve %96 oranında arkadaşları ile iyi geçinmiştir. Çocuğun %4 oranında kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağırıldığı %96 oranında bağırmadığı gözlenmektedir. %4 oranında her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye sorduğu %96 oranında böyle bir sorun yaşamadığı, %4 oranında her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye sorduğu %96 oranında bu durumun yaşanmadığı, %4 oranında annesinin gelmesine ne kadar kaldığını sorduğu %96 oranında sormadığı gözlenmektedir. %4 oranında çocuğun gözünün ya kapıda ya pencere de olduğu %96 oranında ise böyle bir sorun yaşamadığı görülmüştür. Ö2 kodlu çocuğun okulun ilk haftalarında duygusal gelişim becerileri farklılık göstermiş olsa da genel anlamda başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Bu bölümde; Ö3 kodlu sığınmacı çocuğun, ÇABAÇAM'da eğitim gördüğü süre boyunca, değişen ve gelişen sınıf içi iletişim becerileri, sosyal becerileri, akademik becerileri, öz bakım becerileri ve duygusal gelişim parametreleri izlenerek aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Tablo 19 Ö3 kodlu çocuğun sınıf içi iletişim becerileri tutumlarının dağılımını göstermektedir:

Tablo 19

Ö3 Kodlu Çocuğun 'Sınıf İçi İletişim Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Sınıf İçi İletişim	Cevap	Frekans	Yüzde
	Dağılımı	(f)	(%)
1. Çocuk sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışıyor	Evet	28	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk akranlarıyla iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
3. Çocuk öğretmeniyle iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
4. Çocuk aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kuruyor	Evet	2	7
	Hayır	26	93

Tablo 19'da Ö3 kodlu çocuğun *Sınıf İçi İletişim Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; Ö3'ün, %100 oranında sınıf içinde kendini ifade edebildiği, akranlarıyla ve öğretmenleri ile iletişimde dil sorunu yaşamadığı gözlemlenmektedir. Aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla %7 oranında iletişim kurarken, %93 oranında başkaları ile de iletişim de bulunduğu görülmektedir. Ö3 kodlu öğrencinin genel olarak sınıf içi iletişim becerilerinin başarılı olduğu tespit edilmiştir. Tablo 20 Ö3 kodlu çocuğun sosyal beceriler tutumlarının dağılımını göstermektedir:

Tablo 20
 Ö3 Kodlu çocuğun 'Sosyal Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Sosyal Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. İşbirlikçi katılım gösteriyor	Evet	26	93
	Hayır	2	7
2. Sınıf kurallarına uyuyor	Evet	27	96
	Hayır	1	4
3. Bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabiliyor	Evet	28	100
	Hayır	0	0
4. Sorumluluğunu yerine getiriyor	Evet	27	96
	Hayır	1	4
5. Sorunlarını çözebiliyor	Evet	27	96
	Hayır	1	4
6. Çocuk kendine güveniyor	Evet	27	96
	Hayır	1	4
7. Çocuk paylaşmayı tercih ediyor	Evet	28	100
	Hayır	0	0
8. Dürtülerini kontrol edebiliyor (Vurma vs.)	Evet	28	100
	Hayır	0	0
9. Herhangi bir duruma sessizce odaklanabiliyor	Evet	27	96
	Hayır	1	4
10. Ebeveyninden rahatlıkla ayrılıyor	Evet	25	89
	Hayır	3	11

Tablo 20'de, Ö3 kodlu çocuğun *Sosyal Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; %93 oranında iş birlikçi katılım göstermiştir ve %7 oranında iş birliği yapmamıştır. %96 oranında sınıf kurallarına uymuş %4 oranında uymamıştır. %100 oranında bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklamaya çalışmıştır. %96 oranında sorumluluğunu yerine getirmiş sadece %4 oranında sorumluluk almamıştır. Çocuğun %96 oranında sorunlarını çözdüğü ve yine aynı oranda kendine güvendiği %4 oranında sorunlarını

çözemediği ve kendine güvenmediği gözlemlenmektedir. Çocuk %100 oranında paylaşmayı ve dürtülerini kontrol etmeyi tercih etmiştir. %96 oranında bir duruma sessizce odaklanabilmiş %4 oranında ise odaklanamadığı görülmüştür. %89 oranında ebeveyninden rahatlıkla ayrılabilirdiği gözlemlenirken %11 oranında ayrılamamıştır. Ö3 kodlu öğrenci okulun ilk haftalarında en çok ebeveyninden ayrılmakta güçlük çekmesine rağmen genel olarak sosyal beceriler konusunda başarı göstermiştir. Tablo 21'de Ö3 kodlu çocuğun akademik becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 21
Ö3 Kodlu Çocuğun 'Akademik Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Akademik Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk etkinliklere aktif olarak katılıyor	Evet	25	89
	Hayır	3	11
2. Çocuk gerektiğinde bağımsız olarak çalışabiliyor	Evet	28	100
	Hayır	0	0
3. Çocuk ihtiyaç duyduğunda öğretmeninden ve arkadaşlarından yardım istiyor	Evet	27	96
	Hayır	1	4
4. Çocuk öğretmenin verdiği yönergelere uyuyor	Evet	26	93
	Hayır	2	7

Tablo 21'de, Ö3 kodlu çocuğun *Akademik Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde çocuğun %89 oranında etkinliklere katıldığı %11 oranında çekimser kaldığı tespit edilmiştir. %100 oranında bağımsız çalışabilmiş ve %96 oranında ihtiyaç duyduğunda öğretmeni ve arkadaşlarından yardım istemiş %4 oranında yardım istemekten çekindiği görülmüştür. %93 oranında öğretmenin verdiği yönergelere uyduğu %7 oranında uyum sorunu yaşadığı gözlemlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre Ö3 kodlu öğrencinin akademik beceriler konusunda genel olarak zorlanmadığı tespit edilmiştir. Tablo 22 Ö3 kodlu çocuğun öz bakım becerileri tutumlarının dağılımını göstermektedir:

Tablo 22
 Ö3 Kodlu Çocuğun 'Öz bakım Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Öz Bakım Becerileri	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk kendi kendine yemek yiyebilir	Evet	28	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk tuvalet gereksinimini kendisi karşılayabilir	Evet	28	100
	Hayır	0	0
3. Düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabilir	Evet	28	100
	Hayır	0	0
4. Çocuk ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilir	Evet	28	100
	Hayır	0	0

Tablo 22'de, Ö3 kodlu öğrencinin *Öz Bakım Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde %100 oranında kendi kendine yemek yiyebildiği, tuvalet gereksinimini kendisinin karşıladığı, düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabildiği, ellerini kendisinin ve yardımsız yıkayabildiği gözlenmektedir. Elde edilen sonuçlara göre Ö3 kodlu çocuk öz bakım becerileri konusunda okulun ilk gününden itibaren başarı göstermiştir. Tablo 23 Ö3 kodlu çocuğun duygusal değişim tutumlarının dağılımını göstermektedir:

Tablo 23
Ö3 Kodlu Çocuğun 'Duygusal Değişim' Tutumlarının Dağılımı

Duygusal Gelişim	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk okula geldiğinde hasta olduğunu söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
2. Çocuk okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
3. Çocuğun istediği olmadığında öfke nöbeti geçiriyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
4. Öğretmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiyor, karşı koyuyor	Evet	1	4
	Hayır	27	96
5. Çocuk ayrılık kaygısı yaşıyor ebeveyninden ayrılmıyor	Evet	3	11
	Hayır	25	89
6. Ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam ediyor	Evet	2	7
	Hayır	26	93
7. Çocuk arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ediyor	Evet	2	7
	Hayır	26	93
8. Çocuk sınıf kurallarına uymakta zorluk çekiyor, asi davranışlar sergileyebiliyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
9. Çocuk istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vuruyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
10. Çocuk sık sık arkadaşlarını ısırıyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
11. Çocuk kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırıyor ya da vuruyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
12. Çocuk kendisi ile iletişim kurmak isteyen öğretmene bağırıyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
13. Çocuk her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
14. Çocuk her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
15. Çocuk sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını soruyor	Evet	0	0
	Hayır	28	100
16. Çocuğun gözü ya kapıda ya pencerede	Evet	2	7
	Hayır	26	93

Tablo 23'te, Ö3 kodlu çocuğun *Duygusal Gelişim Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde, %100 oranında okulda kendisini hasta hissetmediği, okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylemediği, istediği olmadığında öfke nöbeti geçirmediği gözlemlenmiştir. %4 oranında eğitmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmediği karşı koyduğu %96 oranında ise kabullendiği gözlemlenmektedir. %11 oranında ayrılık kaygısı yaşayıp ebeveyninden ayrılmazken, %89 oranında rahatlıkla ayrıldığı gözlemlenmektedir. Çocuk %7 oranında ebeveyninden ayrıldıktan sonra ağlamaya bir süre daha devam etmiştir ve %93 oranında ebeveyninden rahatlıkla ayrılmıştır. %7 oranında yalnız oynamayı tercih ederken %93 oranında arkadaşları ile oynamayı tercih etmiştir. %100 oranında sınıf kurallarına uymakta zorluk çekmediği, asi davranışlar sergilememiş, istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vurmamış, arkadaşlarını ısırılmamış, kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırılmamış ya da vurmamış, kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağırılmamış, her kapı açılışında "annem mi geldi?", her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye ve sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını sormamıştır. %7 oranında çocuğun gözünün kapıda ya da pencere de olduğu %93 oranında ise böyle bir davranış sergilemediği görülmüştür. Ö3 kodlu öğrenci okulun ilk haftalarında düşük oranda etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmemiş, ayrılık kaygısı yaşamış, ebeveyninden ayrıldıktan sonra bir süre daha ağlamış, yalnız oynamayı tercih etmiş olsa da kısa zamanda uyum sağlamayı başarmıştır.

Bu bölümde; Ö4 kodlu çocuğun, ÇABAÇAM'da eğitim gördüğü süreç boyunca, değişen ve gelişen sınıf içi iletişim becerileri, sosyal becerileri, akademik becerileri, öz bakım becerileri ve duygusal gelişim parametreleri izlenerek aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Ö4 kodlu çocuğun sınıf içi iletişim becerileri tutumlarının dağılımı Tablo 24'te verilmiştir:

Tablo 24

Ö4 Kodlu Çocuğun 'Sınıf İçi İletişim Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Sınıf İçi İletişim	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışıyor	Evet	9	43
	Hayır	12	57
2. Çocuk akranlarıyla iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	21	100
	Hayır	0	0
3. Çocuk öğretmeniyle iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	20	95
	Hayır	1	5
4. Çocuk aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kuruyor	Evet	1	5
	Hayır	20	95

Tablo 24'te, Ö4 kodlu öğrencinin *Sınıf İçi İletişim Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; Ö4'ün, %43 oranında sınıf içinde kendini ifade edebilirken, %57 oranında kendini ifade edemediği görülmüştür. %100 oranında akranlarıyla, %95 oranında ise öğretmenleriyle iletişim kurarken dil sorunu yaşadığı görülmektedir. Çocuk %5 oranında aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla sık iletişim kurarken, %95 oranında da diğer arkadaşları ile de iletişim kurmaya çalışmıştır. Ö4 kodlu çocuk kendini ifade etmekte zorlanmış, akranları ve arkadaşları ile iletişim kurarken büyük sorunlar yaşamıştır. Çocuk her ne kadar sınıf içinde kendini ifade etmeye, kendi dilinden farklı bir dil konuşan arkadaşları ile iletişim kurmaya çalışsa da çok büyük oranda dil sorunu yaşadığı tespit edilmiştir. Ö4 kodlu çocuğun sosyal beceriler tutumlarının dağılımı Tablo 25'te verilmiştir:

Tablo 25
 Ö4 Kodlu Öğrencinin 'Sosyal Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Sosyal Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. İşbirlikçi katılım gösteriyor	Evet	1	5
	Hayır	20	95
2. Sınıf kurallarına uyuyor	Evet	6	29
	Hayır	15	71
3. Bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabiliyor	Evet	2	10
	Hayır	19	90
4. Sorumluluğunu yerine getiriyor	Evet	5	24
	Hayır	16	76
5. Sorunlarını çözebiliyor	Evet	3	14
	Hayır	18	86
6. Çocuk kendine güveniyor	Evet	19	90
	Hayır	2	10
7. Çocuk paylaşmayı tercih ediyor	Evet	4	19
	Hayır	17	81
8. Dürtülerini kontrol edebiliyor (Vurma vs.)	Evet	8	38
	Hayır	13	62
9. Herhangi bir duruma sessizce odaklanabiliyor	Evet	2	10
	Hayır	19	90
10. Ebeveyninden rahatlıkla ayrılıyor	Evet	1	5
	Hayır	20	95

Tablo 25'te, Ö4 kodlu öğrencinin *Sosyal Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; Sadece %5 oranında işbirlikçi katılım gösterdiği tespit edilmiştir. %29 oranında sınıf kurallarına uyarken %71 oranında uymadığı görülmektedir. %10 oranında bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklamaya çalışırken %90 oranında duygularını ifade edememektedir. %24 oranında sorumluluğunu yerine getirirken %76 oranında sorumluluğunu yerine getiremediği gözlemlenmektedir. Çocuğun %14 oranında sorunlarını çözdüğü %86

oranında çözemediği gözlemlenmektedir. %90 oranında kendine güvenirken %10 oranında güven sorunu yaşamıştır. %19 oranında paylaşımcı davranışlar sergilerken %81 oranında paylaşmak istemediği gözlemlenmektedir. %38 oranında dürtülerini kontrol edebilirken %62 oranında zorlandığı gözlemlenmiştir. %10 oranında bir duruma sessizce odaklanabiliyorken %90 oranında odak sorunu yaşamıştır. %5 oranında ebeveynlerden rahatlıkla ayrılabilirdiği gözlemlenirken %95 oranında ebeveynlerden ayrılmamıştır. Ö4 kodlu öğrencinin sosyal beceriler konusunda genel anlamda zorluk çektiği gözlemlenmiştir. Ö4 kodlu çocuğun akademik beceriler tutumlarının dağılımı Tablo 26'da verilmiştir:

Tablo 26
Ö4 Kodlu Öğrencinin 'Akademik Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Akademik Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk etkinliklere aktif olarak katılıyor	Evet	2	10
	Hayır	19	90
2. Çocuk gerektiğinde bağımsız olarak çalışabiliyor	Evet	11	52
	Hayır	10	48
3. Çocuk ihtiyaç duyduğunda öğretmeninden ve arkadaşlarından yardım istiyor	Evet	6	29
	Hayır	15	71
4. Çocuk öğretmenin verdiği yönergelere uyuyor	Evet	7	33
	Hayır	14	67

Tablo 26'da Ö4 kodlu öğrencinin *Akademik Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde çocuğun %10 oranında etkinliklere katılırken %90 oranında katılmadığı gözlemlenmektedir. %52 oranında bağımsız çalışabilirken %48 oranında çalışmamaktadır. %29 oranında ihtiyaç duyduğunda öğretmeni ve arkadaşlarından yardım isterken %71 oranında kimseden yardım istemediği gözlenmektedir. %33 oranında öğretmenin verdiği yönergelere uyduğu %60 oranında bu konuda sorun yaşadığı gözlemlenmiştir. Ö4 kodlu öğrencinin

akademik başarılar konusunda yüksek oranlarda sıkıntı yaşadığı tespit edilmiştir. Ö4 kodlu çocuğun öz bakım becerilerinin dağılımı Tablo 27'de verilmiştir:

Tablo 27

Ö4 Kodlu Öğrencinin 'Öz bakım Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Öz Bakım Becerileri	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk kendi kendine yemek yiyebilir	Evet	21	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk tuvalet gereksinimini kendisi karşılayabilir	Evet	21	100
	Hayır	0	0
3. Düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabilir	Evet	10	48
	Hayır	11	52
4. Çocuk ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilir	Evet	21	100
	Hayır	0	0

Tablo 27'de, Ö4 kodlu öğrencinin *Öz Bakım Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde %100 oranında kendi kendine yemek yiyebildiği, tuvalet gereksinimini kendisinin karşıladığı gözlemlenmektedir. %48 oranında düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabildiği %52 oranında yardıma ihtiyaç duyduğu gözlemlenmektedir. Çocuğun %100 oranında, ellerini kendisinin ve yardımsız yıkayabildiği gözlemlenmiştir. Ö4 kodlu öğrencinin öz bakım becerileri konusunda da yüksek oranlarda eksikleri olduğu tespit edilmiştir. Ö4 kodlu çocuğun duygusal değişim tutumlarının dağılımı Tablo 28'de verilmiştir:

Tablo 28
Ö4 Kodlu Öğrencinin 'Duygusal Değişim' Tutumlarının Dağılımı

Duygusal Değişim	Cevap Dağılımı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1. Çocuk okula geldiğinde hasta olduğunu söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	21	100
2. Çocuk okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	21	100
3. Çocuğun istediği olmadığında öfke nöbeti geçiriyor	Evet	7	33
	Hayır	14	67
4. Eğitmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiyor, karşı koyuyor	Evet	15	71
	Hayır	6	29
5. Çocuk ayrılık kaygısı yaşıyor ebeveyninden ayrılmıyor	Evet	6	29
	Hayır	15	71
6. Ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam ediyor	Evet	5	24
	Hayır	16	76
7. Çocuk arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ediyor	Evet	16	76
	Hayır	5	24
8. Çocuk sınıf kurallarına uymakta zorluk çekiyor, asi davranışlar sergileyebiliyor	Evet	14	67
	Hayır	7	33
9. Çocuk istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vuruyor	Evet	16	76
	Hayır	5	24
10. Çocuk sık sık arkadaşlarını ısırıyor	Evet	1	5
	Hayır	20	95
11. Çocuk kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağıyor ya da vuruyor	Evet	13	62
	Hayır	8	38
12. Çocuk kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağıyor	Evet	10	48
	Hayır	11	52
13. Çocuk her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	21	100
14. Çocuk her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	21	100
15. Çocuk sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını soruyor	Evet	0	0
	Hayır	21	100
16. Çocuğun gözü ya kapıda ya pencerede	Evet	6	29
	Hayır	15	71

Tablo 28’de, Ö4 kodlu öğrencinin *Duygusal Gelişim Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde, %100 oranında okula geldiğinde hasta olduğunu ya da karnının ağrıdığını söylemediği gözlemlenmektedir. %33 oranında istediği olmadığında öfke nöbeti geçirdiği ve %67 oranında herhangi bir sorun yaşamadığı görülmektedir. %71 oranında öğretmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmediği %29 oranında sorun çıkarmadığı, %29 oranında ayrılık kaygısı yaşayıp ebeveyninden ayrılmazken, %71 oranında ebeveyninden rahatlıkla ayrıldığı görülmektedir. %24 oranında ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam etmiş, %76 oranında ayrılıklarda ağlamamıştır. %76 oranında yalnız oynamayı tercih etmiş, %24 oranında arkadaşları ile de oynamaya çalışmıştır. Çocuğun %67 oranında sınıf kurallarına uymakta zorluk çektiği asi davranışlar sergilediği, %33 oranında ise zorlanmadığı görülmektedir. %76 oranında istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vurduğu %24 oranında böyle bir sorun yaşamadığı, %5 oranında arkadaşlarını ısırıldığı %95 oranında bu davranışlardan uzak kaldığı tespit edilmiştir. %62 oranında kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırması, vurması %38 oranında bu davranışları sergilemediği görülmektedir. %48 oranında kendisi ile iletişim kurmak isteyen öğretmene bağırması %52 oranında sakin kalmıştır. %100 oranında her kapı açılışında "annem mi geldi?", her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı ve sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını sormadığı gözlemlenmiştir. %29 oranında çocuğun gözünün ya kapıda ya pencere de olduğu %71 oranında ise böyle bir davranış sergilemediği görülmektedir. Ö4 kodlu öğrencinin duygusal gelişim becerileri konusunda da uyum sorunu yaşadığı tespit edilmiştir.

Bu bölümde; Ö5 kodlu sığınmacı çocuğun, ÇABAÇAM’da eğitim gördüğü süreç boyunca, değişen ve gelişen sınıf içi iletişim becerileri, sosyal becerileri, akademik becerileri, öz bakım becerileri ve duygusal gelişim parametreleri izlenerek aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Tablo 29’da Ö5 kodlu çocuğun sınıf içi iletişim becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 29

Ö5 Kodlu Öğrencinin 'Sınıf İçi İletişim Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Sınıf İçi İletişim	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışıyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk akranlarıyla iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
3. Çocuk öğretmeniyle iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
4. Çocuk aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kuruyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100

Tablo 29'da Ö5 kodlu Türk asıllı öğrencinin *sınıf içi İletişim Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; Ö1, %100 oranında sınıf içinde kendini ifade etmeye çalıştığı, akranları ve öğretmeni ile iletişim kurarken dil sorunu yaşamadığı, çocuğun aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla sık iletişim kurmaya çalışmadığı görülmektedir. Ö5 kodlu öğrencinin sınıf içi iletişim becerilerinde okula uyumu etkileyecek bir faktör bulunamamıştır. Tablo 30'da Ö5 kodlu çocuğun sosyal beceriler tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 30
 Ö5 Kodlu Öğrencinin 'Sosyal Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Sosyal Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. İşbirlikçi katılım gösteriyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
2. Sınıf kurallarına uyuyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
3. Bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabiliyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
4. Sorumluluğunu yerine getiriyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
5. Sorunlarını çözebiliyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
6. Çocuk kendine güveniyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
7. Çocuk paylaşmayı tercih ediyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
8. Dürtülerini kontrol edebiliyor (vurma vs.)	Evet	17	100
	Hayır	0	0
9. Herhangi bir duruma sessizce odaklanabiliyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
10. Ebeveynden rahatlıkla ayrılıyor	Evet	16	94
	Hayır	1	6

Tablo 30'da Ö5 kodlu öğrencinin Sosyal Becerilerinin dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; %100 oranında işbirlikçi katılım gösterdiği, sınıf kurallarına uyduğu, bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklamaya çalıştığı, sorumluluğunu yerine getirdiği, sorunlarını çözdüğü, kendine güvendiği, paylaşmayı tercih ettiği, dürtülerini kontrol edebildiği ve bir duruma sessizce odaklanabildiği görülmektedir. %94 oranında ebeveynden rahatlıkla ayrılabilirdiği gözlemlenirken sadece %6 oranında ayrılamadığı görülmektedir. Ö5

kodlu öğrencinin sosyal becerilerinde okula uyumu etkileyecek bir bulguya rastlanmamıştır.

Tablo 31’de Ö5 kodlu çocuğun akademik beceriler tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 31

Ö5 Kodlu Öğrencinin ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı

Akademik Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk etkinliklere aktif olarak katılıyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk gerektiğinde bağımsız olarak çalışabiliyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
3. Çocuk ihtiyaç duyduğunda öğretmeninden ve arkadaşlarından yardım istiyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0
4. Çocuk öğretmenin verdiği yönergelere uyuyor	Evet	17	100
	Hayır	0	0

Tablo 31’de, Ö5 kodlu öğrencinin Akademik Becerilerinin dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde çocuğun %100 oranında etkinliklere katıldığı, gerektiğinde bağımsız çalışabildiği, ihtiyaç duyduğunda öğretmeni ve arkadaşlarından yardım istediği, öğretmenin verdiği yönergelere uyduğu gözlemlenmiştir. Ö5 kodlu öğrencinin akademik beceriler konusunda da oldukça başarılı olduğu tespit edilmiştir. Tablo 32’de Ö5 kodlu çocuğun öz bakım becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 32
 Ö5 Kodlu Öğrencinin 'Öz bakım Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Öz Bakım Becerileri	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk kendi kendine yemek yiyebilir	Evet	17	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk tuvalet gereksinimini kendisi karşılayabilir	Evet	17	100
	Hayır	0	0
3. Düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabilir	Evet	17	100
	Hayır	0	0
4. Çocuk ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilir	Evet	17	100
	Hayır	0	0

Tablo 32'de, Ö5 kodlu öğrencinin *Öz Bakım Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde %100 oranında kendi kendine yemek yiyebildiği, tuvalet gereksinimini kendisinin karşıladığı, düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabildiği, ellerini kendisinin ve yardımsız yıkayabildiği gözlenmektedir. Ö5 kodlu öğrencinin öz bakım becerileri konusunda da zorluk çekmediği tespit edilmiştir. Tablo 33'te Ö5 kodlu çocuğun duygusal değişim tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 33
Ö5 Kodlu Öğrencinin 'Duygusal Değişim' Tutumlarının Dağılımı

Duygusal Değişim	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk okula geldiğinde hasta olduğunu söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
2. Çocuk okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
3. Çocuğun istediği olmadığında öfke nöbeti geçiriyor.	Evet	0	0
	Hayır	17	100
4. Eğitmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiyor, karşı koyuyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
5. Çocuk ayrılık kaygısı yaşıyor ebeveyninden ayrılmıyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
6. Ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam ediyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
7. Çocuk arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ediyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
8. Çocuk sınıf kurallarına uymakta zorluk çekiyor, asi davranışlar sergileyebiliyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
9. Çocuk istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vuruyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
10. Çocuk sık sık arkadaşlarını ısırıyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
11. Çocuk kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağıyor ya da vuruyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
12. Çocuk kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağıyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
13. Çocuk her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
14. Çocuk her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
15. Çocuk sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını soruyor	Evet	0	0
	Hayır	17	100
16. Çocuğun gözü ya kapıda ya pencerede	Evet	0	0
	Hayır	17	100

Tablo 33'te, Ö5 kodlu öğrencinin *Duygusal Gelişim Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde, %100 oranında okula geldiğinde hasta olduğunu ya da karnının ağrıdığını söylemediği, istediği olmadığında öfke nöbeti geçirmediği, eğitmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullendiği, ebeveynlerden rahatlıkla ayrıldığı ve ayrılırken ağlamadığı, arkadaşları ile oynamayı tercih ettiği, sınıf kurallarına uymakta zorluk çekmediği, asi davranışlar sergilemediği gözlemlenmiştir. %100 oranında istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vurmadığı, arkadaşlarını ısırmadığı, kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırmadığı, vurmadığı, kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağırmadığı, her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye sormadığı, her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye sormadığı, sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını sormadığı, çocuğun gözünün ya kapıda ya pencere de olmadığı görülmektedir. Ö5 kodlu öğrencinin duygusal gelişim becerileri incelendiğinde okula uyumu etkileyecek bulguya rastlanmamıştır.

Bu bölümde; Ö6 kodlu sığınmacı çocuğun, ÇABAÇAM'da eğitim gördüğü süreç boyunca, değişen ve gelişen sınıf içi iletişim becerileri, sosyal becerileri, akademik becerileri, öz bakım becerileri ve duygusal gelişim parametreleri izlenerek aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Tablo 34'te Ö6 kodlu çocuğun sınıf içi iletişim becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir.

Tablo 34
 Ö6 Kodlu Öğrencinin 'Sınıf İçi İletişim Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Sınıf İçi İletişim	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışıyor	Evet	28	97
	Hayır	1	3
2. Çocuk akranlarıyla iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	0	0
	Hayır	29	100
3. Çocuk öğretmeniyle iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	0	0
	Hayır	29	100
4. Çocuk aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kuruyor	Evet	0	0
	Hayır	29	100

Tablo 34'te, Ö6 kodlu öğrencinin *Sınıf İçi İletişim Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; Ö6, %97 oranında sınıf içinde kendini ifade edebilirken, %3 oranında kendini ifade edemediği görülmüştür. %100 oranında akranlarıyla ve öğretmenleri ile iletişimde dil sorunu yaşamamıştır, aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kurduğu gözlemlenmiştir. Ö6 kodlu öğrencinin genel olarak sınıf içi iletişim konusunda başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Tablo 35'te Ö6 kodlu çocuğun sosyal becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 35

Ö6 Kodlu Öğrencinin 'Sosyal Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Sosyal Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. İşbirlikçi katılım gösteriyor	Evet	29	100
	Hayır	0	0
2. Sınıf kurallarına uyuyor	Evet	29	100
	Hayır	0	0
3. Bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabiliyor	Evet	28	97
	Hayır	1	3
4. Sorumluluğunu yerine getiriyor	Evet	28	97
	Hayır	1	3
5. Sorunlarını çözebiliyor	Evet	26	90
	Hayır	3	10
6. Çocuk kendine güveniyor	Evet	25	86
	Hayır	4	14
7. Çocuk paylaşmayı tercih ediyor	Evet	29	100
	Hayır	0	0
8. Dürtülerini kontrol edebiliyor (Vurma vs.)	Evet	29	100
	Hayır	0	0
9. Herhangi bir duruma sessizce odaklanabiliyor	Evet	28	97
	Hayır	1	3
10. Ebeveynden rahatlıkla ayrılıyor	Evet	19	66
	Hayır	10	34

Tablo 35'te, Ö6 kodlu öğrencinin *Sosyal Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; Ö6'nın %100 oranında işbirlikçi katılım gösterdiği ve sınıf kurallarına uyduğu gözlemlenmiştir. %97 oranında bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklamaya çalışırken, %3 oranında duygularını ifade edememektedir, %97 oranında sorumluluklarını yerine getirirken, %3 oranında sorumsuz davranışlar sergilemiştir. Çocuğun %90 oranında sorunlarını çözerken %10 oranında çözemediği görülmektedir. %86 oranında kendine

güvenirken %14 oranında güvensizlik göstermiştir. %100 oranında paylaşmayı tercih ettiği ve dürtülerini kontrol edebildiği görülmüş, %97 oranında bir duruma sessizce odaklanabilmiş, %3 oranında odaklanma sağlayamamıştır. %66 oranında ebeveynden rahatlıkla ayrılabilirdiği gözlemlenirken %34 oranında ayrılamadığı görülmüştür. Ö6 kodlu öğrencinin en büyük sorunu ebeveynden ayrılırken yaşadığı tespit edilmiştir. Tablo 36’da Ö6 kodlu çocuğun akademik beceriler tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 36
Ö6 Kodlu Öğrencinin ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı

Akademik Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk etkinliklere aktif olarak katılıyor	Evet	28	97
	Hayır	1	3
2. Çocuk gerektiğinde bağımsız olarak çalışabiliyor	Evet	29	100
	Hayır	0	0
3. Çocuk ihtiyaç duyduğunda öğretmeninden ve arkadaşlarından yardım istiyor	Evet	29	100
	Hayır	0	0
4. Çocuk öğretmenin verdiği yönergelere uyuyor	Evet	27	93
	Hayır	2	7

Tablo 36’da Ö6 kodlu öğrencinin *Akademik Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde çocuğun %97 oranında etkinliklere katılırken %3 oranında katılmadığı görülmektedir. %100 oranında bağımsız çalışmış, ihtiyaç duyduğunda öğretmeni ve arkadaşlarından yardım isteyebilmiştir. %93 oranında öğretmenin verdiği yönergelere uymuş %7 oranında uyum sağlayamamıştır. Ö6 kodlu öğrencinin akademik beceriler bölümünde genel olarak başarı gösterdiği tespit edilmiştir. Tablo 37’de Ö6 kodlu çocuğun öz bakım becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 37
Ö6 Kodlu Öğrencinin 'Öz bakım Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Öz Bakım Becerileri	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk kendi kendine yemek yiyebilir	Evet	29	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk tuvalet gereksinimini kendisi karşılayabilir	Evet	29	100
	Hayır	0	0
3. Düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabilir	Evet	22	76
	Hayır	7	24
4. Çocuk ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilir	Evet	29	100
	Hayır	0	0

Tablo 37'de, Ö6 kodlu öğrencinin *Öz Bakım Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde %100 oranında kendi kendine yemek yiyebilmiş, ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilmiş, tuvalet gereksinimini karşılayabilmiş, %76 oranında düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabilmiş, %24 oranında başarı gösterememiştir. Ö6 kodlu öğrencinin en çok düğmesiz ve bağısız giysileri giyip çıkarırken yardıma ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Tablo 38'de Ö6 kodlu duygusal değişim tutumlarının dağılımı verilmiştir.

Tablo 38
Ö6 Kodlu Öğrencinin 'Duygusal Değişim' Tutumlarının Dağılımı

Duygusal Değişim	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk okula geldiğinde hasta olduğunu söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	29	100
2. Çocuk okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	29	100
3. Çocuğun istediği olmadığında öfke nöbeti geçiriyor	Evet	1	3
	Hayır	28	97
4. Öğretmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiyor, karşı koyuyor	Evet	1	3
	Hayır	28	97
5. Çocuk ayrılık kaygısı yaşıyor ebeveyninden ayrılmıyor	Evet	9	31
	Hayır	20	69
6. Ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam ediyor	Evet	9	31
	Hayır	20	69
7. Çocuk arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ediyor	Evet	1	3
	Hayır	28	97
8. Çocuk sınıf kurallarına uymakta zorluk çekiyor, asi davranışlar sergileyebiliyor	Evet	0	0
	Hayır	29	100
9. Çocuk istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vuruyor	Evet	2	7
	Hayır	27	93
10. Çocuk sık sık arkadaşlarını ısırıyor	Evet	0	0
	Hayır	29	100
11. Çocuk kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırıyor ya da vuruyor	Evet	0	0
	Hayır	29	100
12. Çocuk kendisi ile iletişim kurmak isteyen öğretmenine bağırıyor	Evet	0	0
	Hayır	29	100
13. Çocuk her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye soruyor	Evet	8	28
	Hayır	21	72
14. Çocuk her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye soruyor	Evet	8	28
	Hayır	21	72
15. Çocuk sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını soruyor	Evet	7	24
	Hayır	22	76
16. Çocuğun gözü ya kapıda ya pencerede	Evet	9	31
	Hayır	20	69

Tablo 38’de, Ö6 kodlu öğrencinin *Duygusal Gelişim Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde, %100 oranında okula geldiğinde hasta olduğunu ya da karnının ağrıdığını söylemediği görülmektedir. %3 oranında istediği olmadığında öfke nöbeti geçirmiş %97 oranında öfke sorunu yaşamamıştır. %3 oranında eğitmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmemiş %97 oranında uyum göstermiştir. %31 oranında ayrılık kaygısı yaşayıp ebeveyninden ayrılmamış, %69 oranında ebeveyninden rahatlıkla ayrılmıştır. %31 oranında ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam etmiş %69 oranında ebeveyninden ayrılırken ağlamamıştır. %3 oranında arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamış %97 oranında arkadaşları ile oynamayı tercih etmiştir. %100 oranında sınıf kurallarına uymuş, asi davranışlar sergilememiştir. %7 oranında istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vurmuş %83 oranında kimseye vurmamıştır. %100 oranında arkadaşlarını ısırmamış, kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırمامış ya da vurmamış, kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağırمامıştır. %28 oranında her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye sormuş %72 oranında böyle bir beklentisi olmamıştır. %28 oranında her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye sormuş %72 oranında sormamış, %24 oranında sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını sormuş %76 oranında sormamıştır. %31 oranında çocuğun gözünün ya kapıda ya pencere de olduğu %69 oranında ise olmadığı gözlemlenmiştir. Ö6 kodlu öğrencinin, ayrılık kaygısı yaşadığı, ebeveyninden ayrılmakta zorlandığı, ayrıldığında ise bir süre ağladığı, anneyle ilgili kaygıları olduğu tespit edilmiştir.

Bu bölümde; Ö7 kodlu sığınmacı çocuğun, ÇABAÇAM’da eğitim gördüğü süreç boyunca, değişen ve gelişen sınıf içi iletişim becerileri, sosyal becerileri, akademik becerileri, öz bakım becerileri ve duygusal gelişim parametreleri izlenerek aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Tablo 39’da Ö7 kodlu çocuğun sınıf içi iletişim becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 39

Ö7 Kodlu Öğrencinin 'Sınıf İçi İletişim Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Sınıf İçi İletişim	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışıyor	Evet	16	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk akranlarıyla iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor.	Evet	0	0
	Hayır	16	100
3. Çocuk öğretmeniyle iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
4. Çocuk aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kuruyor	Evet	7	44
	Hayır	9	56

Tablo 39'da Ö7 kodlu öğrencinin *Sınıf İçi İletişim Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde, Ö7 %100 oranında sınıf içinde kendini ifade edemeye çalışmış, akranları ve öğretmenleri ile iletişim kurarken dil sorunu yaşamamıştır. %44 oranında aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kurmuş, %56 oranında diğer arkadaşlarını da tercih etmiştir. Ö7 kodlu öğrencinin sınıf içi iletişimde başarılı olduğu fakat aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kurmak istediği tespit edilmiştir. Tablo 40'ta Ö7 kodlu çocuğun sosyal beceriler tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 40
Ö7 Kodlu Öğrencinin 'Sosyal Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Sosyal Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. İşbirlikçi katılım gösteriyor	Evet	14	88
	Hayır	2	12
2. Sınıf kurallarına uyuyor	Evet	16	100
	Hayır	0	0
3. Bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabiliyor	Evet	14	88
	Hayır	2	12
4. Sorumluluğunu yerine getiriyor	Evet	16	100
	Hayır	0	0
5. Sorunlarını çözebiliyor	Evet	13	81
	Hayır	3	19
6. Çocuk kendine güveniyor	Evet	16	100
	Hayır	0	0
7. Çocuk paylaşmayı tercih ediyor	Evet	15	94
	Hayır	1	6
8. Dürtülerini kontrol edebiliyor (Vurma vs)	Evet	16	100
	Hayır	0	0
9. Herhangi bir duruma sessizce odaklanabiliyor	Evet	16	100
	Hayır	0	0
10. Ebeveyninden rahatlıkla ayrılıyor	Evet	15	94
	Hayır	1	6

Tablo 40'ta, Ö7 kodlu öğrencinin *Sosyal Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; %88 oranında işbirlikçi katılım gösterirken %13 oranında işbirlikçi katılım gösteremediği görülmektedir. %100 oranında sınıf kurallarına uymuş, kendine güvenmiş ve sorumluluklarını yerine getirmiştir. %88 oranında bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklamaya çalışmış, %13 oranında duygularını ifade edememiştir. %81 oranında sorunlarını çözerken %19 oranında sorun yaşamıştır. %94 oranında paylaşmayı tercih ederken

%6 oranında paylaşmak istemediği görülmektedir. %100 oranında dürtülerini kontrol edebilmiş ve bir duruma sessizce odaklanabilmiş, %94 oranında ebeveyninden rahatlıkla ayrılabilmiş %6 oranında ayrılamamıştır. Ö7 kodlu öğrencinin okulun ilk haftaları hariç sosyal beceriler konusunda genel olarak başarı gösterdiği tespit edilmiştir. Tablo 41'de Ö7 kodlu çocuğun akademik beceriler tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 41

Ö7 Kodlu Öğrencinin 'Akademik Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Akademik Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk etkinliklere aktif olarak katılıyor	Evet	15	94
	Hayır	1	6
2. Çocuk gerektiğinde bağımsız olarak çalışabiliyor	Evet	16	100
	Hayır	0	0
3. Çocuk ihtiyaç duyduğunda öğretmeninden ve arkadaşlarından yardım istiyor	Evet	16	100
	Hayır	0	0
4. Çocuk öğretmenin verdiği yönergelere uyuyor	Evet	15	94
	Hayır	1	6

Tablo 41'de, Ö7 kodlu öğrencinin *Akademik Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde çocuğun %94 oranında etkinliklere katılmış %6 oranında katılmak istememiştir. %100 oranında bağımsız çalışabilmiş, ihtiyaç duyduğunda öğretmeni ve arkadaşlarından yardım istemiştir. %96 oranında öğretmenin verdiği yönergelere uymuş %6 oranında uyum gösterememiştir. Ö7 kodlu öğrencinin akademik beceriler konusunda da genel olarak uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Tablo 42'de Ö7 kodlu çocuğun öz bakım becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 42
Ö7 Kodlu Öğrencinin 'Öz bakım Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Öz Bakım Becerileri	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk kendi kendine yemek yiyebilir	Evet	16	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk tuvalet gereksinimini kendisi karşılayabilir	Evet	16	100
	Hayır	0	0
3. Düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabilir	Evet	15	94
	Hayır	1	6
4. Çocuk ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilir	Evet	16	100
	Hayır	0	0

Tablo 42'de, Ö7 kodlu öğrencinin *Öz Bakım Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde %100 oranında kendi kendine yemek yiyebilmiş, ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilmiş ve tuvalet gereksinimini karşılayabilmiştir. %94 oranında düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabilmiş %6 oranında yardıma ihtiyaç duymuştur. Ö7 kodlu öğrencinin öz bakım becerileri konusunda büyük oranlarda sıkıntı yaşamadığı tespit edilmiştir. Tablo 43'de Ö7 kodlu çocuğun duygusal değişim tutumlarının dağılımı verilmiştir.

Tablo 43
Ö7 Kodlu Öğrencinin 'Duygusal Değişim' Tutumlarının Dağılımı

Duygusal Değişim	Cevap	Frekans	Yüzde
	Dağılımı	(f)	(%)
1. Çocuk okula geldiğinde hasta olduğunu söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
2. Çocuk okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
3. Çocuğun istediği olmadığında öfke nöbeti geçiriyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
4. Öğretmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiyor, karşı koyuyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
5. Çocuk ayrılık kaygısı yaşıyor ebeveyninden ayrılmıyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
6. Ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam ediyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
7. Çocuk arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ediyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
8. Çocuk sınıf kurallarına uymakta zorluk çekiyor, asi davranışlar sergileyebiliyor.	Evet	0	0
	Hayır	16	100
9. Çocuk istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vuruyor	Evet	1	6
	Hayır	15	94
10. Çocuk sık sık arkadaşlarını ısırıyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
11. Çocuk kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırıyor ya da vuruyor.	Evet	0	0
	Hayır	16	100
12. Çocuk kendisi ile iletişim kurmak isteyen öğretmenine bağırıyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
13. Çocuk her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye soruyor.	Evet	0	0
	Hayır	16	100
14. Çocuk her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
15. Çocuk sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını soruyor	Evet	0	0
	Hayır	16	100
16. Çocuğun gözü ya kapıda ya pencerede	Evet	0	0
	Hayır	16	100

Tablo 43’de, Ö7 kodlu öğrencinin *Duygusal Gelişim Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde, %100 oranında okula geldiğinde hasta olduğunu ya da karnının ağrıdığını söylememiş, istediği olmadığında öfke nöbeti geçirmemiş, eğitmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiştir. %100 oranında ayrılık kaygısı yaşamamış ebeveyninden ayrıldıktan sonra ağlamamış, yalnız oynamak yerine arkadaşları ile oynamayı tercih etmiş, sınıf kurallarına uymuş ve asi davranışlar sergilememiştir. %6 oranında istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vurduğu %94 oranında vurmadığı gözlenmiştir. %100 oranında arkadaşlarını ısırمامış, kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırمامış ya da vurمامış, kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağırمامış, her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye sormamış, her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye sormamış, sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını sormamış, gözü ya kapıda ya pencere de olmamıştır. Ö7 kodlu öğrencinin duygusal gelişim becerileri konusunda genel olarak başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Bu bölümde; Ö8 kodlu sığınmacı çocuğun, ÇABAÇAM’da eğitim gördüğü süreç boyunca, değişen ve gelişen sınıf içi iletişim becerileri, sosyal becerileri, akademik becerileri, öz bakım becerileri ve duygusal gelişim parametreleri izlenerek aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Tablo 44’de Ö8 kodlu çocuğun sınıf içi iletişim becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 44
 Ö8 Kodlu Öğrencinin 'Sınıf İçi İletişim Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Sınıf İçi İletişim	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışıyor	Evet	14	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk akranlarıyla iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
3. Çocuk öğretmeniyle iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
4. Çocuk aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kuruyor	Evet	14	100
	Hayır	0	0

Tablo 44'de, Ö8 kodlu öğrencinin *Sınıf İçi İletişim Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde, Ö8 %100 oranında sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışmış, akranları ile iletişim kurarken dil sorunu yaşamamış, öğretmeni ile iletişim kurarken dil sorunu yaşamamış, aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla sık iletişim kurmaya çalışmıştır. Ö8 kodlu öğrenci sınıf içi iletişim konusunda zorluk çekmese de daha çok aynı dili konuştuğu arkadaşları tercih etmiştir. Tablo 45'de Ö8 kodlu çocuğun sosyal becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir.

Tablo 45
Ö8 Kodlu Öğrencinin 'Sosyal Beceriler' Tutumlarının Dağılımı

Sosyal Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. İşbirlikçi katılım gösteriyor	Evet	14	100
	Hayır	0	0
2. Sınıf kurallarına uyuyor	Evet	14	100
	Hayır	0	0
3. Bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabiliyor	Evet	12	86
	Hayır	2	14
4. Sorumluluğunu yerine getiriyor	Evet	14	100
	Hayır	0	0
5. Sorunlarını çözebiliyor	Evet	9	64
	Hayır	5	36
6. Çocuk kendine güveniyor	Evet	11	79
	Hayır	3	21
7. Çocuk paylaşmayı tercih ediyor	Evet	12	86
	Hayır	2	14
8. Dürtülerini kontrol edebiliyor (Vurma vs)	Evet	13	93
	Hayır	1	7
9. Herhangi bir duruma sessizce odaklanabiliyor.	Evet	14	100
	Hayır	0	0
10. Ebeveyninden rahatlıkla ayrılıyor	Evet	14	100
	Hayır	0	0

Tablo 45'de, Ö8 kodlu öğrencinin *Sosyal Becerilerinin* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde; %100 oranında işbirlikçi katılım gösterdiği, sınıf kurallarına uyduğu ve sorumluluklarını yerine getirdiği gözlemlenmiştir. %86 oranında bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklamaya çalışmış %14 oranında duygularını ifade edememiştir. %64 oranında sorunlarını çözmüş %36 oranında çözememiştir. %79 oranında kendine güvenmiş %21 oranında güvensizlik göstermiştir. %86 oranında paylaşmayı tercih ederken %14 oranında

paylaşmak istememiştir. %93 oranında dürtülerini kontrol edebilmiş %7 oranında sorun yaşamıştır. %100 oranında bir duruma sessizce odaklanabilmiş ve ebeveyninden rahatlıkla ayrılabilmiştir. Ö8 kodlu çocuğun sorunlarını çözmede, kendine güvenmekte ve paylaşmakta zorluk çektiği görülmektedir. Tablo 46’da Ö8 kodlu çocuğun akademik becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 46
Ö8 Kodlu Öğrencinin ‘Akademik Beceriler’ Tutumlarının Dağılımı

Akademik Beceriler	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk etkinliklere aktif olarak katılıyor	Evet	14	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk gerektiğinde bağımsız olarak çalışabiliyor	Evet	14	100
	Hayır	0	0
3. Çocuk ihtiyaç duyduğunda eğitmeninden ve arkadaşlarından yardım istiyor	Evet	14	100
	Hayır	0	0
4. Çocuk eğitmeninin verdiği yönergelere uyuyor	Evet	14	100
	Hayır	0	0

Tablo 46’da, Ö8 kodlu öğrencinin Akademik Becerilerinin dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde %100 oranında etkinliklere aktif olarak katıldığı, gerektiğinde bağımsız olarak çalıştığı, ihtiyaç duyduğunda eğitmeninden ve arkadaşlarından yardım istediği, eğitmeninin verdiği yönergelere uyduğu gözlemlenmiştir. Ö8 kodlu öğrenci akademik beceriler konusunda %100 başarı göstermiştir. Tablo 47’de Ö8 kodlu çocuğun öz bakım becerileri tutumlarının dağılımı verilmiştir:

Tablo 47
Ö8 Kodlu Öğrencinin 'Öz bakım Becerileri' Tutumlarının Dağılımı

Öz Bakım Becerileri	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk kendi kendine yemek yiyebilir	Evet	14	100
	Hayır	0	0
2. Çocuk tuvalet gereksinimini kendisi karşılayabilir	Evet	14	100
	Hayır	0	0
3. Düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabilir	Evet	14	100
	Hayır	0	0
4. Çocuk ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilir	Evet	14	100
	Hayır	0	0

Tablo 47'de, Ö8 kodlu öğrencinin *Öz Bakım Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde %100 oranında kendi kendine yemek yiyebildiği, tuvalet gereksinimini karşılayabildiği, düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız çıkarabildiği, ellerini kendisinin ve yardımsız yıkayabildiği görülmektedir. Ö8 kodlu öğrenci öz bakım becerileri konusunda %100 başarı göstermiştir. Tablo 48'de Ö8 kodlu çocuğun duygusal değişim tutumlarının dağılımı verilmiştir.

Tablo 48
Ö8 Kodlu Öğrencinin 'Duygusal Değişim' Tutumlarının Dağılımı

Duygusal Değişim	Cevap Dağılımı	Frekans	Yüzde
		(f)	(%)
1. Çocuk okula geldiğinde hasta olduğunu söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
2. Çocuk okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylüyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
3. Çocuğun istediği olmadığında öfke nöbeti geçiriyor.	Evet	0	0
	Hayır	14	100
4. Öğretmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiyor, karşı koyuyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
5. Çocuk ayrılık kaygısı yaşıyor ebeveyninden ayrılmıyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
6. Ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam ediyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
7. Çocuk arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ediyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
8. Çocuk sınıf kurallarına uymakta zorluk çekiyor, asi davranışlar sergileyebiliyor.	Evet	0	0
	Hayır	14	100
9. Çocuk istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vuruyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
10. Çocuk sık sık arkadaşlarını ısırıyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
11. Çocuk kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağıyor ya da vuruyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
12. Çocuk kendisi ile iletişim kurmak isteyen öğretmene bağıyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
13. Çocuk her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
14. Çocuk her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye soruyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
15. Çocuk sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını soruyor	Evet	0	0
	Hayır	14	100
16. Çocuğun gözü ya kapıda ya pencerede	Evet	0	0
	Hayır	14	100

Tablo 48’de, Ö8 kodlu öğrencinin *Duygusal Gelişim Becerileri* dağılımı verilmiştir. Veriler incelendiğinde, %100 oranında okula geldiğinde hasta olduğunu ya da karnının ağrıdığını söylemediği, istediği olmadığında öfke nöbeti geçirmediği, eğitmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullendiği, ebeveynden rahatlıkla ayrıldığı ve ayrılırken ağlamadığı, arkadaşları ile oynamayı tercih ettiği, sınıf kurallarına uymakta zorluk çekmediği, asi davranışlar sergilemediği görülmektedir. %100 oranında istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vurmadığı, arkadaşlarını ısırmadığı, kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırmadığı ve vurmadığı, kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağırmadığı, her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye sormadığı, her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye sormadığı, sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını sormadığı, gözünün ya kapıda ya pencere de olmadığı görülmektedir. Ö8 kodlu öğrencinin duygusal gelişim becerileri konusunda okula uyumunu etkileyecek bir bulguya rastlanmamıştır.

Bölüm V

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum süreçleri derinlemesine incelenmiş dolayısı ile araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmış ve nitel bulgulara erişilmiştir. Bu bölümde ebeveyn görüşleri, öğretmen görüşleri ve çocuk gözlemlerinden elde edilen sonuçların tartışmasına, sonuçlarına ve araştırmanın sonuçlarına göre geliştirilmiş önerilere yer verilmiştir.

Tartışma

Son yıllarda kitleler halinde ve uzun süreli yaşanan göçlerden biride, 15 Mart 2011’de başlayan Suriye’deki iç savaştır. Can güvenliği sebebi ile ülkelerini terk etmek ve kabul edildikleri ülkelere göç etmek zorunda kalan sığınmacılara izlediği "Açık Kapı" politikası ile Türkiye sınır kapılarını sonuna kadar açmıştır. Savaşın uzaması ve memleketini terk edip gelen sığınmacıların ülkelere geri dönememelerinden dolayı binlerce çocuk birbirinden farklı kademelerde okula gitmeye başlamıştır. Sığınmacı çocukların kimlerin refakatinde ve ne zaman geldiği konularından bağımsız olarak karşılanması gereken önemli ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçların başında da eğitim ihtiyacı gelmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum süreçlerini gözlemlemek, sürece ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerini almaktır.

Dünyanın çeşitli coğrafyalarında savaş ortamı maalesef ki yaşanmaktadır. Bu durum sadece savaşta cephede çatışanları değil belki de en çok sivilleri etkilemektedir. Sivillerin içinde ise şüphesiz çocuklar bu çatışma ve şiddet ortamından en acı şekilde payını alan kesimdir. Savaşa direk olarak maruz kalmayan çocuklar bile bazen medya aracılığı, bazen kabul gördükleri ülkelerdeki nefret dolu tutumlar sebebi ile bir şekilde savaşa maruz bırakılmaktadırlar. Çocuk ölümlerinin nedenlerine bakıldığında savaşın doğrudan etkisinin yanı sıra dolaylı etkilerinden de kaynaklandığı görülmektedir.

Araştırma grubuna katılan 4 sığınmacı çocuğun ise doğrudan silaha maruz kalmasalar ve cephede savaşmasalar da dolaylı olarak savaş korkusunu ve ailelerinin kaygılarını hissedebilecekleri, beslenme, öz bakım, ekonomik zorlukların, barınma ve sağlık sorunlarının savaşın dolaylı etkilerinden olabileceği ve çocukların okula uyum süreçlerini etkileyebileceği göz önünde bulundurulmuştur.

Erken çocukluk döneminde sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum sürecini gözlemek, eğitmen ve ebeveyn görüşlerini tespit etmek amacıyla yürütülen bu araştırmada ulaşılan sonuçlar aşağıda tartışılarak sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına öneriler, sırasıyla ebeveynler, eğitmenler ve gözlemler şeklinde ortaya konmuştur.

Sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum süreçleri ile ilgili ebeveyn görüşlerine ilişkin tartışma. Ebeveynler ile yapılan görüşmelerde okula uyumu etkileyen birinci ve en önemli faktör çocukların Türkçeyi bilmemesi yani "Dil Sorunu" dur. İlgili literatürde benzer bulgulara rastlanmıştır. Beter (2005) yaptığı araştırmanın sonucunda, sığınmacı çocukların ülkelerinden çıkış, Türkiye'ye giriş ve Türkiye'de kalış aşamalarında birçok sorunla karşılaştıklarını ortaya koymuş ve özellikle de Türkiye'de kalış aşamasında en çok yaşanan problemin dil sorunu olduğunu tespit etmiştir. Erol Emiroğlu (2018) ise araştırmasında iki okulu karşılaştırmış her iki okulda da ortak görünen sorunlar arasında dil sorununu da tespit etmiştir. Ercan (2018), 16 sekizinci sınıf öğrencisi, 14 öğretmen ve çocukları okula devam eden 16 ailenin katıldığı araştırmada sığınmacı çocukların eğitim süreçlerinde karşılaştıkları en önemli sorununun dil problemi olduğunu ortaya koymuştur. Yiğit (2015) ise 2014-2015 eğitim öğretim yılında Kırşehir ve Nevşehir illerinde 27 sığınmacı öğrenci ve bu okullarda görev yapan 28 öğretmen ve 9 okul yöneticisiyle yaptığı araştırmada tespit edilen birçok sorun yanında dil sorunu da yer almaktadır.

Korkut (2018) ise 7-18 yaş aralığındaki 409 sığınmacı çocukla gerçekleştirdiği araştırmada çocukların karşılaştıkları sorunların başında dil sorununu tespit etmiştir. Bu

araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde ise ebeveynlerin en büyük endişelerinden biri çocuklarının Türkçeyi bilmemeleri, dolayısı ile temel ihtiyaçlarını öğretmenlerine aktaramama ve arkadaşları ile ilişki kuramama endişeleridir.

Araştırmanın ebeveyn görüşlerinden yola çıkarak ortaya konan ikinci bulgusu ise, öğretmenin adil olması ve çocukları Türk ya da sığınmacı olarak ayırmamasının okula uyumu olumlu yönde etkilediğidir. Şeker ve Aslan (2015), Mercan-Uzun ve Bütün (2016) yaptıkları araştırmalarda sığınmacı çocukların eğitiminde karşılaşılan sorunları ele almış ve öğrencilerin önyargı ve ayrımcılığın olmadığı sınıflar ve öğretmenler ile öğrenmeye daha açık olduklarını tespit etmiştir. Çocukların okula uyumlarını etkileyen en önemli faktörlerden biri olarak öğretmenlerin öğrencilere adil davranması karşımıza çıkmıştır.

Bu araştırma sonucunda ebeveyn görüşlerinden yola çıkarak ortaya konan üçüncü bulgu ise, sığınmacı çocukların anaokuluna gitmelerinin onların ilk öğretime uyumunu kolaylaştıracağıdır. Araştırma da Ekim ayında ebeveynler ile yapılan ön görüşmelerde çok çeşitli endişeler tespit edilse de araştırma sonunda Mayıs ayında ki son görüşmelerde, çocukların okul öncesi eğitim almalarının onlara sosyalleşme, dil gelişimi, özgüven kazandıkları gözlemlenmiştir. Dolayısı ile en büyük mücadeleyi henüz çok daha küçükken okul öncesi eğitim alırken veren çocukların ilk öğretime başladıklarında birçok sorunu geride bırakacakları tespit edilmiştir. Uzun (2015) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitimi alan 60-69 aylık çocukların okula hazır bulunuşluk düzeylerinin artırılması ve okula uyumlarının geliştirilmesi için "Okula Hazırız" isimli eğitim programının etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Uygulanan programın deney grubunda yer alan çocukların ilkokula hazır bulunuşluk ve okula uyum düzeylerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitim sadece çocukları değil aynı zamanda aileyi de okul ve öğretmenle nasıl iletişime geçeceği konusunda ve ilk öğretim için hazırlar. Yeşil'in (2008) 1. sınıf öğretmenleri ile yaptığı araştırmada okul öncesi eğitim alan öğrencilerin okula uyumları incelendiğinde, okul öncesi

eğitim almamış olan öğrencilere göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca, Sarıtaş ve arkadaşları (2016) yaptıkları araştırmada sığınmacı çocuklara ana sınıfı eğitimi verilmesinin önemine vurgu yapmıştır.

Araştırma sonucunda ebeveyn görüşlerinden yola çıkararak ortaya konan okula uyumu etkileyen dördüncü bulguda maddi güçlüklerdir. Çocuğun eğitim haklarından yararlanabilmesi ve hakkı olan eğitimi alabilmesi koşullarından biride ekonomik açıdan erişebilirliktir. Maddi sorunlar yaşayan aileler çocuklarının eğitim süreci ile ilgilenememekte, iş bulamamakta, az ücret alma, okul ihtiyaı karşılanması gereken çok ocuk olması gibi sorunlar okula uyumu etkilemektedir. Human Right Watch (2015) sığınmacı çocukların okula gitmelerinin önünde saptanmış en önemli engellerden birini ekonomik nedenler olarak açıklamıştır. Çünkü maddi olanaksızlıklar yüzünden aileler okul gereçleri, kayıt ücretleri, ulaşım vb. giderleri karşılayamamakta ve birçok aile geçinebilmek için çocuklarını okula göndermek yerine onların getirdiği gelir ile geçinmek zorundadır.

Bu araştırmada ebeveyn görüşlerinden yola çıkararak ortaya konan okula uyumu etkileyen beşinci bulgu ise akran tutumudur. ocuk akranları tarafından dışlanabilir, şiddet görebilir, oyunlara kabul edilmeyebilir. Etkinliklere katılamayan, arkadaşları ile mutlu zaman geçirip oynayamayan çocuklar ise okula uyum konusunda sorun yaşayabilir. Henricsson ve Rydell (2006), Powers ve Bierman (2013) tarafından yapılan araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılmış ve akran ilişkilerinin önemi ortaya konmuştur. Human Right Watch (2015) yaptığı araştırmada bazı sığınmacı ailelerin çocuklarının okullarda akran zorbalığına uğramasından, sınıf arkadaşları ile sorunlar yaşamalarından endişe etmeleri sebebi ile çocuklarını okullara gndermediklerini tespit etmiştir.

Bu araştırmada ebeveyn görüşlerinden yola çıkararak ortaya konan altıncı bulgu ise öz bakım becerilerinin okula uyuma etkisidir. Sığınmacı ocukların gerek maddi olanaksızlıklar, evsizlik, ya da temizlik alışkanlıklarından dolayı dışlanabileceği ve öz bakım becerileri

gelişmemiş çocukların annelerinden ayrılma ve okula uyum konusunda zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Mercan-Uzun ve Bütün (2016) yaptıkları araştırmada benzer bir sonuç elde etmiş ve sığınmacı çocukların temizlik ve hijyen açısından dışlanabileceği bulgusuna ulaşmıştır.

Bu araştırmada ebeveyn görüşlerinden yola çıkarak ortaya konan yedinci bulgu ise çocukların okula devamsızlık yapmaları olmuştur. Ailelerin uzun saatler çalışması, ulaşım, hastalıklar ve bu araştırmada yer alan bir öğrencinin babasının köyde iş bulması sonucu ailenin taşınması ile okulun son aylarında devamsızlık yapmak zorunda kalmıştır. Annesi hamile olan bir öğrenci evde kardeşlerinin olması annesinin hamileliği sebebi ile sık sık devamsızlık yapmış dolayısı ile okula uyum sürecinde zorluklar yaşamıştır. Sarıtaş vd., (2016) öğrencilerin başka sıkıntılarının yanında devamsızlık gibi sorunlarında olduğunu tespit etmiştir.

Sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum süreçleri ile ilgili öğretmen görüşlerine ilişkin tartışma. Bu araştırmada öğretmen görüşlerinden yola çıkarak ortaya çıkan bulgulardan birincisi öğretmenlerin sığınmacı çocuklara ders verebilmek için özel bir eğitim almamış olmalarıdır. Öğretmenler ana dili Türkçe olmayan birine ders ve nasıl eğitim vereceklerini bilmediklerini dile getirmişlerdir. Yiğit (2015) yaptığı araştırmada, öğretmenlerin sığınmacı çocuklara eğitim vermek için destek almadıklarından, öğrencilerle olan dil farklılığından ve çok kültürlü sınıflara yönelik tecrübelerinin olmamasından dolayı zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Bu araştırmada öğretmen görüşlerinden yola çıkarak ortaya konan bulgulardan ikincisi sığınmacı çocukların okula uyumunu etkileyen en önemli faktörün dil sorunu olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen ve çocukların sağlıklı bir şekilde iletişim kurabilmeleri çocukların etkinlikleri anlayabilmeleri, onların hem dersleri hem de okulu sevmelerini aynı zamanda okula uyumu etkileyeceği vurgulanmıştır. Erol-Emiroğlu (2018) Suriyeli sığınmacı çocuklara farklı eğitim veren iki okulda yaptığı araştırmada farklı bulgulara rastlansa da her iki okulda da ortak olarak tespit edilen sorunlardan birisi ise dil sorunu olmuştur.

Bu araştırma da eğitimden görüşlerinden yola çıkarak elde edilen bulgulardan üçüncüsü erken çocukluk döneminde çocukların Türkçeyi daha çabuk öğrenebilecekleri yönünde olmuştur. Kirmayer ve arkadaşarı (2011) göçmen ve mültecilerin ortak ruh sağlığı sorunlarını inceledikleri araştırmada en büyük zorluk olarak dil ve kültürel farklılıklar nedeni ile iletişim zorlukları olduğunu tespit etmiştir. Mülteci çocukların yaşadıkları en büyük stres kaynağı hiç bilmedikleri bir dilde eğitim almak zorunda olmalarıdır. Dil öğrenme konusunda çocuklar yetişkinlere oranla daha başarılıdır, dolayısı ile yaş ne kadar küçülürse çocuğun üzerindeki stres o kadar az olacaktır.

Bu araştırmada eğitimden görüşlerinden yola çıkarak ortaya çıkan bulgulardan dördüncüsü tercüman kullanılmasıdır. Bütün bir ders tercüman kullanılsa bile en azından ödevlerin ya da anlatılacak dersin özeti, öğrenciden istenecek materyalin vb. çocuğun diline çevrilmesinin, ailenin de bilgileneğine, çocuğuna destek verebilmesine ve okula uyumu kolaylaştıracağı sonucuna ulaşılmıştır. Abohalaka (2018) yaptığı araştırmada tercümana ulaşabileceğini bilmeyen sığınmacıların ailelerin akrabalarından birini ya da çocuklarını tercüman olarak kullanmayı tercih ettiğini belirtmiştir ve ulaştığı bulgular araştırmayı destekler niteliktedir.

Bu araştırmada eğitimden görüşlerinden yola çıkarak ortaya çıkan bulgulardan beşincisi sığınmacı ve Türk asıllı çocukların aynı müfredatı kullanmasının okula uyumu ve öğrenmeyi kolaylaştıracağıdır. Sığınmacı çocukların kendi dillerinde ve kendi müfredatlarını kullanmalarının hem dil öğrenimini hem de okula ve arkadaşlarına uyum süreceğini uzatacağı sonucuna ulaşılmıştır. Yiğit (2015) ise yaptığı araştırmada bu araştırmada çıkan bulguların aksine sığınmacı öğrencilere yönelik ayrı bir müfredat ve eğitim uygulaması olması hatta ayrı bir okulda eğitim almaları gerektiği saptamıştır.

Bu araştırmada eğitimden görüşlerinden yola çıkarak ortaya çıkan bulgulardan altıncısı sığınmacı çocukların derse katılımını arttırmak ve okulu sevdirmek açısından öğrenmeyi

eğlenceli kılmanın, grup ve kaynaştırıcı etkinliklerin okula uyumu arttıracacağı belirlenmiştir. Yazılı metne daha az dayalı, etkileşimli dersler, dokunarak hissederek öğrenme, oyun temelli öğrenme ve görsel materyaller öğrenmeyi etkili ve eğlenceli kılacaktır. Kazina (2019) yaptığı araştırmada derslerin eğlendirici ve ödüllendirici olması gerektiği ve diğer stratejilerin yanında grup çalışmalarının da önemini vurgulayarak, araştırmamızı destekler nitelikte bulgulara ulaşmıştır.

Bu araştırmada öğretmen görüşlerinden yola çıkarak ortaya çıkan bulgulardan yedincisi sığınmacı ailelerin etkin katılımını sağlamanın çocukların okula uyumunu kolaylaştıracağıdır. Elbette ebeveynler çocukların ilk öğretmenleridir ve çocukları okula başladıklarında artık bu görevi öğretmenlere devretmek yerine, okul aile iş birliği içinde çocuklarını büyütmeyle devam etmelidirler. Öğretmenler başarılı bir eğitim planlamak istiyorlarsa sadece annenin katılımı değil babanın da etkin katılımını sağlamalıdır. Hekmat, vd. (2019) yaptıkları araştırmada okul liderlerinin, ebeveynlerin aile katılımını ve özellikle aile gönüllüğünün zorunlu olması için çalışmalar yapmaları gerektiğini tespit etmiştir. Tezel-Şahin ve Özbey'e (2009) göre, aile katılımı denilince öncelikle anne-baba yada aile kavramının kullanıldığını, fakat ülkemizde aile katılımının anne katılımı anlamına geldiğini tespit etmiştir. Ulaşılan bulgular yapılan bu araştırmayı destekler niteliktedir.

Bu araştırmada öğretmen görüşlerinden yola çıkarak ortaya çıkan bulgulardan sekizincisi ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumunun çocuğun okula uyumunu etkileyeceği yönündedir. Grusec ve Davidov (2007), yaptıkları araştırmanın sonucunda bir annenin eğer isterse gazetelerden, dergilerden, kitaplardan, aile büyüklerinden, uzman kişilerden, arkadaşlarından çeşitli bilgiler edinebileceği, doğru bir şekilde edinilen bilginin ise ailenin tutumlarını olumlu yönde etkileyeceğini ifade etmiştir. Özellikle sığınmacı ailelerin eğitime ve çocuğa bakış açısı, annelerin eğitim durumu çocuklarının hem akademik başarısında hem de okula uyumlarında etkilidir.

Sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum süreçleri ile ilgili çocuk gözlemlerine ilişkin tartışma. Araştırma sonucunda çocuk gözlemlerinden yola çıkarak Sınıf İçi İletişim bölümünde ortaya çıkan bulgulardan en önemlisinin dil sorunu olduğu gözlemlenmiştir. Sığınmacı çocukların genel olarak sınıf içerisinde bir şekilde kendilerini ifade etmeye çalıştıkları sadece Ö4 kodlu öğrencinin kendisini ifade etmede uzun süre zorlandığı tespit edilmiştir. Akranları ve eğitmeni ile iletişim kurarken Ö1 ve Ö4 kodlu öğrencinin arkadaşlarına göre daha fazla dil sorunu yaşadığı ve Ö1 ve Ö2 kodlu öğrencinin aynı dili konuşan arkadaşlarıyla daha sık iletişim kurduğu tespit edilmiştir. Çocukların sınıf içi iletişim becerileri dağılımına bakıldığında %25 ve üstü değerler baz alınarak bu sonuçlara ulaşılmıştır.

Sosyal Beceriler tutumlarının dağılımı incelendiğinde, genel olarak çocukların işbirlikçi katılım gösterdikleri ve kendilerine güvendikleri ortaya çıkmıştır. Ö4 kodlu öğrencinin işbirlikçi katılım göstermede, sınıf kurallarına uymada, bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklamada, sorumluluklarını yerine getirmekte, sorunlarını çözebilmekte, paylaşım, dürtülerini kontrol etme ve herhangi bir duruma sessizce odaklanma konusunda zorlandığı gözlemlenmiştir. Ö6 kodlu öğrenci ebeveynden ayrılmada zorlanırken, Ö8 kodlu öğrencinin sorunlarını kendi başına uzun bir süre çözemediği görülmektedir. Çocukların sosyal becerileri dağılımına bakıldığında %25 ve üstü değerler baz alınarak bu sonuçlara ulaşılmıştır.

Akademik Beceriler tutumlarının dağılımı incelendiğinde, genel olarak bütün çocukların başarı gösterdikleri tespit edilirken, Ö1 kodlu öğrencinin etkinliklere aktif olarak katılmakta, gerektiğinde bağımsız olarak çalışmakta, ihtiyaç duyduğunda eğitmeninden ve arkadaşlarından yardım istemede zorluklar yaşadığı tespit edilmiştir. Ö4 kodlu öğrencinin ise ihtiyaç duyduğunda eğitmeninden ve arkadaşlarından yardım istemede ve eğitmeninin verdiği yönergelere uymakta genel olarak zorlandığı gözlemlenmiştir. Çocukların akademik becerileri dağılımına bakıldığında %25 ve üstü değerler baz alınarak bu sonuçlara ulaşılmıştır.

Öz Bakım Becerileri tutumlarının dağılımı incelendiğinde, Ö1, Ö5, Ö8 kodlu çocukların %100 başarı gösterdikleri tespit edilirken, diğer çocuklarında başarılarının bu bölümde yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ö4 ve Ö6 kodlu öğrenciler sadece düğmesiz ve bağısız giysileri yardımsız giyip çıkarma konusunda zorluk yaşamıştır. Çocukların öz bakım dağılımına bakıldığında %25 ve üstü değerler baz alınarak bu sonuçlara ulaşılmıştır.

Duygusal Gelişim tutumlarının dağılımı incelendiğinde, Ö1 ve Ö4 kodlu çocukların ebeveynlerinden ayrılırken ayrılık kaygısı yaşadığı, ebeveyni ayrıldıktan bir süre sonra daha ağlamasının devam ettiği, arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ettiği gözlemlenmiştir. Ö4 kodlu öğrencinin, istediği olmadığında öfke nöbeti geçirdiği, etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmediği, sınıf kurallarına uymakta zorluk çektiği ve asi davranışlar sergilediği, istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vurduğu, kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırdığı, kendisi ile iletişim kurmak isteyen eğitmenine bağırdığı, gözünün ya kapıda ya pencerede olduğu gözlemlenmiştir. Ö6 kodlu öğrencinin ise, her kapı açılışında “Annem mi geldi?”, her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı, sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını sorduğu, gözünün ya kapıda ya pencerede olduğu gözlemlenmiştir. Çocukların duygusal gelişim tutumlarının dağılımına bakıldığında %25 ve üstü değerler baz alınarak bu sonuçlara ulaşılmıştır.

Çocuklar okul öncesi eğitimine başladığı zaman anne ve babasına karşı hissettiği bağlılık aynı şekilde devam ettiği için kendilerini güvende ve mutlu hissettikleri ev ortamından ayrılıp daha önce hiç bilmedikleri bir ortam ve kişilerin arasında sorunlar yaşayabilmektedir. Böyle bir durumda alışma sürecinde yaşanacak olan uyum sorunları zamanla azalıp yerini bir ahenge bırakması gerekmektedir. Ayrılık kaygısı beklenenden uzun sürer, içinde şiddet barındırır ve gelişimsel olarak etkisini gösteriyor ya da sınıf ortamında düzeni bozuyorsa bir ruhsal bozukluktan endişe etmek gerektiği kabul edilmektedir (Akış, 2108). Sığınmacı çocukların yaşadıkları en büyük sorunun dil sorunu olarak tespit edilmiştir. Araştırmamıza

katılan 4 sığınmacı ve 4 Türk asıllı çocuğun genel olarak okula uyum süreçlerinde büyük bir fark görülmemiştir. “Mülteci çocukların kişisel beklentileri de diğer çocukların beklentilerine benzer ve genel olarak evrensel ihtiyaçlardır.” (Pinson ve Arnot, 2010). Çalışmada elde edilen bulgular ile alanyazında tespit edilen sonuçların uyumlu olduğu görülmüştür.

Ailelerin çocuklarını yetiştirme tarzlarının onların okula uyum süreçlerini etkilediği görülmektedir. Okullarda verilen eğitim ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun, aileler verilen bu eğitimi desteklemediği sürece çocuk üzerinde hiçbir etkisi olmayacaktır (İlhan-Ildız, 2018). Araştırmada ruhsal olarak sağlıklı olan ebeveynlerin sağlıklı çocuklar yetiştirme de daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Sadece bir çocuğun çok uzun süreli ve birçok konuda sıkıntı yaşadığı gözlemlenmiştir. Uyum sorunu yaşayan çocuğun sığınmacı oldukları, 3 kardeş oldukları, annenin hamile olduğu, babanın uzun saatler çalıştığı, annenin kültürleri gereği dışarıda sosyalleşemediği ve çocuklara uyguladığı disiplin konusunda vurmaya tercih ettiği görülmüştür. Dolayısı ile çocuğun ailenin çocuk yetiştirme tarzından kaynaklanan sorunlar yaşadığı, okula ve arkadaşlarına uyum sürecinde etkisini gösterdiği gözlemlenmektedir. Kazdin (2015)'e göre çocuklar arkadaşlarını ailelerinin kendilerini disipline ettikleri şekilde disipline etmeye çalışıyor. Örneğin, ailesinin bağırarak bir şeyler öğretmeye çalıştığı çocuk arkadaşları ile iletişim kurarken bağırılmayı tercih ederken, yaptıkları yanlış davranışlar karşısında kendisine vurulan çocuklar ise arkadaşlarının davranışlarını değiştirmek için vurmaya tercih ediyor.

Araştırmanın sonucuna göre okula uyumu etkileyen önemli faktörlerden bir tanesinin de anneden ayrılma kaygısı olduğu tespit edilmiştir. Durak (2011)'a göre çocuk sınıfa uyum sağlamaya çalışırken beş aşamadan geçer. İlk olarak, tanışma aşamasından geçen çocuk, ikinci aşamada annesi ile birlikte sınıf ortamını gözlemler. Üçüncü aşama ise anneden ayrılma aşamasıdır ve her çocuk için farklılık gösterir. Bu araştırma kapsamında da sıklıkla karşımıza çıkan üçüncü aşamada bazı çocuklar anneden çabucak ayrılır ve okula uyumları çok kolay olur. Bazıları ise anneden çabuk ayrılamaz ya da ayrılrsa da bu durum onlar için büyük bir ıstıraba

dönüşebilir. Dördüncü aşama uyum aşaması ve beşinci aşama ise dahil olma aşamasıdır. Yapılan bu araştırmada hem sığınmacı hem de Türk asıllı çocuklarda aynı kaygının az ya da çok ama sıklıkla yaşandığı gözlemlenmiştir.

Sonuçlar

Bu kısımda araştırmada elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar sunulmuştur. Sırasıyla ebeveynler, öğretmenler ve gözlemlerden elde edilen bulgular tartışılmıştır.

Ebeveyn görüşlerinden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar. Sonuçlar şunlardır:

- Ebeveynlerin gözünde sığınmacı çocukların okula uyumunu etkileyen en önemli faktörün dil sorunu yani çocukların Türkçeyi bilmemeleri olmuştur ve ebeveynler çocuklarının Türkçeyi en iyi okulda öğreneceği konusunda hemfikirlerdir. Çocuğun anaokuluna giderek dili öğrenmesi ile iletişim, sosyalleşme, ilk öğretime hazırlık gibi konularda tecrübe kazanılacağı belirlenmiştir.
- Ebeveynler ile yapılan görüşmelerde öğretmenlerin sığınmacı çocuklar ile Türk çocuklar arasında ayrımcılık yapmasının yani adil olunmamasının okula uyumu olumsuz yönde etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler ile yapılan görüşmeler sonucunda çocuğa iyi davranılması ve Arap'tır- Türk'tür şeklinde ayırım yapılmamasının okula uyumunu kolaylaştıracağı tespit edilmiştir.
- Çocuğun okul öncesi eğitim almış olmasının onun ilk öğretime uyumunu kolaylaştıracağı belirlenmiştir. Ebeveynler ile yapılan son görüşmeler sonucu çocukların yıl sonunda sosyalleştiklerini, ailede verilemeyen kazanımların sağlandığını, okul becerileri kazandıkları, dil gelişimi gösterdikleri, özgüven gibi konularda başarı sağlandığı görülmüştür.
- Ebeveynlerin gözünde sığınmacı çocukların okula uyumunu etkileyen önemli faktörlerden birinin de maddi güçlükler olduğu tespit edilmiştir. Yabancı olmalarından kaynaklı iş bulamama, ya da az ücret karşılığı çalışıyor olma, ailede birden fazla çocuk

olması sebebi ile ebeveynlerin çocuklarını okutma kaygısının onların okula uyumunu olumsuz etkilediği belirlenmiştir.

- Ebeveynlerin gözünde sığınmacı çocukların okula uyumunu etkileyen bir diğer faktörün ise akran tutumu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Verilen cevaplar arasında çocuğunun akranları tarafından şiddet görmesi ya da herhangi bir sebepten dolayı dışlanmasının çocukların okula uyumunu olumsuz etkileyeceği tespit edilmiştir.
- Öz bakım becerilerinin yetersiz olmasının çocukların anneden ayrılmasında zorlanacakları ve okula uyum sürecini olumsuz etkileyeceği belirlenmiştir.
- Ebeveynler ile yapılan görüşmeler sonucunda, devamsızlık yapan çocukların okula uyum konusunda zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir.

Eğitmen görüşlerinden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar. Sonuçlar şunlardır:

- Sığınmacı çocuklara eğitim verebilmek için özel bir eğitim almanın gerekliliği vurgulanmıştır.
- Eğitimden yola çıkarak sığınmacı öğrencilerin okula uyumunu etkileyen en önemli faktörün dil sorunu olduğu belirlenmiştir. Sağlıklı bir şekilde iletişim kurmanın ve yapılan etkinlikleri anlamının okula uyumu etkileyeceği tespit edilmiştir.
- Erken çocukluk döneminde olunmasının çocukların Türkçeyi daha çabuk öğrenecekleri ve ilk öğretime başarılı bir adım atacakları sonucuna ulaşılmıştır.
- Tercümanın olması en azından ödevlerin ya da istenenlerin çocuğun diline çevrilmesinin, ailenin de bilgilenebilmesine ve çocuğuna destek verebilmesine ve okula uyumu kolaylaştıracağı sonucuna ulaşılmıştır.
- Sığınmacı ve Türk çocukların aynı müfredatı kullanmasının okula uyumu ve öğrenmeyi kolaylaştıracağı tespit edilmiştir. Sığınmacı çocukların kendi dillerinde ve kendi müfredatlarını kullanmalarının hem dil öğrenimini hem de okula ve arkadaşlarına uyum sürecini uzatacağı sonucuna ulaşılmıştır.

- Sığınmacı çocukların derse katılımını arttırmak ve okulu sevdirmek açısından öğrenmeyi eğlenceli kılmamanın okula uyumu arttıracığı belirlenmiştir.
- Sığınmacı ebeveynlerin etkin katılımını sağlamanın çocukların okula uyumunu kolaylaştıracağı tespit edilmiştir.
- Ailenin çocuk yetiştirme tutumunun çocuğun okula uyumunu etkileyeceği sonucuna varılmıştır.

Çocuk gözlemlerinden elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar. Sonuçlar şunlardır:

Sınıf içi iletişim bölümünde en sık karşılaşılan sonuçlar. Bu bölümde çocukların Sınıf İçi İletişim kısmında gözlenen davranışlarına yer verilmiştir.

Sınıf içi iletişim bölümünde yaklaşık otuz hafta boyunca gözlenen sığınmacı çocukların en çok kendilerini ifade etmekte zorlandıkları, akranları ve öğretmenleri ile iletişim kurarken dil sorunu yaşadıkları ve hem sığınmacı hem de Türk çocukların aynı dili konuşan arkadaşları ile daha sık iletişim kurdukları gözlemlenmiştir.

Sosyal beceriler bölümünde karşılaşılan sonuçlar. Bu bölümde çocukların sosyal beceriler kısmında gözlenen davranışlarına yer verilmiştir.

Sosyal beceriler bölümünde yaklaşık otuz hafta boyunca gözlenen sığınmacı çocukların işbirlikçi katılım gösterme, sınıf kurallarına uyma, bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklama, sorumluluklarını yerine getirme, paylaşma, kendisine güvenme, dürtülerini kontrol etme, bir duruma sessizce odaklanama konularında zorluklar yaşadıkları görülmüştür. Sosyal beceriler bölümünde hem sığınmacı hem de Türk çocukların sorunlarını çözemedikleri ve ebeveyninden ayrılmada zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir.

Akademik beceriler bölümünde karşılaşılan sonuçlar. Bu bölümde çocukların akademik becerilerine ilişkin gözlenen davranışlarına yer verilmiştir. Sığınmacı çocukların etkinliklere aktif olarak katılmadıkları, bağımsız olarak çalışmadıkları, ihtiyaç duyduğunda öğretmen ve arkadaşlarından yardım isteyemedikleri, öğretmenin verdiği yönergelere uymadıkları gözlemlenmiştir.

Öz bakım becerilerinde karşılaşılan sonuçlar. Bu bölümde çocukların öz bakım becerilerine ilişkin gözlenen davranışlarına yer verilmiştir. Hem sığınmacı hem de Türk çocukların genel olarak başarı sağladığı kısım öz bakım becerileri olmuştur. Burada hem Türk, hem sığınmacı çocukların başarısız olduğu tek konu düğmesiz ve bağımsız giysileri yardımsız giyip çıkarmak olmuştur.

Duygusal gelişim bölümünde karşılaşılan sonuçlar. Bu bölümde çocukların duygusal becerilerine ilişkin gözlenen davranışlarına yer verilmiştir. Sığınmacı çocukların genel olarak, istediği olmadığında öfke nöbeti geçirdiği, öğretmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmediği karşı koyduğu, arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ettiği, sınıf kurallarına uymakta zorluk çektiği ve asi davranışlar sergilediği, istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vurduğu, kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına ve iletişim kurmak isteyen öğretmenlerine bağırdığı gözlemlenmiştir. Hem Türk hem sığınmacı çocuklar ise, ebeveynden ayrılırken ayrılık kaygısı yaşamış, ebeveynden ayrıldıktan sonra bir süre daha ağlamış, her kapı çaldığında “Annem mi geldi?” sorusunu ve annesinin gelmesine ne kadar kaldığını sormuş, her etkinlik geçişini eve gitme zamanı sanmış, annesini görmek umudu ile kapı ya da pencereyi sık sık kontrol ettikleri tespit edilmiştir.

Öneriler

Bu bölümde araştırmada ortaya çıkan sonuçlara dayalı olarak getirilebilecek öneriler sunulmuştur. Sırasıyla öğretmenlere yönelik öneriler, politika belirleyicilere yönelik öneriler ve gelecekteki araştırmacılara yönelik öneriler verilmeye çalışılmıştır.

Eğitmenlere yönelik öneriler. neriler Şunlardır:

- Sığınmacı ğrencilerin okula devamını, eğitimlerini hayatlarının her aşamasında sürdürebilmeleri iÇin özellikle okul öncesi eğitimin eğlenceli kılınması henüz ilk öğretime geŐmeden çocukların dil sorununu ve uyum sürecini aŐmalarını sağlayacak müfredatlar hazırlanabilir.
- Türk ve sığınmacı çocukların kendi ülkelerine özgü yemeklerini, kıyafetlerini, kültürlerini arkadaşları ve öğretmenleri ile paylaŐabilecekleri belirli günler tertip edilebilir.
- Farklı kültürleri anlatan kitaplar okumak, değişik kültürlerden çocukların posterlerini sınıfa ve okula asmak, farklı kültürlerden çocukların resimlerini sulu yada pastel boyalarla boyama etkinlikleri yapılabilir. Farklılıklar yerine aynı olan özelliklere odaklanmak ve çocukların kültürlerine ait bir bayramı birlikte kutlamak yada ülkelerine özgü bir yemeği hep birlikte yemek gibi kaynaştırıcı teknikler uygulanabilir.
- Özellikle anne, baba ve öğretmenlerin çocukların yanlarında konuŐurken dikkatli olmaları gereklidir. Bu tarz konuŐmaların çocukların sınıf arkadaşlarına bakış aŐılarını değiştirdiği ve sığınmacı çocuklara karşı ön yargılı davranabilecekleri unutulmamalıdır.
- Sığınmacı ocukların Türk ocuklar ile yapacakları grup çalıŐmalarına katılımlarının teŐvik edilmesi, kendi aralarında gruplaŐmamalarına zen gösterilmesinin gerekliliği belirtilebilir.
- Öğretmenlerin ev ziyaretlerine katılmaları hem sığınmacı ebeveynlerin durumunu görme, çocuğun ihtiyaÇlarını tespit etme ve empati kurma aÇısından oldukÇa önemlidir. Aileyi tanıma aÇısından ev ziyaretlerinin gerekliliği belirtilebilir.

Politika belirleyicilere yönelik öneriler. neriler Şunlardır:

- Belediyeler ve STK'lar arasında iş birliği yapılarak TrkŐe kursları aŐılabilir.

- Araştırmanın çalışma grubunda çoğunlukla anneler yer almış ve araştırmaya sadece bir baba katılmıştır. Öğretmenlere yönelik, aile katılımını sağlama ve babaları da dahil etme konusunda eğitim programları hazırlanabilir.
- Ebeveynlere yönelik eğitimlerin verilmesinin önemi belirtilebilir. Dil eğitiminden başlayarak, sağlık, hijyen, psikolojik destek, kültürel uyum ve daha bir çok konu ilave edilebilir.
- Sığınmacı çocuklar ve ebeveynlere gönüllüler ya da devlet kurumları tarafından, Türkçe kurslarının verilmesi önerilebilir.
- Sığınmacı kız çocuklarının karma eğitim verilen okullara gitmelerinin aileleri tarafından engellenmek istenmesi, çocuk işçiliği gibi ve kültürel farklılıklardan kaynaklı sorunların yaşandığı gözlemlenmektedir. Bu nedenle Suriyeli ailelere, Türk eğitim mevzuatı ve çocuk hakları ve kültürel farklılıklar konusunda eğitici seminerler düzenlenebilir.
- Öğretmenlerin sığınmacı öğrencilere bakış açısının önemli olduğu unutulmamalı, onların çabalarının bir öğrenciyi sokağa itebileceği yada okuluna ve ülkemize uyumunu kolaylaştıracağı göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısı ile öğretmenlere çok kültürlü sınıflarda öğretmenlik yapabilmek için öğretmen eğitimleri hazırlanabilir. Öğretmen adayları sığınmacı çocukların eğitimine yönelik olarak hizmet öncesinde eğitilebilir.

Gelecekteki araştırmalara yönelik öneriler. Öneriler şunlardır:

- Araştırma kapsamında ÇABACAM'da en az bir dönem okul öncesi eğitimi almış sığınmacı ve Türk çocukların okula uyumları gözlem formları eşliğinde tespit edilmiş, araştırmaya ebeveyn ve eğitimci görüşleri de ilave edilmiştir. Benzer çalışmaların okul öncesi, ilk ve orta öğretiminde katılması aynı zamanda devlet anaokullarında da yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Sığınmacı çocukların okula uyumunu sağlamaya yönelik bir model önerisine ihtiyaç olduğu görölmektedir. Bu kapsamda sığınmacı çocukların okula uyumlarını kolaylaştıracak bir “okula uyum modeli” geliştirilebilir.
- Elde edilen sonuçları genelleştirmek amacı ile daha geniş bir çalışma grubu ile nicel ya da nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı çalışmalar yapılabilir.
- Benzer çalışmalar devlet okullarında belli bir süre görev yapmış öğretmenler ile de yapılabilir.

Kaynakça

- Abohalaka, R. (2018). *Determination of perceived language barriers in accessing healthcare services according to syrian refugees visiting two training and research hospital.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- AFAD, (2017). *Türkiye'deki suriyelilerin demografik görünümü, yaşam koşulları ve gelecek beklentilerine yönelik saha araştırması.*
[https://www.afad.gov.tr/upload/Node/24384/xfiles/17a-Turkiye deki Suriyelilerin Demografik Gorunumu Yasam Kosullari ve Gelecek Beklentilerine Yonelik Saha Arastirmasi 2017.pdf](https://www.afad.gov.tr/upload/Node/24384/xfiles/17a-Turkiye%20deki%20Suriyelilerin%20Demografik%20Gorunumu%20Yasam%20Kosullari%20ve%20Gelecek%20Beklentilerine%20Yonelik%20Saha%20Arastirmasi%202017.pdf) Erişim Tarihi: 25.01.2018
- Akar, H. (2017). *Eğitimde nitel araştırma desenleri.* A. Saban ve A.Ersoy. (ed.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akduman, G. (2010). *Türkiye'de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi.* G. U. Balat (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akış, G. (2018). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Okula Uyumlarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aydın, A. (2017). Zorunlu temel eğitim uygulaması ve çözüm bekleyen sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-6.
- Baş, M. ve Molu, B. (2017). Göç eden ailelerin sosyo-kültürel ve ekonomik değişiminin kadın ve çocuk yaşamına etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1680-1693.
- Beter, Ö (2005). *Türkiye'ye gelen sığınmacı çocukların sorunları ve bu çocuklara yönelik sosyal hizmetler.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi yayınlari.
- Bozbeyoğlu, E. (2015). Mülteciler ve insan hakları. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(1), 60-80.
- Cairns, R. B. (2013). The making of developmental psychology. P. B. Baltes, & K. W. Schaie (Ed.) *Life-span developmental psychology: Personality and socialization*. Elsevier Publication.
- Castles, S. ve Miller, M.J. 2003. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. Basingstoke: Palgrave-Macmillan.
- Charles, L. ve Denman, K. (2013). Syrian and Palestinian Syrian Refugees in Lebanon: The Plight of Women and Children. *Journal of International Women's Studies*, 14(5), 96-111.
- Cırık, İ. (2008). Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 27-40
- Çalışandemir, F. (2018). *Okul öncesi eğitime giriş*. S. Seven (ed.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çiçekli, B. (2013). *Açıklamalı göç ve iltica hukuku terimleri sözlüğü, uluslararası göç örgütü (IOM)*. No:18. İsviçre: Uluslararası Göç Örgütü.
- ÇOMÜ ÇABA ÇAM Fark Yarattı, "ÇOMÜ DERGİ", 50-53, Kış 2016.
- Durak, T. (2011). *Okul Öncesi Çocuk ve...* M. Ormanoğlu Uluğ ve G. Karadeniz (ed.). Nobel yayıncılık, s. 30-36.
- Doll, B., Murphy, P. ve Song, S. Y. (2003). Their relationship between children's self-reported recess problems and peer acceptance and friendships. *Journal of School Psychology*, 41, 113-130.
- Elibol, F. (2018). *Okul öncesi eğitime giriş*. S. Seven (ed.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Emin, M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi temel eğitim politikaları. *Analiz*, 153, 9.
- Ercan F. Z. (2018). *Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim durumları ve okul sosyal hizmeti*. Yayınlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Ergun, G. (2018). *Mültecilerin Kente Uyumunu Ölçmeye Yönelik Karaman İlinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Erol Emiroğlu, S. (2018), *Suriyeli sığınmacı çocukların eğitimi ve sorunları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Erwin, P. (2000). *Çocuklukta ve ergenlikte arkadaşlık* (Çev. Osman Akınhay). İstanbul: Alfa Kitabevi.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2010). *Geçici Koruma*. www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_409_546_55. Erişim Tarihi: 29.02.2017
- Grusec, J.E. ve Davidov, M. (2007). Socialization in the family: the roles of parents. J.E. Grusec. & P.D. Hastings (Ed). *Handbook of Socialization: Theory and Research* (ss.284- 309). New York: The Guilford Press.
- Gülay, H. (2010). *Okul öncesi dönemde akran ilişkileri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Gülay, H. (2011). 5-6 Yaş grubu çocuklarda okula uyum ve akran ilişkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (36), 1-10.
- Güven, G. ve Azkeskin, K. E. (2010). Erken çocukluk eğitimi ve okul öncesi eğitim. İ. H. Diken (Editör). *Erken çocukluk eğitimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli sığınmacı çocuk işçiler ve sorunları: Kilis örneği. *Göç Dergisi*. Cilt 3. 29-63. 10.33182/gd. v3i1.554.

- Hekmat, M. H. ve Alomran, M. N. (2019). Family volunteers as alternative future resources: school leaders' beliefs and practices. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 14, 88.
- Henricsson, L. ve Rydell, A. M. (2006). Children with behaviour problems: The influence of social competence and social relations on problem stability, school achievement and peer acceptance across the first six years of school. *Infant and Child Development*, 15(4), 347-366
- Hiott, A.E. ve Grzywacz, J.G., ve ark. (2008). Migrant farmworker stress: mental health implications. *J Rural Health*, 24, 32-39.
- Hitchcock, G. ve Hughes D. (1995), Research and the teacher: a qualitative introduction to school-based research. http://books.google.com/books?id=qRuNQ6_KLSsC&printsec=frontcover&dq=hitchcock+hughes&hl=tr&cd=1#v=onepage&q=&f=false Erişim Tarihi: 04.07.2017
- Hovey, J.D. ve Magana, C.G. (2002). Migrant farmworker stress: mental health implications. *J Psychol*, 136, 493-513.
- Human Rights Watch, 2015, “Geleceğimi Hayal Etmeye Çalıştığımda Hiçbir Şey Göremiyorum”, Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller – Kayıp Nesil Olmalarını Önlemek: Türkiye, ss. 16-35.
- İlhan-İldız, G. (2018). *Okul öncesi eğitime giriş*. S. Seven (ed.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- ILO-Ankara, (2015). *Çocuk İşçiliği*. <https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/child-labour/lang--tr/index.htm>. Erişim Tarihi: 24.12.2018
- Kaya, Ö. S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi* (25. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Katranacı, M. (2018). *Okul öncesi eğitime giriş*. S. Seven (ed.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kazdin, A. E. (2013). *Everyday parenting toolkit: The Kazdin method for easy, step-by-step, lasting change for you and your child*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt.
- Kazina Nagashibaevna, Y. (2019). Students' lack of interest: how to motivate them?. *Universal Journal of Educational Research*, 7, 797-802.
- Kerem, E. ve Kamaraj, I. (2010). Erken çocukluk dönemi 'barış' değerine evrensel bir bakış III. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(13), 81-92.
- Kirmayer, L. J., Narasiah, L., Munoz, M., Rashid, M., Ryder, A. ve diğerleri. (2011). Commonmental health problems in immigrants and refugees: general approach in primarycare. *Canadian Guidelines for Immigrant Health*. <http://www.cmaj.ca/content/183/12/E959> Erişim Tarihi: 09.08.2018
- Kiuru, N., Laursen, B., Aunola, K., Zhang, X., Lerkkanen, M. K., Leskinen, E. ve Nurmi, J. E. (2016). Positive teacher affect and maternal support facilitate adjustment after the transition to first grade. *Merrill-Palmer Quarterly*, 62(2), 158-178.
- Kneebone, S. (2009). *Refugees, asylum seekers and the rule of law: comparative perspectives*. Cambridge University Press.
- Korkut, M. (2018) *Mülteci çocukların sorunları ve beklentileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kurt, F. (2017). *Okul öncesi çocuklarının okula uyumlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi: Şanlıurfa örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

- McConnel, A. (2016). UNHCR Afghan refugee statistics / United Nations High Commissioner
fro Refugees (UNHCR). https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf Erişim Tarihi: 25.05.2017
- MEB. (2013). Okul öncesi eğitim programı.
<https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> Erişim Tarihi: 11.06.2018.
- MEB. (2018). *Okula uyum haftası klavuzu* <http://tegm.meb.gov.tr/www/okula-uyum-haftasi-basliyor/icerik/525> Erişim Tarihi: 13.12.2018
- MEB. (2019). PICTES Projesi Nedir? Erişim <https://pictes.meb.gov.tr/izleme> Erişim Tarihi: 15.01.2019
- YÖBİS. (2018) Yabancı Öğrenci Bilgi İşletim Sistemi. https://Yobis.Meb.Gov.Tr/http://eskisehir.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_12/12174814_2018_11_yobis_klv_z.pdf Erişim Tarihi: 05.01.2019
- Mercan Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1),72-83.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma. desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Ed. Turan, S.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Odman, T. (2008). *Çocuk hakları bağlamında çocuk mülteciler* (1). Adana: Çağ Üniversitesi Yayınları.
- Oktay, A. (2013). Türkiye'de okul öncesi eğitim. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 151-160.
- Orta Atlas. (2013). Konya: Karatay Okul Yayınları.

- Oytun, O., Pirinççi, F., Erkmen, S., Maden, T. E., Kılıç, S., Duman, B. ve Özdemirci, A. S. (2014). *Suriye'ye komşu ülkelerde Suriyeli 39 Türkiye'nin göç politikası mültecilerin durumu: Bulgular, sonuçlar ve öneriler*. Ankara: Orsam.
- Önder, A. ve Gülay, H. (2010). 5-6 yaş çocukları için okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeği'nin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2 (1).
- Özdemir, A. S. (2019). *Türkiyedeki Suriyeli Sayısı Temmuz 2019*. Erişim <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> Erişim Tarihi: 29.07.2019
- Özdemir, S., Bacanlı, H., Sözer, M. (2019). *Türkiye'de okul öncesi eğitimin dünü ve bugünü*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Öztürk, T. (2015). *Mülteciler. dezavantajlı gruplar ve sosyal bilgiler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Pinson, H. ve Arnot, M. (2010). Local conceptualisation of the education of asylumseeking and refugee students: from hostile to holistic models. *International Journal of Inclusive Education*, 14(3), 247-267.
- Polat, Ö. (2010). İlköğretime geçişte okul, öğretmen ve anne-babalara düşen görevler. Ayla Oktay (Ed.). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Powers, C. J. ve Bierman, K. L. (2013). The multifaceted impact of peer relations on aggressive-disruptive behavior in early elementary school. *Developmental psychology*, 49(6), 1174.
- Ratelle, C. F., Duchesne, S. ve Guay, F. (2017). Predicting school adjustment from multiple perspectives on parental behaviors. *The Journal of Adolescent Health*, 54, 60-72

- Rimm-Kaufman, S.E. ve Pianta, R.C. (2000). An ecological perspective on the transition to kindergarten: a theoretical framework to guide empirical research. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 21(5), 491–511.
- Richard Perruchoud, R. ve Redpath-Cross, J. (2013). *International Migration Law N°31 - Glossary on Migration* (2nd ed., Vol. 31). Geneva: International Migration Organization.
- Roxas, K. (2010). Who really wants the tired, the poor, and the huddled masses anyway? Teachers' use of cultural scripts with refugee students in public schools. *Multicultural Perspectives*. 12(2), 65-73
- Schweinhart, L. (2017). *Erken çocukluk eğitimi mozaiği*. E. Aktan Acar. (ed.) Ankara: Nobel Yayınları.
- Sakin, A. (2010). *Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi*. G. U. Balat (Ed.). *Okul öncesi eğitime giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (1), 208-229.
- Senker, C. (2008). *The debate about immigration*. NY: Rosen Pub.
- SGDD-ASAM. (2017) <http://sgdd.org.tr/wp-content/uploads/2017/05/Turkiye-de-Itica-Sureci.pdf>. Erişim Tarihi: 10.07.2018
- Skran, C. ve Daughtry, C. N. (2007) The study of refugees before refugee studies. *Refugee Survey Quarterly*, 26 (3), 15-35.
- STK, (2019). T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. İllere ve Faaliyet Alanlarına Göre Dernekler. <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarına-gore-dernekler> Erişim Tarihi: 22.05.2019
- Şeker, B. ve Aslan, Z. (2015). Eğitim sürecinde mülteci çocuklar: sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 86-105.

- Tangüner, D. (2017). *Okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyi ve anksiyete düzeyi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tezel-Şahin, F. ve Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi, *Aile ve Toplum*, 5(17), 30-39.
- T.C. Kamu Denetçiliği Kurumu. (2018). Türkiye'deki Suriyeliler (Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu Denetçiliği Kurumu Özel Rapor). Çankaya/Ankara https://www.ombudsman.gov.tr/suriyeliler/ozel_rapor.pdf Erişim Tarihi:25.01.2019
- TDK, (2018). Türk Dil Kurumu Sözlüğü, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56716e8a191219.92550216. Erişim Tarihi: 26.11.2018
- Topçu, E. (2017). Veli oryantasyon programının okul öncesi öğrencilerinin okula uyumuna etkisi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*. 1(1), 01-20
- Türkiye Göç Raporu, (2016) (Rep. No. 40). Ankara: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. doi:https://www.goc.gov.tr/files/files/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf Erişim Tarihi: 20.01.2017
- UNHCR ve Mülteciler İçin Uluslararası Koruma (2019). <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-ve-multeciler-icin-uluslararasi-koruma> Erişim Tarihi: 25.01.2019
- UNİCEF. (2016) . UNICEF: *Dünyada köklerinden koparılmış neredeyse 50 milyon çocuk var*. <http://www.unicef.org.tr/basinmerkezidetay.aspx?id=22688>. Erişim Tarihi: 16.05.2018
- UNICEF, *Türkiye'deki Suriyeli çocuklar*. www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar. Erişim Tarihi: 02.04.2018
- UNICEF. (2007). *Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları hak temelli perspektif*. Unicef Dublin Teknoloji Enstitüsü.

- UNDP. (2010). *The human development report 2010*. New York: United Nations Development Program.
- United Nations. *What is a refugee?. UNHCR*, www.unhcr.org/what-is-a-refugee.html. Erişim Tarihi: 03.01.2019
- Ural,O ve Ramazan,O.(2007). Türkiye'de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri. Ankara: *Türk Eğitim Derneği Yayınları*.
- Uzun, E. M. (2015). *Okul öncesi dönemde uygulanan okula hazırlar eğitim programının ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve hazır bulunuşluk düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Wyslowska, O. (2017). Developmental and educational goals of early childhood education and care. *Nauki O Wychowaniu, Studia Interdyscyplinarne*, 2(5), 102-102.
- Yalçın, V. (2016). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yar, C. (2017). *Left behind: Refugee education in crisis*. doi:<https://www.unhcr.org/59b696f44.pdf> Erişim Tarihi: 10.09.2018
- Yeşil, D. (2018). *Okulöncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin okula uyumlarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yiğit, T. (2015). *Uygulamalar ve sorunlar bağlamında Türkiye'de sığınmacı çocukların eğitimi: Kırşehir ve Nevşehir örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Yin, R. K. (2014). *Case study research: Designs and methods* (5. Baskı). Los Angeles: Sage.

Zayimoğlu, Ö. F. (2018). Mülteci öğrencilere sunulan eğitim-öğretim hizmetinin sosyal bilgiler öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 52-79.

Zorbaz, S. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumu: Bir model testi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ekler

Ek 1. Ebeveyn Görüşme Formu

1 Başta	Çocuğunuz daha önce hiç okula gitti mi?	
1 Sonda	Çocuğum iyi ki okula gitmiş diye bilir misiniz? Neden?	
2 başta	Çocuğunuzun okul öncesi eğitim alması ona ne gibi katkılar sağlayacak?	
2 Sonda	Çocuğunuzun okul öncesi eğitim alması ona ne gibi katkılar sağladı?	
3 Başta	Çocuğunuzun alacağı eğitime ilişkin okuldan beklentileriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?	
3 Sonda	Çocuğunuzun aldığı eğitim beklentilerinizi ne düzeyde karşıladı?	
4 Başta	Çocuğunuz okula uyum sürecinde ne gibi zorluklar yaşayabilir? Neden?	
4 sonda	Çocuğunuz okula uyum sürecinde hangi problemleri yaşadı?	
5 Başta	Çocuğunuzun okula uyum sürecinde öğretmenlerden bilgi edinmek istediğiniz konular nelerdir?	
5 sonda	Uyum sürecinde bilgi edinmek istediğiniz konularda cevap bulabiliniz mi? Yararlı oldu mu?	
6 Başta	Çocuğunuzun okulda Türkçeyi (İngilizceyi) öğreneceğini düşünüyor musunuz?	
6 sonda	Çocuğunuz Türkçeyi (İngilizceyi) öğrenebildi mi?	
7 Başta	Okulun düzenlediği aile katılım etkinlikleri konusunda düşünceleriniz nelerdir? Size nasıl katkı sağlar?	
7 sonda	Okul-aile iş birliği konusunda neler düşünüyorsunuz? Size hangi anlamda katkısı oldu?	
8 Başta	Çocukların öğretmenleri ile olan iletişimde zorluk çekeceğinizi düşünüyor musunuz?	
8 sonda	Çocuğunuz öğretmen ve arkadaşları ile iletişimde zorluk çekti mi?	
9 başta	Çocukların arasında çatışma yaşayacağını düşünüyor musunuz?	
9 Sonda	Çocuklar arasında çatışma yaşandı mı?	
10 başta	Çocukların okula devam edeceğini düşünüyor musunuz?	
10 Sonda	Çocuğunuz okula düzenli olarak devam etti mi?	

11 başta	Çocuklar arasında adil olunacağını düşünüyor musunuz?	
11 Sonda	Çocuklar arasında adil olduğunu düşünüyor musunuz?	
12 Başta	Çocuklar arasında gruplaşma yaşanacağını çocuğunuzun dışlanacağını düşünüyor musunuz? Neden?	
12 Sonda	Çocuklar arasında gruplaşma yaşandı mı çocuğunuz dışlandı mı?	
13Başta	Aile katılımını çocuğunuza yarar sağlayabileceğini düşünüyor musunuz?	
13 Sonda	Aile katılımının faydalarını gördünüz mü? katılımında bulundunuz mu?	
14 Başta	Çocuğa verilen eğitimin onun gereksinimlerine uygun olacağını düşünüyor musunuz?	
14 Sonda	Verilen eğitim çocuğunuzun gereksinimlerini karşıladı mı?	
15 Başta	Çocuğunuzun sınıf kurallarına benimseyeceğini düşünüyor musunuz?	
15 Sonda	Çocuğunuz sınıf kurallarını benimseme de zorluk çekti mi?	

Ek 2. Öğretmen Görüşme Formu

1	Sınıfınızda kaç çocuk var?	
2	Sınıfınızda ki çocukların kaç sığınmacı?	
3	Sığınmacı çocuklara öğretmenlik yapabilmek için özel bir eğitim aldınız mı? Açıklayınız.	
4	Çocuklara sorunsuz bir eğitim verebileceğinizi düşünüyor musunuz? Ne açıdan zorlanacağınız düşünüyorsunuz?	
5	Çocuklarla iletişimde zorluk çekeceğinizi düşünüyor musunuz? Neden?	
6	Çocukların yeterli sürede Türkçeyi (İngilizceyi) öğreneceklerine inanıyor musunuz?	
7	Çok gerekli olursa bir çevirmen bulabilir misiniz?	
8	Çocukların Türkçeyi (İngilizceyi) doğru ve güzel konuşmalarına yeterli desteği verebilecek misiniz? Nasıl?	
9	Kullandığınız müfredat sığınmacı ve Türk çocukların ihtiyaçları için yeterli olacak mı? Nasıl?	
10	Sığınmacı ve Türk çocukların aralarında çatışma yaşayacağını düşünüyor musunuz? Neden?	
11	Çocukların okula devamı için öğrenmeyi eğlenceli kılabilir misiniz? Nasıl?	
12	Sığınmacı ve Türk çocukların arasında adil olabileceğinizi düşünüyor musunuz?	
13	Sınıfınızda çocuklar arasında ayrımcılık ve gruplaşma yaşanacağını düşünüyor musunuz?	
14	Sınıfınızda gruplaşma ve ayrımcılık yaşanmasına hazırlıklı mısınız?	
15	Sığınmacı ve Türk çocukları kaynaştırabilecek fikirleriniz var mı?	
16	Ebeveynlerin etkin katılımını sağlayabileceğinizi düşünüyor musunuz?	
17	Çocukların sınıf kurallarını benimseyeceklerini düşünüyor musunuz? Neden?	
18	Çocukların öz denetim ve öz bakım becerilerini geliştirebileceğinizi düşünüyor musunuz? Nasıl?	
19	Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumunun sizi etkileyeceğini düşünüyor musunuz? Neden?	

Ek 3. Çocuk Gözlem Formu

Sınıf İçi İletişim	Evet	Hayır	İlave Etmek İstedğim
1. Çocuk sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışıyor (herhangi bir şekilde, dokunma, parmakla gösterme vb.)			
2. Çocuk akranlarıyla iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor.			
3. Çocuk öğretmeniyle iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor.			
4. Çocuk aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kuruyor.			
Sosyal Beceriler	Evet	Hayır	Eklemek İstediklerim
5. İşbirlikçi katılım gösteriyor			
6. Sınıf kurallarına uyuyor			
7. Bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabiliyor			
8. Sorumluluğunu yerine getiriyor			
9. Sorunlarını çözebiliyor			
10. Çocuk kendine güveniyor			
11. Çocuk paylaşmayı tercih ediyor			
12. Dürtülerini kontrol edebiliyor (Vurma vs.)			

13. Herhangi bir duruma sessizce odaklanabiliyor (oyun. Okuma, etkinlik, vs.)			
14. Ebeveynden rahatlıkla ayrılıyor			

Akademik Beceriler	Evet	Hayır	Ekleme İstediklerim
1. Çocuk etkinliklere aktif olarak katılıyor			
2. Çocuk gerektiğinde bağımsız olarak çalışabiliyor			
3. Çocuk ihtiyaç duyduğunda öğretmeninden ve arkadaşlarından yardım istiyor			
4. Çocuk öğretmenin verdiği yönergelere uyuyor			

Öz bakım Becerileri	Evet	Hayır	Ekleme istediklerim
1. Çocuk kendi kendine yemek yiyebilir			
2. Çocuk tuvalet gereksinimini kendisi karşılayabilir			
3. Düğmesiz ve bağımsız giysileri yardımsız çıkarabilir			
4. Çocuk ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilir			

Duygusal Değişim	Evet	Hayır	Ekleme İstediklerim

1. Çocuk okula geldiğinde hasta olduğunu söylüyor			
2. Çocuk okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylüyor			
3. Çocuğun istediği olmadığı anda öfke nöbeti geçiriyor.			
4. Öğretmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiyor, karşı koyuyor			
5. Çocuk ayrılık kaygısı yaşıyor ebeveyninden ayrılmıyor			
6. Ebeveyninden ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam ediyor			
7. Çocuk arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ediyor			
8. Çocuk sınıf kurallarına uymakta zorluk çekiyor, asi davranışlar sergileyebiliyor (kendini yere atma, duvara çarpma, bağırma vb.)			
9. Çocuk istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vuruyor			
10. Çocuk sık sık arkadaşlarını ısırtıyor			
11. Çocuk kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırıyor ya da vuruyor			
12. Çocuk kendisi ile iletişim kurmak isteyen öğretmene bağırıyor			
13. Çocuk her kapı açılışında "annem mi geldi?" diye soruyor.			
14. Çocuk her etkinlik geçişinde eve gitme zamanını diye soruyor			
15. Çocuk sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını soruyor.			
16. Çocuğun gözü ya kapıda ya pencerede			

Ek 4: Anket İzin Formu

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
 İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 60305806-44-E.17194040
 Konu: Anket Çalışması

19.10.2017

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ÇANAKKALE

İlgi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 12/10/2017 tarihli ve 119713 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Şenay ÜÇÜNÇÜ tarafından "Erken Çocukluk Döneminde Sığınmacı ve Türk Asıllı Çocukların Okula Uyum Sürecinin Analizi (ÇABAÇAM Örneği)" konulu tez çalışması kapsamında, Ekim 2017- Mayıs 2018 tarihleri arasında, ekte adı geçen okullarda görev yapan **gönüllü** öğretmenlere yönelik anket çalışması yapılma isteği ilgi yazıyla teklif edilmekte olup, Müdürlüğümüz Anket-Araştırma İnceleme Komisyonunca incelenerek uygun görülmüştür. Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Olurlarınıza arz ederim.

Işıl KORKMAZ
 Şube Müdürü

OLUR
 19.10.2017

Osman ÖZKAN
 Millî Eğitim Müdürü

Ek :
 1-Komisyon Raporu (1 sayfa)
 2-Okul Listesi (1 sayfa)

Mehmet ATEŞ
 V.H.K.L.
 Güvenli Elektronik İmza
 Aşılıdır.
 ...../20.....

Millî Eğitim Müdürlüğü Valilik Binası 3. Kat
 Elektronik Ağ: tefbis17@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Melek MORKAVUK GÜNEŞ-Memur
 Tel: 0286 217 11 35-117

Ek 5: Çocuk Psikolog Onayı

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalında ve Prof. Dr. Ebru AKTAN ACAR danışmanlığında hazırlayacağım *Erken Çocukluk Döneminde Sığınmacı ve Türk Asıllı Çocukların Okula Uyum Sürecinin Analizi (ÇABAÇAM Örneği)* adlı yüksek lisans tez projesinde kullanılmak üzere hazırlanmış soruların ve gözlem formlarının araştırma kapsamında kullanılmasına uygun olup olmadığını bilgilerinize arz ederim.

Şenay Türker-Üçüncü

TEZİN AMACI : Sığınmacı çocukların hangi nedenlerle, ne zaman ve kimlerin refakatinde geldiği konularından bağımsız olarak karşılanması gereken temel ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçların başında da eğitim ihtiyacı gelmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, sığınmacı ve Türk asıllı çocukların okula uyum süreçlerini gözlemlemek, sürece ilişkin aile ve öğretmen görüşlerini almaktır.

ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM: Araştırmanın örnekleme amaçlı örneklem metoduyla belirlenecektir. Amaçlı örneklem, nitel araştırmada kullanılan bir kavramdır. Araştırmanın örneklemini 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi bünyesinde bulunan Çanakkale il ve ilçelerinde farklı nedenlerden dolayı okul öncesi eğitimden faydalanan ücretsiz ve aynı zamanda Anne-Baba Eğitimlerini de üstlenen bir kurum olan ÇABA Çok Amaçlı Erken Çocukluk Eğitimi Merkezinde öğrenim görece çocuklar ve aileleri oluşturacaktır.

VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ : Araştırmacı verilerini hazırladığı programı uygulama öncesi ve sonrasında yapacağı gözlem, bireysel görüşmelerinden elde edilecektir.

Çanakkale Mehmet Akif Ersoy Üstün Yetenekli
Uzman Dr. Merve ÇALPAN
0106 350 51975
Çocuk ve Ergen
Ruhsal Sağ. ve Hast. Uzmanı

Duygusal Değişim	Evet	Hayır	Ekleme İstediklerim
1. Çocuk okula geldiğinde hasta olduğunu söylüyor			
2. Çocuk okula geldiğinde karnının ağrıdığını söylüyor			
3. Çocuğun istediği olmadığında öfke nöbeti geçiriyor.			
4. Öğretmenin etkinlik geçişlerindeki komutlarını kabullenmiyor, karşı koyuyor			
5. Çocuk ayrılık kaygısı yaşıyor veliden ayrılmıyor			
6. Velisi ayrılan çocuğun ağlaması bir süre daha devam ediyor			
7. Çocuk arkadaşları ile oynamak yerine yalnız oynamayı tercih ediyor			
8. Çocuk sınıf kurallarına uymakta zorluk çekiyor, asi davranışlar sergileyebiliyor (kendini yere atma, duvara çarpma, bağırma vb)			
9. Çocuk istediği olmadığı durumlarda arkadaşlarına vuruyor			
10. Çocuk sık sık arkadaşlarını ısırtıyor			
11. Çocuk kendisi ile oynamak isteyen arkadaşlarına bağırıyor ya da vuruyor			
12. Çocuk kendisi ile iletişim kurmak isteyen öğretmene bağırıyor			
13. Çocuk her kapı açılışında annem mi geldi diye soruyor.			
14. Çocuk her etkinlik geçişinde eve gitme zamanımı diye soruyor			
15. Çocuk sürekli annesinin gelmesine ne kadar kaldığını soruyor.			
16. Çocuğun gözü ya kapıda ya pencerede			

Hazırlanan sorular ve gözlem formları tarafımdan okunmuş ve bu araştırma kapsamında kullanılmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir.

Unvan İsim Soy isim: *Çocuk Psikiyatrisi Uzmanı Merve ÇOLPAN*
 Çalıştığı Kurum : *Çankaya Mehmet Akif Ersoy Devlet Hastanesi*

İmza :

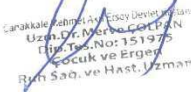
Kaşe:

Merve ÇOLPAN
 Çankaya Mehmet Akif Ersoy Devlet Hastanesi
 Uzm. Dr. Merve ÇOLPAN
 Dip. Tes. No: 33926
 Çocuk ve Ergen
 Ruh Sağ. ve Hast. Uzmanı

Sosyal Beceriler	Evet	Hayır	Ekleme İstediklerim
1. İşbirlikçi katılım gösteriyor			
2. Sınıf kurallarına uyuyor			
3. Bir olay ya da durumla ilgili duygularını bir şekilde açıklayabiliyor			
4. Sorumluluğunu yerine getiriyor			
5. Sorunlarını çözebiliyor			
6. Çocuk kendine güveniyor			
7. Çocuk paylaşmayı tercih ediyor			
8. Dürtülerini kontrol edebiliyor (Vurma vs)			
9. Herhangi bir duruma sessizce odaklanabiliyor (oyun.okuma, etkinlik, vs)			
10. Velisinden rahatlıkla ayrılıyor			

Akademik Beceriler	Evet	Hayır	Ekleme İstediklerim
1. Çocuk etkinliklere aktif olarak katılıyor			
2. Çocuk gerektiğinde bağımsız olarak çalışabiliyor			
3. Çocuk ihtiyaç duyduğunda öğretmeninden ve arkadaşlarından yardım istiyor			
4. Çocuk öğretmenin verdiği yönergelere uyuyor			

Öz Bakım Becerileri	Evet	Hayır	Ekleme İstediklerim
1. Çocuk kendi kendine yemek yiyebilir			
2. Çocuk tuvalet gereksinimini kendisi karşılayabilir			
3. Düğmesiz ve bağımsız giysileri yardımsız çıkarabilir			
4. Çocuk ellerini kendisi ve yardımsız yıkayabilir			

 Sanatçılık ve Eğitim Uzmanı
 Uzm. Dr. Merve ÇETİN
 T.C. Sağlık Bakanlığı
 Çocuk ve Ergen
 Ruh Sağ. ve Hast. Uzmanı

Eğitmen Görüşme Formu

1	Sınıfınızda kaç çocuk var?
2	Sınıfınızda ki çocukların kaç ı sığınmacı?
3	Sığınmacı çocuklara eğitimlik yapabilmek için özel bir eğitim aldınız mı? Açıklayınız.
4	Çocuklara sorunsuz bir eğitim verebileceğinizi düşünüyor musunuz? Ne açıdan zorlanacağımız düşünöyorsunuz?
5	Çocuklarla iletişimde zorluk çekeceğinizi düşünöyorsunuz? Neden?
6	Çocukların yeterli sürede Türkçeyi (İngilizceyi) öğreneceklerine inanıyor musunuz?
7	Çok gerekli olursa bir çevirmen bulabilir misiniz?
8	Çocukların Türkçeyi (İngilizceyi) doğru ve güzel konuşmalarına yeterli desteği verebilecek misiniz? Nasıl?
9	Kullandığımız müfredat sığınmacı ve Türk çocukların ihtiyaçları için yeterli olacak mı? Nasıl?
10	Sığınmacı ve Türk çocukların aralarında çatışma yaşayacağını düşünöyorsunuz? Neden?
11	Çocukların okula devamı için öğrenmeyi eğlenceli kılabilir misiniz? Nasıl?
12	Sığınmacı ve Türk çocukların arasında adil olabileceğiniz düşünöyorsunuz?
13	Sınıfınızda çocuklar arasında ayrımcılık ve gruplaşma yaşanacağını düşünöyorsunuz?
14	Sınıfınızda gruplaşma ve ayrımcılık yaşanmasına hazırlıklı mısınız?
15	Sığınmacı ve Türk çocukları kaynaştırabilecek fikirleriniz var mı?
16	Ebeveynlerin etkin katılımını sağlayabileceğinizi düşünöyorsunuz?
17	Çocukların sınıf kurallarımızı benimseyeceklerini düşünöyorsunuz? Neden?
18	Çocukların öz denetim ve öz bakım becerilerini geliştirebileceğinizi düşünöyorsunuz? Nasıl?
19	Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumunun sizi etkileyeceğini düşünöyorsunuz? Neden?

Çocuk Gözlem Formu

Sınıf İçi İletişim	Evet	Hayır	İlave Etmek İstediklerim
1. Çocuk sınıf içinde kendini ifade etmeye çalışıyor (herhangi bir şekilde, dokunma, parmakla gösterme vb)			
2. Çocuk akranlarıyla iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor.			
3. Çocuk eğitimciyle iletişim kurarken dil sorunu yaşıyor.			
4. Çocuk aynı dili konuştuğu arkadaşlarıyla daha sık iletişim kuruyor.			

Canakkale İhtilal ve Erişim Devlet Hastanesi
 Uzm. Dr. Nermin Çiftçi
 Dip. No: 151975
 Çocuk ve Ergen
 Ruh Sağ. ve Hast. Uzmanı

Ebeveyn Görüşme Formu

1 Başta	Çocuğunuz daha önce hiç okula gitti mi?
1 Sonda	Çocuğum iyi ki okula gitmiş diye bilir misiniz?Neden?
2 başta	Çocuğunuzun okul öncesi eğitim alması ona ne gibi katkılar sağlayacak?
2 Sonda	Çocuğunuzun okul öncesi eğitim alması ona ne gibi katkılar sağladı?
3 Başta	Çocuğunuzun alacağı eğitime ilişkin okuldan beklentileriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
3 Sonda	Çocuğunuzun aldığı eğitim beklentilerinizi ne düzeyde karşıladı?
4 Başta	Çocuğunuz okula uyum sürecinde ne gibi zorluklar yaşayabilir? Neden?
4 sonda	Çocuğunuz okula uyum sürecinde hangi problemleri yaşadı?
5 Başta	Çocuğunuzun okula uyum sürecinde öğretmenlerden bilgi edinmek istediğiniz konular nelerdir?
5 sonda	Uyum sürecinde bilgi edinmek istediğiniz konularda cevap bulabiliniz mi? Yararlı oldu mu?
6 Başta	Çocuğunuzun okulda Türkçeyi (İngilizceyi) öğreneceğini düşünüyor musunuz?
6 sonda	Çocuğunuz Türkçeyi (İngilizceyi) öğrenebildi mi?
7 Başta	Okulun düzenlediği aile katılım etkinlikleri konusunda düşünceleriniz nelerdir? Size nasıl katkı sağlar?
7 sonda	Okul-aile iş birliği konusunda neler düşünüyorsunuz? Size hangi anlamda katkısı oldu?
8 Başta	Çocukların öğretmenleri ile olan iletişimde zorluk çekeceğinizi düşünüyor musunuz?
8 sonda	Çocuğunuz öğretmen ve arkadaşları ile iletişimde zorluk çekti mi?
9 başta	Çocukların arasında çatışma yaşayacağını düşünüyor musunuz?
9 Sonda	Çocuklar arasında çatışma yaşandı mı?
10 başta	Çocukların okula devam edeceğini düşünüyor musunuz?
10 Sonda	Çocuğunuz okula düzenli olarak devam etti mi?
11 başta	Çocuklar arasında adil olunacağını düşünüyor musunuz?
11 Sonda	Çocuklar arasında adil olduğunu düşünüyor musunuz?
12 Başta	Çocuklar arasında gruplaşma yaşanacağını çocuğunuzun dışlanacağını düşünüyor musunuz?Neden?
12 Sonda	Çocuklar arasında gruplaşma yaşandı mı çocuğunuz dışlandı mı?
13Başta	Aile katılımını çocuğunuza yarar sağlayabileceğini düşünüyor musunuz?
13 Sonda	Aile katılımının faydalarını gördünüz mü? katılımı bulundunuz mu?
14 Başta	Çocuğa verilen eğitimin onun gereksinimlerine uygun olacağını düşünüyor musunuz?
14 Sonda	Verilen eğitim çocuğunuzun gereksinimlerini karşıladı mı?
15 Başta	Çocuğunuzun sınıf kurallarına benimseyeceğini düşünüyor musunuz?
15 Sonda	Çocuğunuz sınıf kurallarını benimseme de zorluk çekti mi?

Canakkale Mahmut Akif Ersoy Devlet Hastanesi
Uzm.Dr. Merve ÇOLPAN
Diy.Tes.No: 151975
Çocuk ve Ergen
Ruh Sağ. Uzmanı

Özgeçmiş

KİŞİSEL GENEL

Adı Soyadı : Şenay Türker-Üçüncü

Doğum Yeri : Çanakkale/Çan

Doğum Tarihi : 10/09/1977

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Florida State College at Jacksonville (FSCJ) Early Childhood
Education

Yüksek Lisans Öğr. : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Yabancı Diller : İngilizce

İLETİŞİM ADRESİ

scrubbird@live.com